

Møteinnkalling

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 28.10.2020 kl. 18:30

Møtested:

Arkivsak: 19/04444

BERGEN, 21.10.2020

Siri Hoff Austgulen
Sekretær

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 28.10.2020 kl. 18:30

Møtested: Storetveit menighetshus, Kirkeveien 27

Arkivsak: 19/04444

Eventuelt forfall må meldes Siri Hoff Austgulen på e-post sa267@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

SAKSLISTE**Godkjenning av innkalling og saksliste**

47/20 19/04444-60 Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

48/20 19/04444-61 Godkjenning av protokoll fra BKF møte 23.09.20 - møte nr 04/20

Saker til behandling

49/20 20/06422-3 BKF - Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024

50/20 20/02561-14 BKF - Økonomirapport pr 31.08.2020 og regnskap pr 30.09.2020

51/20 19/01307-38 Revidert driftsbudsjett 2020 (oktober)

52/20 20/06191-2 BKF Høringer; Ny valgordning, Langtidsutleie, Kvalifikasjonskrav,

53/20 20/06210-5 Korskirkegården - Plan for rehabilitering

54/20 19/04686-41 Godkjenning av økonomireglement for alle menighetene i Bergen

55/20 20/06424-2 Høring - forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg

Orienteringssaker

56/20 20/06198-2 HMS-rapport oktober 2020

57/20 19/04444-62 Referat- og orienteringssaker

Bergen, 21.10.2020

Björg Sveinall Øgaard
Leder

Asbjørn Vilkenen
Kirkeverge

DEN NORSKE KIRKE

BKF Administrasjonsavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-60	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	47/20	28.10.2020

Godkjenning av innkalling og saksliste

Saksframlegg

Godkjenning av innkalling og saksliste til møte 28.10.20

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes slik den foreligger

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 28.10.2020 kl. 18:30

Møtested: Storetveit menighetshus, Kirkeveien 27

Arkivsak: 19/04444

Eventuelt forfall må meldes Siri Hoff Austgulen på e-post sa267@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

SAKSLISTE		
Godkjenning av innkalling og saksliste		
47/20	19/04444-60	Godkjenning av innkalling og saksliste
Godkjenning av protokoll		
48/20	19/04444-61	Godkjenning av protokoll fra BKF møte 23.09.20 - møte nr 04/20
Saker til behandling		
49/20	20/06422-3	BKF - Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024
50/20	20/02561-14	BKF - Økonomirapport pr 31.08.2020 og regnskap pr 30.09.2020
51/20	19/01307-38	Revidert driftsbudsjett 2020 (oktober)
52/20	20/06191-2	BKF Høringer; Ny valgordning, Langtidsutleie, Kvalifikasjonskrav,
53/20	20/06210-5	Korskirkegården - Plan for rehabilitering
54/20	19/04686-41	Godkjenning av økonomireglement for alle menighetene i Bergen
55/20	20/06424-2	Høring - forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg
Orienteringssaker		
56/20	20/06198-2	HMS-rapport oktober 2020
57/20	19/04444-62	Referat- og orienteringssaker

Bergen, 21.10.2020

Björg Sveinall Øgaard
Leder

Asbjørn Vilkenen
Kirkeverge

DEN NORSKE KIRKE

BKF Administrasjonsavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-61	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	48/20	28.10.2020

Godkjenning av protokoll fra BKF møte 23.09.20 - møte nr 04/20

Vedlegg:

Protokoll BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020

Saksframlegg

Det er ikke kommet merknad til møteprotokollen

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokollen godkjennes som den foreligger

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møteprotokoll

BKF - Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 23.09.2020 kl. 18:30
 Møtested: Fana kirke, Kapellsalen
 Arkivsak: 19/04444

Til stede: Hans Martin Svarstad (Arna menighet), Christian Nasset (Bergen domkirke menighet), Bjørg Sveinall Øgaard (Birkeland menighet), Torgeir Wiig (Fyllingsdalen menighet), Therese Nesse Mokkelbost (Laksevåg menighet), Torstein Sætre (Loddefjord menighet), Jorunn May Johnsen (Løvestakksiden menighet), Sølvi Mostraum Krabbedal (Olsvik menighet), Nils Gunnar Toppe (Salhus menighet), Jostein Aarvik (Sandviken menighet), Thor W. Brekkeflat (Slettebakken menighet) (Delvis møtt), Per Kristian Erdal (Storetveit menighet), Randi Wollan Neuber (Sælen menighet), Thor Kalland (Ytre Arna sokneråd), Signe Sandberg (Årstad menighet), Tor David Hanson (Åsane menighet), Gudmund Waaler, Harald Berge Breistein,

Asbjørn Vilkenen (kirkeverge), Mette Rogstad Heimli (økonomisjef), Inghild Hareide Hansen (gravplassjef), Knut Arne Aasen (HR-sjef), Arne Tveit (kirkebyggsjef), Mona Gangsøy Eide (administrasjonssjef), Lars Kristian Stendahl Gjervik (sjef kirkeliv, kultur og diakoni)

Møtende varamedlemmer: Catharina Sirnes (Fridalen menighet) for Bjørn Rosland Norberg

Meldt forfall: Bjørn Norstrand (Biskopshavn menighet), Marit Drotningvik (Bønes menighet) Lars Johan Fjellbirkeland (Bønes), Malin Backman Von Osten (Eidsvåg menighet), Tord Byrkjeland Berntsen (Fana menighet), Kari Davidsen (Landås menighet), Ragnar Gjengedal (Nygård menighet), Asbjørn Valen (Skjold menighet) Synnøve Flotve (Skjold), Lodve Gidske (Søreide menighet)

Ellers møtte: Prost Anne Mathilde Klare

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
40/20 Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
41/20 Godkjenning av protokoll fra BKF møte 17.06.20 - møte nr 03/20	3
Saker til behandling	
42/20 BKF - Økonomirapport pr 31.07.2020	3
43/20 Møteplan for 2021	4
44/20 Strategiarbeid 2020	4
Orienteringssaker	
45/20 HMS-rapport 2020	5
46/20 Referat- og orienteringssaker	5

Sted, 29.09.2020

Bjørge Sveinall Øgaard
Leder av utvalg

Asbjørn Vilkenen (s)
Kirkeverge

Godkjenning av innkalling og saksliste

40/20 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	40/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes
Saksliste godkjennes slik den foreligger

Representanten Thor Brekkeflat gikk under Sak 44/20 – Strategiarbeid 2020

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes slik den foreligger

Godkjenning av protokoll**41/20 Godkjenning av protokoll fra BKF møte 17.06.20 - møte nr 03/20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	41/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokollen godkjennes som den foreligger

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Protokollen godkjennes som den foreligger

Saker til behandling**42/20 BKF - Økonomirapport pr 31.07.2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	42/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 31.07.2020 til orientering.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 31.07.2020 til orientering.

43/20 Møteplan for 2021

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	43/20

Møteplan for 2021:Arbeidsutvalgsmøter

Tirsdag 09.02, kl. 13:15
 Tirsdag 13.04, kl. 13:15
 Tirsdag 01.06, kl. 13:15
 Tirsdag 31.08, kl. 13:15
 Tirsdag 12.10, kl. 13:15
 Tirsdag 23.11, kl. 13:15

Fellesrådsmøter

Onsdag 24.02, kl. 18:30
 Onsdag 28.04, kl. 18:30
 Onsdag 16.06, kl. 18:30
 Onsdag 15.09, kl. 18:30
 Onsdag 27.10, kl. 18:30
 Onsdag 08.12, kl. 18:30

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar møteplan for 2021 som fremlagt i møtet.

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Bergen kirkelige fellesråd vedtar møteplan for 2021 som fremlagt i møtet.

44/20 Strategiarbeid 2020

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	44/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd har arbeidet med strategi og ber kirkevergen revidere Verdi- og måldokumentet i henhold til de signaler som fremkom i møtet

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Bergen kirkelige fellesråd har arbeidet med strategi og ber kirkevergen revidere Verdi- og måldokumentet i henhold til de signaler som fremkom i møtet

Orienteringssaker**45/20 HMS-rapport 2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	45/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:**BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering

46/20 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Bergen kirkelige fellesråd	23.09.2020	46/20

1. Protokoll fra møte i AU 01.09.20 – møte nr 04/20
2. Muntlige orienteringer fra kirkevergen

Protokoll fra Kontrollutvalgets møte kom etter at sakspapirene til dette møtet var klar, det kommer derfor med på neste BKF-møte

Muntlige orienteringer fra fellesrådsleder Bjørg Sveinall Øgaard:

- Tor Andre Ljosland blir styreleder for Akasia frem til ordinær generalforsamling juni 2021.

- Informasjon om prosessen videre etter innspillsmøter om kirkelig organisering. Det vil komme ny høring i mars, og saken skal opp med prinsippvedtak på Kirkemøtet våren 2022. Det arbeides mot endelig vedtak våren 2023.

Muntlige orienteringer fra kirkeverge Asbjørn Vilken:

- Kirkerådet har gjennomført tilsyn med BKF vedrørende personvern og informasjonssikkerhet, og forvaltning av trosopplæringsmidler. Vi har fått positiv tilbakemelding fra Kirkerådet.
- BKF har fått tildelt tilskudd fra Bergen kommunen til å dekke tap av leie- og billett inntekter. Tilskuddene er mottatt i henhold til søknad, og alle midlene er fordelt til menighetene
- Det skal velges nytt landsråd for KA. Fra Bjørgvin skal det velges 5 representanter. Kirkevergen har lansert Bjørg Sveinall Øgaard som en av kandidatene til landsrådet. KA arrangerer en samling 14. januar for fellesrådene i Bjørgvin hvor valget blir avholdt. I tillegg har BKF, som ett av de største fellesrådene, én egen representant. Forslag til representant fra BKF vil fremlegges fellesrådet i et senere møte.
- Kirkevergen ønsker å besøke alle menighetsrådene i løpet av høsten -20 og våren -21.

Kirkevergens forslag til vedtak

Sakene tas til orientering som de foreligger

Møtebehandling i BKF - Bergen kirkelige fellesråd 23.09.2020:

BKF - Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Sakene tas til orientering som de foreligger

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asbjørn Vilkenen		20/06422-3	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	49/20	28.10.2020

BKF Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024

Vedlegg:

Innstilling - Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 - Innstilling til fellesrådet

Plan for forvaltningsrevisjon i Bergen kirkelige fellesråd

BKF - risiko- og vesentlighetsvurdering

Saksframlegg

Kontrollutvalget har i sitt møte 5. oktober 2020 vedtatt sin innstilling til fellesrådet for plan for forvaltningsrevisjon i perioden 2020-2024.

Vedlagt følger dokumentene

Innstilling – Plan for forvaltningsrevisjon

Plan for forvaltningsrevisjon i Bergen kirkelige fellesråd

BKF- risiko- og vesentlighetsvurdering

Kontrollutvalget vil presentere saken i fellesrådets møte.

Kontrollutvalget forslag til vedtak

1. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 – 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.
2. Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.
3. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.
4. Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Sekretariat for kontrollutvalet

Vår referanse 2019/51-21
Dato 07.10.2020

Bergen kirkelige fellesråd

Innstilling - Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 - Innstilling til fellesrådet

Vedlagt følger slik innstilling til fellesrådet i sak PS 31/20 Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 etter møte i kontrollutvalget 05.10.2020:

1. *Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.*
2. *Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.*
3. *Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.*
4. *Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.*

Kontrollutvalget ber om at dette blir lagt frem som sak i møte i fellesrådet 28.10.2020.

Med helsing

Hogne Haktorsen
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift

Kopi til:
Leder i fellesrådet
Utvalgsleder

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Sekretariat for kontrollutvalet
Saksfremstilling

Saksnr: 2019/51-20
Saksbehandler: Roald Breistein

Saksgang

Utvalg	Utv.saksnr.	Møtedato
Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd	31/20	05.10.2020

Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 - Innstilling til fellesrådet**Forslag til innstilling**

1. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.
2. Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.
3. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.
4. Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd**Behandling i møte**

Forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling

1. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.
2. Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.
3. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.
4. Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.

Samandrag

Formålet med denne saken er å legge fram sak om plan for forvaltningsrevisjon for Bergen kirkelige fellesråd for perioden 2020 - 2024. Planen skal videre til fellesrådet til endelig avgjørelse.

Hogne Haktorson
kontrollsjef

Roald Breistein
seniorrådgjevar

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevet underskrift

Vedlegg

- 1 Plan for forvaltningsrevisjon i Bergen kirkelige fellesråd
- 2 BKF - risiko- og vesentlighetsvurdering

Saksutredning

Bakgrunn for saken

I regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd står det dette i § 5 Kontrollutvalgets arbeid knyttet til forvaltningsrevisjon:

«Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at Fellesrådet er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon. Planen vedtas av Fellesrådet selv som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Planen skal baseres på en overordnet analyse av BKF's virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

Kontrollutvalget treffer nærmere bestemmelser om hvilke revisjoner som skal utføres innenfor planens rammer. Forvaltningsrevisjoner skal gjennomføres i tråd med Norges kommunerevisorforbunds (NKRF) Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001 eller tilsvarende.

Med utgangspunkt i planen for gjennomføring av forvaltningsrevisjon, skal kontrollutvalget avgi rapport til Fellesrådet om hvilke forvaltningsrevisjoner som er gjennomført og om resultatene av disse.

Kontrollutvalget skal påse at Fellesrådets vedtak i tilknytning til behandlingen av rapporter om forvaltningsrevisjon følges opp.»

Dette betyr at kontrollutvalget innen utgangen av 2020 må sørge for:

- å utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon i perioden 2020 - 2024
- å gjennomføre en risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV) av BKF's virksomhet som planen skal baseres på
- at planen blir vedtatt av fellesrådet som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.

Kontrollutvalget gjorde slikt vedtak i sak PS 8/20 i møte 04.02.2020:

1. *Kontrollutvalget ber Deloitte AS gjennomføre risiko- og vesentlighetsvurderinger (ROV) i Bergen kirkelige fellesråd, samt utarbeide forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024.*
2. *Forslag til prosjektplan av januar 2020, inkludert foreslått tidsramme, ligger til grunn.*
3. *Det er en målsetting at prosessmøte 1 skal gjennomføres i neste møte i kontrollutvalget og at prosessmøte 2 skal gjennomføres i neste møte etter det.*
4. *Det er videre en målsetting at forslag til plan for forvaltningsrevisjon for 2020 - 2024 skal legges frem for fellesrådet til godkjenning i september 2020*

Grunnet korona pandemien er dette arbeidet blitt noe forsinket slik at behandling av planen ikke rakk fellesrådets møte i september, men man tar sikte på at den i stedet blir behandlet i oktobermøtet.

Deloitte har i sitt arbeid med risiko- og vesentlighetsvurdering bl.a. gjennomført dokument- og statistikkanalyse, spørreundersøkelse til ansatte og folkevalgte i BKF, intervju med administrative og folkevalgte ledere i BKF og prosessmøter med kontrollutvalget. Det er derfor gjort et godt grunnlagsarbeid for utarbeiding av risiko- og vesentlighetsvurderingen som ligger til grunn for forslag til plan for forvaltningsrevisjon.

Det er gjennomført to prosessmøter med kontrollutvalget. I møtet 26.05.2020 ble det satt fokus på risikoer innenfor BKF sine ansvarsområder. I møtet 08.09.2020 ble det gjort en foreløpig prioritering av de viktigste områdene det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon innen.

Analysegrunnlag for plan for forvaltningsrevisjon ble lagt frem i kontrollutvalgets møte 08.09.2020. Utkast til risiko- og vesentlighetsvurdering er ment som underlagsmateriale i forbindelse med utvelgelse av forvaltningsrevisjonsprosjekt i BKF, og skal i første rekke være et arbeidsdokument for kontrollutvalget. Dokumentet ligger ved som vedlegg 2.

Det foreligger også utkast til plan for forvaltningsrevisjon som ligger ved saken som vedlegg 1. Denne skal gjennomgås av kontrollutvalget i dette møtet og anbefalte prosjekt skal endelig prioriteres. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon skal videre til fellesrådet som fatter endelig vedtak.

Vedtakskompetanse

Kontrollutvalget har vedtakskompetanse for å dra i gang og gjennomføre planprosessen, bl.a. gjennom vedtak i denne saken.

Når utkast til plan for forvaltningsrevisjon 2020 - 2024 foreligger, etter gjennomført prosess, skal kontrollutvalget innstille til fellesrådet, som vedtar plan for forvaltningsrevisjon, jf. Regler for kontrollutvalget § 5.

Vurderinger og virkninger

Det går frem at denne planen gjelder i perioden 2020 - 2024. Planen skal utarbeides innen utgangen av året etter valget. Neste valg er i 2023, mens ferdigstilling av plan for forvaltningsrevisjon for neste periode trolig skjer i 2024, med frist ved utgangen av 2024.

Ved utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon er det viktig å fokusere på risiko- og vesentlighetsvurderinger (ROV). I dette ligger det at det skal gjøres en vurdering av på hvilke område av BKFs virksomhet det er risiko for vesentlige avvik i forhold de vedtak, forutsetninger og mål som er satt for virksomheten.

Gjennom arbeid med risiko- og vesentlighetsvurderinger har en vært innom 14 områder som kan være aktuelle for fremtidige forvaltningsrevisjoner. Det er gjort forslag om å sette opp en prioritert gruppe for 9 av områdene satt opp i prioritert rekkefølge. De resterende områdene blir satt i en uprioritert gruppe. Kontrollutvalget må ut fra dette ta stilling til om de er enige i forslag til prioritering som nå foreligger.

I regler for kontrollutvalget § 5 kan fellesrådet delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planperioden. Det blir anbefalt at kontrollutvalget av praktiske hensyn får en slik fullmakt, bl.a. for å kunna ta hensyn til ny aktualitet, uten å gå veien om en ny planprosess. Videre bør det bli gjennomført en evaluering av planen, normalt midt i planperioden for å få vurdert om det har skjedd endringer i risikobildet som gjør at planen bør endres.

Konklusjon

Sekretariatet mener at utkast til plan for forvaltningsrevisjon 2020 - 2024 som foreligger, er egnet til at en nå kan invitere kontrollutvalget til å gjøre endelig prioritering av prosjekt i planen. Kontrollutvalget står fritt til å gjøre endringer innenfor forslag til plan, en kan endre på rekkefølge når det gjelder prioriteringer, trekke fra eller legge til prosjekt i planen. Etter at kontrollutvalget har gjort sine prioriteringer skal planen legges frem for fellesrådet for endelig avgjørelse.

Bergen kirkelige fellesråd

Plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024

September 2020

Innhold

1.	Innledning	4
1.1	Forvaltningsrevisjon	4
2.	Forvaltningsrevisjonsprosjekt 2020-2024	5
2.1	Gruppe 1 – prioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt	5
2.2	Gruppe 2 – uprioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt	5
3.	Gjennomføring av forvaltningsrevisjon	7
3.1	Standard og innsynsrett	7
3.2	Metode	7
3.3	Gjennomføring og rapportering	7

1. Innledning

1.1 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regel-etterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut ifra fellesrådet sine vedtak og forutsetninger.¹ I *Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd* § 5 går det frem nærmere bestemmelser knyttet til gjennomføring av forvaltningsrevisjon i BKF. Der står det blant annet at det er kontrollutvalget som treffer nærmere bestemmelser om hvilke revisjonen som skal gjennomføres. Valg av forvaltningsrevisjon skal gjøres innenfor rammene satt i plan for forvaltningsrevisjon. Reglementet har bestemmelser knyttet til utarbeidelse av slik plan for forvaltningsrevisjon:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at fellesrådet er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon.

Det er videre et krav at plan om forvaltningsrevisjon skal være basert på en overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse av BKF's virksomhet:

Planen skal baseres på en overordnet analyse av BKF's virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

Hensikten med en slik overordnet ROV-vurdering er å skaffe relevant informasjon om virksomheten i BKF, slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder der det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Det er fellesrådet som vedtar plan for forvaltningsrevisjon. Fellesrådet kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

På oppdrag fra kontrollutvalget har Deloitte gjennomført en slik risiko- og vesentlighetsvurdering i Bergen kirkelige fellesråd. Formålet har vært å skaffe relevant informasjon om virksomheten, slik at det er mulig for kontrollutvalget å prioritere mellom ulike områder der det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Risiko- og vesentlighetsvurderingen av BKF sin virksomhet har fokusert på å avdekke indikasjoner på mangler eller avvik knyttet til produktivitet, måloppnåelse, regeletterlevelse, vedtaksoppfølging, internkontroll og/eller effektivitet.

Informasjon som ligger til grunn for risiko- og vesentlighetsvurderingen, og for utvelgelse og prioritering av prosjekt, er samlet inn gjennom flere aktiviteter som har involvert både folkevalgt ledelse, administrativ ledelse og kontrollutvalget. Blant annet har følgende aktiviteter blitt gjennomført:

- Dokument- og statistikkanalyse
- Prosessmøte i kontrollutvalget
- Spørreundersøkelse til ansatte og folkevalgte i BKF
- Intervju med administrative og folkevalgte ledere i BKF.

På bakgrunn av risiko- og vesentlighetsvurderingen er det utarbeidet forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekt, og kontrollutvalget har vurdert de ulike områdene opp mot hverandre og prioritert de områdene de mener det er mest vesentlig å undersøke.

¹ Definisjonen av forvaltningsrevisjon er hentet fra kommuneloven § 23-3.

2. Forvaltningsrevisjonsprosjekt 2020-2024

Under er forvaltningsrevisjonsprosjektene presentert i prioritert rekkefølge. Forvaltningsrevisjonsprosjektene er delt i to grupper; en prioritert liste med de viktigste prosjektene, samt en uprioritert liste med prosjektene som er vurdert å ha lavere risiko og vesentlighet. Hvor mange prosjekt som vil bli gjennomført i perioden avhenger av kontrollutvalgets budsjett og prosjektenes omfang.

Prioriteringen og rekkefølgen på prosjektene i denne planen for forvaltningsrevisjon ble bestemt i et prosessmøte med kontrollutvalget der både risiko og vesentlighet for de ulike prosjektene ble diskutert.

Under hvert prioriterte prosjekt er det foreslått relevante tema i samsvar med funnene i risiko- og vesentlighetsvurderingen. Endelig utforming av problemstillinger og timeomfang vil bli gjort i forbindelse med den enkelte bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt.

2.1 Gruppe 1 – prioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt

Tabell 1: Prioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt

Nr.	Prosjekt	Tema
1	Økonomiarbeid i menighetene i nytt økonomisystem	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
2	Saksforberedelse, saksgang, vedtaksoppfølging og rapportering	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
3	Arkiv	System og rutiner Kapasitet og kompetanse Rutiner og retningslinjer for arkivering
4	Vedlikehold av kirkebygg	System og rutiner
5	Drift og eiendom innenfor gravplassforvaltningen	System og rutiner
6	Saksbehandling innenfor gravplassmyndigheten	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
7	Internkontroll*	Tilfredsstillende internkontroll Gjennomføring av risikovurdering Melding og oppfølging av avvik
8	Informasjonssikkerhet og personvern*	Kompetanse Etterlevelse
9	Styring og ledelse i menighetene*	Rolle- og ansvarsdeling Kapasitet og kompetanse

2.2 Gruppe 2 – uprioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt

Tabell 2: Uprioriterte forvaltningsrevisjonsprosjekt

Prosjekt
IKT og digitalisering
Bemanning og sykefravær
Økonomiarbeid
Innkjøp
Leverandør- og kontraktoppfølging innenfor kirkebyggforvaltningen

* Prosjektene er prioritert lavt som følge av pågående prosesser på disse områdene i BKF. Den lave prioriteringen er ikke et uttrykk for lav risiko eller vesentlighet.

Brannvern innenfor kirkebyggforvaltningen

Leverandør- og kontraktsoppfølging innenfor gravplassforvaltningen

Investeringer innenfor gravplassforvaltningen

Om fellesrådet ber kontrollutvalget gjennomføre en forvaltningsrevisjon, eller kontrollutvalget gjør risiko- og vesentlighetsvurderinger som tilsier at andre områder bør prioriteres, kan kontrollutvalget avvike fra vedtatt plan for forvaltningsrevisjon. Dersom kontrollutvalget finner det formålstjenlig kan plan for forvaltningsrevisjon rulleres i løpet av perioden.

3. Gjennomføring av forvaltningsrevisjon

3.1 Standard og innsynsrett

Revisor skal følge standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001) ved gjennomføring av forvaltningsrevisjonsprosjekt.²

Revisors innsynsrett er hjemlet i *Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd* § 3 først ledd, som sier at «Kontrollutvalget i BKF kan, uten hinder av taushetsplikt, kreve enhver opplysning, redegjørelse eller ethvert dokument og foreta de undersøkelser som det finner nødvendig for å gjennomføre oppgavene».

3.2 Metode

Hvilke metoder som blir brukt for datainnsamling i de ulike forvaltningsrevisjonsprosjektene avhenger av endelige problemformuleringer i det enkelte prosjekt. Generelt bør det brukes en kombinasjon av flere metoder for å sikre tilstrekkelig bredde i datamaterialet til å kunne utføre helhetlige analyser og vurderinger. En slik metodetriangulering medvirker også til kvalitetssikring ved at en kan sammenlikne funn fra de ulike tilnærmingene.

Mulige metoder for datainnsamling og -analyse kan være:

- Dokumentanalyse
- Elektroniske spørreskjema
- Intervju
- Dataanalyse
- Testing av kontroller og rutiner

Det er sentralt for å kunne gjennomføre vellykkede forvaltningsrevisjonsprosjekt at kontrollutvalget sammen med revisor avgrenser og definerer prosjektene ved å konkretisere formål, hvilke problemstillinger som skal bli undersøkt, hvilke kontrollkriterier³ revisor skal legge til grunn, samt hvilket omfang prosjektet skal ha. Det er òg viktig at prosjektene dimensjoneres med hensyn til det aktuelle revisjonsobjektets størrelse, egenart, aktiviteter, risikoforhold og kompleksitet. Før en forvaltningsrevisjon blir startet opp, skal kontrollutvalget godkjenne en prosjektplan som skildrer hvordan prosjektet skal gjennomføres.

3.3 Gjennomføring og rapportering

Revisor skal sende oppstartsbrev med informasjon om forvaltningsrevisjonsprosjekter til kirkevergen før datainnsamlingen starter. Kirkevergen skal få anledning til å komme med sitt syn på funnene i forvaltningsrevisjonsrapporter. Uttalelsen fra kirkevergen skal legges ved rapportene som blir sendt til kontrollutvalget. Etter at kontrollutvalget har behandlet rapportene blir det utarbeidet en innstilling som blir oversendt fellesrådet sammen med rapporten. Det er kontrollutvalgets oppgave å se til at fellesrådets vedtak knyttet til behandling av rapporter fra forvaltningsrevisjon blir fulgt opp.

² Se <https://www.nkrf.no/rsk-001-standard-for-forvaltningsrevisjon>

³ Normer og standarder som forvaltningen blir vurdert opp mot (vedtak, regelverk, mål).

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 312,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

Opplysninger som kommer frem i dokumentet er i hovedsak ikke verifisert, og kan ikke benyttes som faktagrunnlag uten ytterligere undersøkelser.

Bergen kirkelige fellesråd

Risiko- og vesentlighetsvurderinger for forvaltningsrevisjon

September 2020

«Risiko- og vesentlighetsvurdering
for forvaltningsrevisjon»

September 2020

Rapporten er utarbeidet for Bergen
kirkelige fellesråd av Deloitte AS.

Deloitte AS
Postboks 6013 Postterminalen,
5892 Bergen
tlf: 55 21 81 00
www.deloitte.no
forvaltningsrevisjon@deloitte.no

Innhold

1.	Innledning	5
2.	Organisering og nøkkeltall	7
3.	Forvaltningsrevisjon – oversikt over identifiserte risikoområder	10
4.	Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter	24

Detaljert innholdsliste

1.	Innledning	5
1.1	Bakgrunn	5
1.2	Forvaltningsrevisjon	5
1.3	Metode og gjennomføring	5
1.4	Leseveiledning	6
2.	Organisering og nøkkeltall	7
2.1	Organisering	7
2.2	Finansielle nøkkeltall	8
2.3	Utvikling	9
3.	Forvaltningsrevisjon – oversikt over identifiserte risikoområder	10
3.1	Stabsområdene	11
3.2	Menighetene	17
3.3	Kirkebyggforvaltning	19
3.4	Gravplassforvaltning	22
4.	Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter	24
4.1	Tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner	24
4.2	Foreslåtte forvaltningsrevisjonsprosjekt	24

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I samsvar med prosjektplan vedtatt av kontrollutvalget i møte 4. februar 2020 i PS 8/20 har Deloitte gjennomført risiko- og vesentlighetsvurdering (ROV-vurdering) av BKF's virksomhet. Formålet med ROV-vurderingen har vært å skaffe relevant informasjon om de delene av virksomheten i BKF hvor det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon.

ROV-vurderingen er systematisert og framstilt i dette analysedokumentet. Dokumentet danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med plan for forvaltningsrevisjon for 2020-2024. Planen skal vedtas av fellesrådet.

I arbeidet med ROV-vurderingen og utarbeidelsen av analysedokumentet har det blitt gjennomført møte med kontrollutvalget, dokumentgjennomgang, intervjuer og spørreundersøkelse (se seksjon 1.3).

Analysen er av overordnet karakter, og i stor grad basert på innspill som har kommet frem gjennom intervju, spørreundersøkelse og gjennomgang av foreliggende dokumentasjon. Datagrunnlaget er i begrenset grad verifisert. Datagrunnlaget er i analysedokumentet brukt som indikasjon på risikoforhold som eventuelt bør eller kan følges opp/undersøkes i forvaltningsrevisjon eller gjennom andre undersøkelser dersom kontrollutvalget og fellesrådet ønsker dette.

1.2 Forvaltningsrevisjon

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjøre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regel-etterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut ifra fellesrådet sine vedtak og forutsetninger.¹ I *Regler for kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd* § 5 går det frem nærmere bestemmelser knyttet til gjennomføring av forvaltningsrevisjon i BKF. Der står det blant annet at det er kontrollutvalget som treffer nærmere bestemmelser om hvilke revisjonen som skal gjennomføres. Valg av forvaltningsrevisjon skal gjøres innenfor rammene satt i plan for forvaltningsrevisjon. Reglementet har bestemmelser knyttet til utarbeidelse av slik plan for forvaltningsrevisjon:

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden, og senest innen utgangen av året etter at fellesrådet er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon.

Det er videre et krav at plan om forvaltningsrevisjon skal være basert på en overordnet risiko- og vesentlighetsanalyse av BKF's virksomhet:

Planen skal baseres på en overordnet analyse av BKF's virksomhet ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for forvaltningsrevisjon på de ulike sektorer og virksomheter.

Hensikten med en slik overordnet ROV-vurdering er å skaffe relevant informasjon om virksomheten i BKF, slik at det er mulig for kontrollutvalget å legge en plan for forvaltningsrevisjon og å prioritere mellom ulike områder der det kan være aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjon. Det er fellesrådet som vedtar plan for forvaltningsrevisjon. Fellesrådet kan delegere til kontrollutvalget å gjøre endringer i planen.

1.3 Metode og gjennomføring

I prosessen med ROV-vurderinger har vi benyttet en metodikk med høy grad av involvering, både av kontrollutvalget og av sentrale aktører i administrasjonen og i fellesrådet. En slik tilnærming har bidratt til at vi har avdekket hvilke områder det er knyttet størst risiko til. I tillegg har høy grad av involvering bidratt til å forankre planarbeidet og gjøre det kjent både i fellesrådet og i administrasjonen. Dette vil skape et godt grunnlag for gjennomføringen av prosjektene som blir prioritert i planene.

1.3.1 Prosessmøte 1 med kontrollutvalget

I det første prosessmøtet fikk kontrollutvalget anledning til å diskutere og vurdere risikoer innenfor BKF's områder basert på egen erfaring fra arbeidet i kontrollutvalget.

¹ Definisjonen av forvaltningsrevisjon er hentet fra kommuneloven § 23-3.

1.3.2 Dokumentanalyse

Dokumentanalysen tok utgangspunkt i planer, meldinger og rapporter fra BKF. Vi har òg undersøkt hvilke tilsyn som er gjennomført og eventuelt planlagt i BKF. Disse har samlet gitt et overblikk over organisasjonens mål og strategier, samt bidratt til å avdekke områder med risiko eller behov for forbedring.

1.3.3 Intervju

Vi har gjort intervju med kirkevergen, administrasjonssjef, HR-sjef, økonomisjef, sjef for menighetsavdelingen, gravplassjef og kirkebyggsjef i BKF. I tillegg har vi intervjuet leder og nesteleder av fellesrådet. Intervjuene er gjennomført per telefon eller via Teams. Til sammen har vi intervjuet 9 personer.

1.3.4 Elektronisk spørreundersøkelse

Administrasjonsledere, områdeledere og representanter i fellesrådet har vært involvert i ROV-vurderingene gjennom en undersøkelse i Questback (elektronisk spørreundersøkelsesverktøy). I undersøkelsen er disse bedt om å peke på potensielle risikoer innenfor det områder de har ansvar for eller kjenner til. 18 av de 27 fellesrådsmedlemmene² svarte på spørreundersøkelsen (responsrate 67 %), mens 15 av 25 inviterte administrative ledere svarte (responsrate på 60 %). Alle de tre inviterte områdelederne svarte på spørreundersøkelsen (responsrate 100 %). Totalt svarte 36 av 55 inviterte respondenter. Dette gir en total responsrate på 67 %.

1.3.5 Prosessmøte 2 med kontrollutvalget

I dette møtet presenterte revisjonen ROV-vurderingen (dette dokumentet) med de risikovurderingene som er gjennomført for kontrollutvalget. ROV-vurderingen og forslag til prosjekter ble i møtet bli lagt til grunn når kontrollutvalget skulle prioritere områder eller prosjekter for forvaltningsrevisjon for de neste fire årene.

1.3.6 Vedtak av plandokument

Basert på de prioriteringene som kontrollutvalget gjør i prosessmøte 2, ble det utarbeidet et plandokument. Dette dokumentet skal vedtas av kontrollutvalget før det blir sendt videre til fellesrådet for endelig vedtak.

1.4 Leseveiledning

Innspillene som er samlet inn i forbindelse med ROV-vurderingen er systematisert og framstilt i dette dokumentet. Dokumentet er ment som et grunnlag for kontrollutvalget for å velge ut og prioritere forvaltningsrevisjonsprosjekter.

I kapittel 2 gir vi en kort oversikt over organisering av og nøkkeltall for BKF.

Kapittel 3 handler om forvaltningsrevisjon. Her presenterer vi oversikt over identifiserte risikoområder innen de ulike ansvarsområdene i BKF. Dette er et resultat av undersøkelser vi har gjort i forbindelse med analysearbeidet. Risikovurderingene og forslag til prosjekter er basert på en overordnet gjennomgang av BKF's ansvarsområder.

I kapittel 4 viser vi våre forslag til mulige forvaltningsrevisjonsprosjekter basert på risikovurderingene som er gjennomført. Forslagene til prosjekter er ikke presentert i prioritert rekkefølge. Kontrollutvalget har prioritert og valgt prosjekt, og har også stått fritt til å legge til og/eller ta vekk prosjekter i forhold til listen som her er presentert. Endelig prioritering av prosjekter er framstilt i plan for forvaltningsrevisjon 2020-2024, som skal legges fram for fellesrådet.

² Ett av kontrollutvalgsmedlemmene er ikke del av fellesrådet, men fikk likevel tilsendt spørreundersøkelsen. Nestleder fikk også tilsendt spørreundersøkelsen, og ble i tillegg intervjuet.

2. Organisering og nøkkeltall

2.1 Organisering

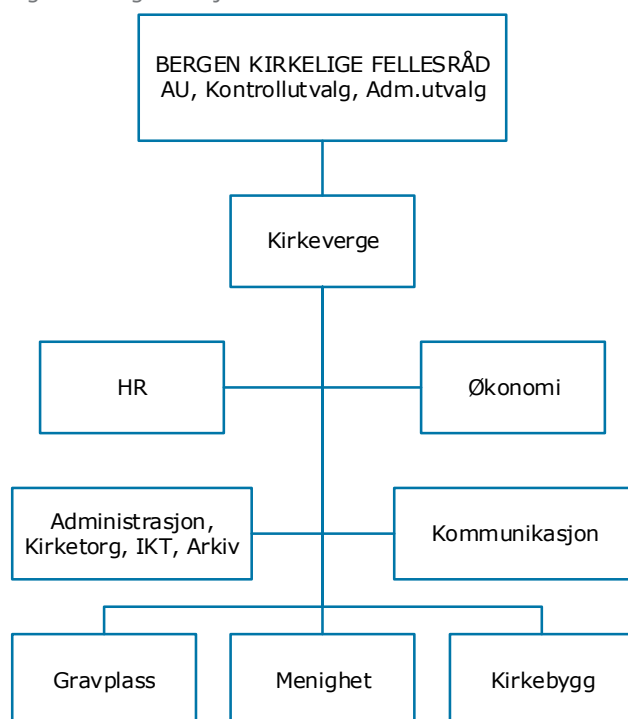
Bergen er del av Bjørgvin bispedømme som omfatter Vestland fylkeskommune. Bispedømmet innbefatter 11 prosti, hvert med en prost som leder prestetjenesten i menighetene som hører inn under prostiet (totalt 181). Bergen kommune dekker helt eller delvis 4 prosti (Bergen domprosti, Bergensdalen prosti, Fana prosti og Åsane prosti). Prostiene dekker til sammen 33 menigheter i fem kommuner; Bergen kommune (25), Austevoll kommune (1), Bjørnafjorden kommune (2) og Osterøy kommune (5).³ Bergen kirkelige fellesråd (BKF) er fellesrådet for menighetene i Bergen kommune, og ivaretar administrative og økonomiske oppgaver for disse 25 menighetene.

Hver menighet har et menighetsråd. BKF består av representanter fra alle menighetsrådene samt en kommunal representant og en geistlig representant (oppnevnt av biskopen). Det er BKF som i sine møter fatter vedtak i saker som hører inn under fellesrådets ansvarsområde og som angår menighetene.⁴

Det er kirkevergen som er daglig leder av BKF. I staben har kirkevergen en kommunikasjonsrådgiver, samt en ledergruppe bestående av seks ledere for henholdsvis HR, menighetene, administrasjon, kirkebygg, gravplass og økonomi (se figur 1 under). BKF er arbeidsgiver for ca. 160 ansatte, hvorav 28 har sitt arbeidssted ved fellesrådets hovedkontor. Kirkevergens ledergruppe består av syv personer (ledere for henholdsvis kirkebygg, gravplass, menighet, økonomi, HR og administrasjon samt kommunikasjonsrådgiver). Økonomi, administrasjon (med IT og arkiv), HR og kommunikasjon betegnes som stabsfunksjoner. Disse skal betjene hele organisasjonen.

Fellesrådet har to rådgivende underutvalg: gravplassutvalget og kirkebyggutvalget. Fellesrådet har videre oppnevnt et eget kulturutvalg som skal stimulere og styrke BKF's kulturarbeid.

Figur 1: Organisasjonskart⁵

³ Prost, fellesråd og sokn i Bjørgvin pr. 1. januar 2018:

<https://kirken.no/globalassets/bispedzommer/bjorgvin/dokumenter/brosjyrer-og-div/sokn-og-prosti-i-bjorgvin-2018.pdf>

⁴ Personalavdelingen og relasjonen mellom Kirkevergen og menighetene. Notat til kontrollutvalget. 23. april 2018.

⁵ Kirken i Bergen. Verdi- og måldokument 2020-2021

2.2 Finansielle nøkkeltall

Netto driftsresultat i BKF var i 2019 på om lag NOK 4,3 millioner, eller 1,76 %. Det er ikke et uttrykkelig anbefalt nivå for driftsresultat for kirkelige fellesråd, men for kommuner er det anbefalte nivået fra TBU 1,75 %. BKF har altså et resultat på linje med dette. For 2020 er det budsjettet med et netto driftsresultat på omlag 3,8 millioner.

Ifølge budsjett for 2020⁶ er totalt saldo på disposisjonsfond ved utgangen av 2019 budsjettet til om lag NOK 22 millioner. Dette tilsvarer 10 % av driftsinntektene. Det er heller ikke noe uttrykkelig anbefalt nivå for størrelsen på disposisjonsfond for kirkelige fellesråd. Riksrevisjonen anbefaler imidlertid at kommuner har et disposisjonsfond på 5 %, og BKF ligger altså godt over dette.

BKF har en kortsiktig gjeld på NOK 29,5 millioner, og ingen langsiktig gjeld.

Tabellen under viser **tildelinger til ulike kostnadsområder** i Bergen kirkelige fellesråd i 2019 og 2020. Merk at tallene fra 2019 er regnskapstall, mens tallene for 2020 er hentet fra budsjettene. Tallene i parentes viser tildeling til kostnadsområdene i prosent av det totale driftsbudsjettet til BKF.

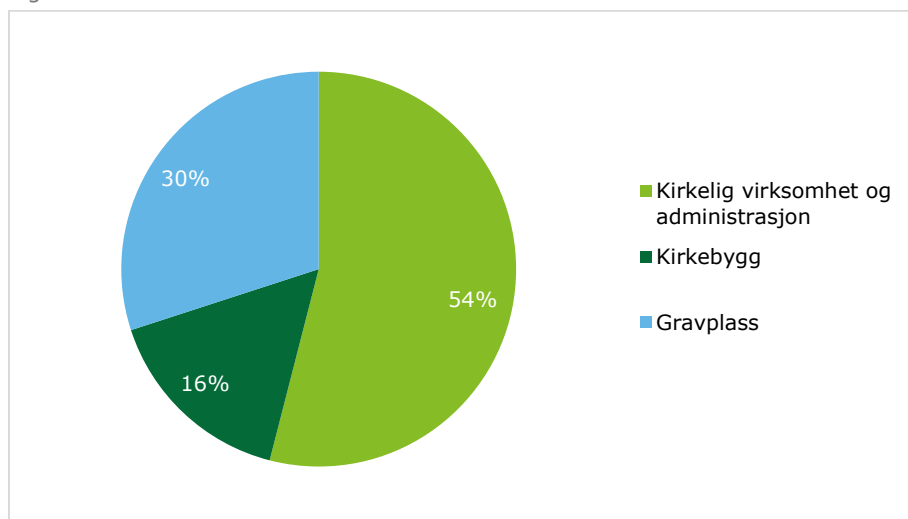
Tabell 1: Tildelinger til ulike kostnadsområder

Tjenesteområde	R 2019	B 2020
Lønn og sosiale utgifter	kr 102 127 395 (41 %)	kr 113 889 804 (48 %)
Kjøp av varer og tjenester	kr 113 836 756 (46 %)	kr 111 199 593 (47 %)
Refusjoner/overføringer	kr 25 717 667 (10 %)	kr 8 661 143 (4 %)
Kalkulert utgifter ved komm.tj.ytingsavtale	kr 149 244 (0,1 %)	-
Tilskudd og gaver	kr 5 612 675 (2 %)	kr 4 628 000 (2 %)
Sum fordelt totalt til drift	kr 247 443 737 (100 %)	kr 238 378 540 (100 %)

Postene *Kjøp av varer og tjenester* og *Lønn og sosiale utgifter* utgjør i 2020-budsjettet om lag halvparten av budsjettet hver for seg.

Økonomirapporten for BKF ved utgangen av 2019 viser at fordelingen av ressursbruk på de ulike forvaltningsområdene i BKF i 2019 er som vist i figur 2.

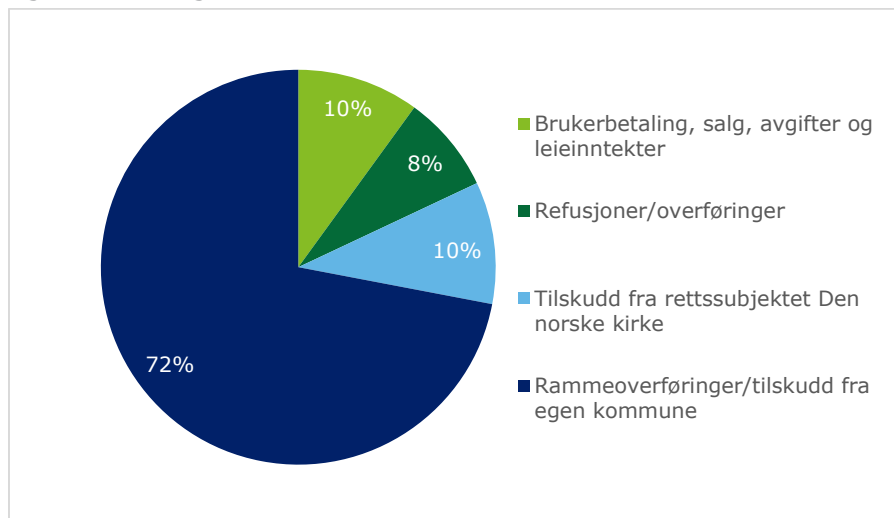
Figur 2: Overordnet ressursbruk i BKF 2019

⁶ Budsjett 2020. Behandlet i BKF 11.12.2019. Saksnummer 61/19

Inntektene i BKF's driftsregnskap kommer hovedsakelig fra Bergen kommune. Figuren under viser tilfordeling av inntekter til BKF i 2019.

Figur 3: Fordeling av inntekter til BKF 2019

Bergen kommune bevilger investeringsmidler til BKF som rammebevilgninger. Tildelingen er delt i tre hovedposter: kirke, middelalderkirke og gravplass. Fellesrådet kan selv prioritere bruken av midlene innenfor de tre områdene.

For 2020 er det vedtatt et investeringsbudsjett med en total utgiftsramme på NOK 141,5 millioner fordelt på postene Gravplass, Middelalderkirker, Rehabilitering kirkebygg, Nyinvesteringer kirke og Kirkelig virksomhet og administrasjon.

2.3 Utvikling

Organisasjonen har gjennomført en virksomhetsgjennomgang de siste årene. Fellesrådet nedsatte i april 2015 en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå og vurdere ressursutnyttelsen i organisasjonen. Målet med virksomhetsgjennomgangen var å sikre og styrke kirkens nærvær i Bergen ved å se på positive muligheter for en eventuell bedre organisering og utnyttelse av ressursene. September 2017 presenterte arbeidsgruppen sin rapport for Fellesrådet. Fellesrådet besluttet å sende rapporten ut til bred høring. I juni 2018 konkluderte fellesrådet med seks tiltak som omhandlet (1) sammenslåing av menigheter, (2) samarbeid i menighetene, (3) innsamling av penger i menighetene, (4) felles systemer og rutiner for økonomi og administrasjon i menighetene, (5) effektivisering, (6) ansvarsfordeling og innhold i lokal ledelse i menighetene, og (7) tydeliggjøring av at fellesrådet ikke er overordnet menighetsrådene.

Årsmeldingen for BKF for 2018 og 2019 viser at det er en nedgang i konfirmasjoner, dåpstill og vielser sammenlignet med tidligere år. Det var en økning i innmelding av nye medlemmer, med 138 innmeldte i 2019 sammenlignet med 104 i 2018 og 115 i 2017. Samtidig var det i 2019 1377 utmeldte medlemmer i kirken tilhørende menighetene i Bergen. I 2018 var det til sammen 844 utmeldte.

3. Forvaltningsrevisjon – oversikt over identifiserte risikoområder

På bakgrunn av innsamlet og analysert informasjon, vil vi i dette kapittelet oppsummere og vurdere risiko for manglende måloppnåelse, regeletterlevelse, vedtaksoppfølging og internkontroll som er identifisert innen de respektive virksomhetsområdene for BKF som er gjennomgått.

Overskriftene i kapittel 3.1-3.4 følger den administrative organiseringen i Bergen kirkelige fellesråd.

Risikonivå er i tabellene farget med rødt som representerer høy risiko eller gult som representerer middels risiko:

Fargesymbol	Beskrivelse av risikovurdering
	Høy risiko På områder som er merket med rødt mener Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan være høy risiko for enten manglende produktivitet, måloppnåelse, regeletterlevelse eller effektivitet.
	Middels risiko På områder som er merket med gult mener Deloitte på bakgrunn av framlagte data og analyse, at det kan være middels risiko for enten manglende produktivitet, måloppnåelse, regeletterlevelse eller effektivitet.

Det er viktig å understreke at risikovurderingene er skjønnsmessige, og vurderinger er basert på foreliggende informasjon. Kontrollutvalget kan vurdere risikoen knyttet til de ulike områdene som forskjellig fra det som er foreslått her. Det er derfor kontrollutvalget som til slutt skal vurdere og prioritere de ulike områdene, og avgjøre rekkefølge for forvaltningsrevisjonsprosjekter i de planene som blir lagt frem for fellesrådet.

Vi tar forbehold om at ikke all informasjon som kommer fram er verifisert av ledelsen i BKF.

3.1 Stabsområdene

Stabsområdene i Kirkevergens administrasjon har ansvar for *Kirketorget*, arkiv, IKT, økonomi, kommunikasjon og HR. Kirketorget har som hovedoppgave å behandle henvendelser om gravferd, dåp og vigslar på vegne av menighetene, og har ansvar for kirkebokføring av disse.

Bergen kirkelige fellesråds IKT-system driftes av Kirkepartner og TET er regnskapsfører.

Tabell 2: Identifiserte risikoområder knyttet til stabsområdene

Område og tema	Observasjoner	Vurderinger/mulige konsekvenser	Risiko
Internkontroll - Gjennomføring og oppfølging av risikovurderinger - Avvikshåndtering - Målstyring	I intervju blir det vist til at BKF ikke arbeidet systematisk med internkontroll før i 2018. Nå er organisasjonen i gang med en prosess på dette området, og det ble blant annet lagt frem plan for arbeidet i fellesrådet i uke 25 i 2020 (samt for AMU og kontrollutvalget i mai 2020). Det er i verdi- og måldokumentet satt mål om at man skal sikre systemer for internkontroll gjennom blant annet å foreta risikoanalyser. I intervju fremgår det at man ikke har gjennomført overordnede risikovurderinger sentralt i BKF. Gravplass- og kirkebyggforvaltningen mangler også systematisk og dokumenterte overordnede risikovurderinger. Det blir utført risikovurderinger for hvert prosjekt som skal utføres innen kirkebygg (SoA). Verdi- og måldokumentet blir brukt til å sette resultatmål for de ulike forvaltningsområdene i BKF. Dokumentet er vedtatt av fellesrådet, og det blir årlig rapportert på måloppnåelse i forkant av revidering av verdi- og måldokumentet. BKF er i prosess med å innføre system for digital avviksmelding. Dette skal etter planen innføres høsten 2020, og både IT- og HR-avdelingen er involvert i dette arbeidet. Avvik har fram til nå blitt meldt på papirdokument og sendt til nærmeste leder. Det blir vist til at HR-sjef har arbeidet en del med å klargjøre retningen på meldingen av avvik, og det at også HR-sjefen skal være del av denne linjen. I intervju kommer det frem at det ikke er en velutviklet avviksmeldekultur i BKF.	- Mangelfull regeletterlevelse - Mangelfull måloppnåelse - Rutiner og maler ikke er kjent og ikke blir benyttet/etterlevd - Avvik blir ikke meldt og fulgt opp	
Informasjonssikkerhet og personvern - Informasjonssikkerhet - Opplæring - Nye system - GDPR - Tilgangsstyring - Infrastruktur	Nytt personvernregelverk tredde i kraft i 2018. Dette stiller strengere krav til informasjonssikkerheten enn tidligere, noe som medfører regulatorisk risiko. BKF presenterte status på arbeidet med personvern i kontrollutvalget 28. mai 2019 og 4. februar 2020. I statusrapporten fra 2019 fremgår det blant annet at organisasjonen er i gang med å inngå databehandleravtaler, at det opprettes et felles personvernombud for Den norske kirke, og at det gjennom innføring av nytt sak- og arkivsystem blir arbeidet med trygg oppbevaring av personopplysninger. Det er utarbeidet en retningslinje for oppbevaring og behandling av personopplysninger i menighetene.⁷ Her blir det blant annet vist til at personopplysninger som hovedregel skal	- Brudd på regelverk - Viktig informasjon blir mistet eller sensitive data kommer på avveie - Omdømmetap	

⁷ Oppbevaring og behandling av personopplysninger i menighetene. Oppdatert 13.09.2019.

oppbevares elektronisk, hvordan oppbevare papirdokumenter som ikke lagres i fagsystemet Medarbeideren, sletting av personopplysninger i fagsystemet, ansvar for tilgangsstyring og håndtering av e-post.

I intervju blir det nevnt at det er en utfordring knyttet til opplæring innenfor informasjonssikkerhet i organisasjonen, slik at alle har en klar forståelse av for eksempel hvem som skal ha tilgang og ikke i de ulike systemene. Det blir arbeidet med å utbedre skriftlige rutiner og retningslinjer for arbeidet med informasjonssikkerhet.

Det blir i spørreundersøkelsen nevnt at det er forbedringspotensial i organisasjonen når det gjelder arbeidet med GDPR. Det blir som eksempel vist til at utfordringer med personopplysninger som blir sendt i ukrypterte e-poster.

Det ble gjennomført et tilsyn fra Kirkerådet tilknyttet informasjonssikkerhet i BKF våren 2020. BKF hadde per juni 2020 ikke fått rapport eller lignende etter tilsynet, men det fremgår at undersøkelsen avdekket noen utfordringer når det gjelder tilgangsstyring. BKF har selv gjennomført stikkprøveundersøkelse for å se på om det er gitt riktige tilganger i systemer, og opplever at dette i hovedsak fungerer greit. Det er noe utfordringer når det gjelder tilganger i fagsystemet Medarbeideren, da det ikke er andre muligheter enn tilgang/ikke tilgang. BKF ønsker mer systematisk å gjennomføre stikkprøveundersøkelser knyttet til tilgangsstyring.

Det blir videre nevnt i intervju at det er utfordringer når det gjelder tildeling av tilganger ved nyansettelser, samt avslutning av tilgang når medarbeidere slutter. Det blir understreket at sistnevnte utfordring i hovedsak fører til at BKF betaler for tilganger som ikke er i bruk, og i mindre grad påvirker informasjonssikkerhetsaspektet på grunn av at hovedtilgangen til felles plattform som hovedregel blir avsluttet når det skal (man må logge inn på felles plattform for å ha tilgang til de andre systemene).

IKT og digitalisering

- Drift
- Nye system
- Behov for oppgradering av infrastruktur

BKFs IKT-system driftes av Kirkepartner. BKF drifter lokale PC-er, skrivere og lokal infrastruktur. Servere er plassert hos Kirkepartner, og programmene som benyttes i organisasjonen er installert der, eller er skybasert. Det fremgår av verdi- og måldokumentet 2020-2021 at BKF samarbeider med Kirkepartner og andre fellesråd, spesielt Oslo, Trondheim og Stavanger, om utvikling av IT-plattformen og tilpasninger av fagsystemene som betjenes av Kirkepartner på BKFs vegne.

- Feil eller mangelfull bruk av systemer
- Nedetid og tilgjengelighet

BKF og menighetene har tatt i bruk flere nye system i løpet av 2019: LabOra TID for planlegging og registrering av timer, sak- og arkivsystemet Public360 med tilhørende moduler, og rekrutteringsprogrammet WebCruiter (med integrasjon med Public360). I BKFs verdi- og måldokument fremgår det videre av at BKF og menighetene i Bergen tar i bruk et nytt regnskapssystem (Xledger) i løpet av 2020. Det fremgår av årsmeldingen for 2019 at det er avviklet en rekke kurs og støtte i forbindelse med disse innføringene.

I spørreundersøkelsen er det flere som kommenterer at det er for lite opplæring før nye system tas i bruk, og at det har vært innført mange nye system over en kort periode. Det blir nevnt at systemene ikke har vært tilrettelagt for å ta i bruk ved innføring og at dette har krevd mye manuelt arbeid i menighetene før systemene kan benyttes.

I budsjettforslaget for 2020 blir det vist til et stort behov for oppgradering av infrastruktur knyttet til datalinjer til kirker og menighetskontor. Det fremgår av årsmeldingen for 2019 at det nå er inngått avtale med Kirkepartner⁸ om ny fiberlinjekontrakt på 10 lokasjoner. Det fremgår videre at det ble gjennomført kontroll av infrastrukturen på de interne nettene i mange av kirkene og menighetshusene høsten 2019.

Det blir gjennom intervju ellers vist til at BKF har hatt utfordringer med en del nedetid på IKT-systemene de bruker.

Bemanning og sykefravær

- Sykefravær
- Arbeidsmiljø
- Personalforvaltning
- Rekruttering

BKF hadde et mål om sykefravær på 6 % i 2019. Sykefravær totalt for 2019 var på 6,76 % (litt opp fra 6,53 % i 2018). Ifølge årsmeldingen for 2018 har sykefraværet vært stabilt på omtrent den samme prosentandelen også i perioden 2013-2017. I årsmeldingen for 2019 blir det påpekt at kjente faktorer for sykefravær er svangerskapsrelaterte og kjente fysiske diagnoser. Det er i større grad usikkert om det skyldes det psykososiale arbeidsmiljøet.

Det blir i intervju vist til at det har vært relativt høyt sykefravær i sentral stab hos Kirkevergen; siste halvår 2019 lå sykefraværet her på rundt 10-12 %. Etter at sentral stab har byttet kontor fra 1. februar har sykefraværet vært nede i 3 % for samme gruppen. Det blir understreket at dette også kan ha med korona-relaterte faktorer å gjøre, samt at man vil følge med på om dette vedvarer over tid.

I verdi- og måldokumentet 2020/2021 fremgår det at kirken har rekrutteringsutfordringer. I intervju blir det vist til at dette spesielt gjelder diakoni- og kantorstillinger. BKF har blant annet innført tiltak der de rekrutterer studentpraktikanter for å på den måten forsøke å med tiden få disse inn i faste stillinger.

- Dårlig arbeidsmiljø
- Manglende ressurser
- Høye kostnader

Økonomiarbeid

- Bevilgninger
- Kapasitet i avdelingen
- Nytt regnskapssystem
- Moms
- Utbetaling av lønn

Det blir i intervju vist til at den største utfordringen angående økonomi i BKF, er at bevilgningene de får fra kommunen i stor grad er avhengig av politisk velvilje og Bergen kommunes økonomiske situasjon. Gitt blant annet store kostnader for kommunen på grunn av håndteringen av COVID-19, er det usikkerhet knyttet til hvordan dette eventuelt vil påvirke BKF. I tillegg er det usikkerhet knyttet til bevilgninger til kirken som følge av ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) som vil tre i kraft om kort tid. BKF har i hovedsak utgifter knyttet opp mot lønn og faste driftsavtaler, og det vil dermed ikke være enkelt å raskt gjøre endringer uten at dette får store konsekvenser.

Det fremgår av intervju at daglig drift av organisasjonen tar opp all tid til de ansatte ved økonomiavdelingen. Det er dermed ikke kapasitet til å arbeide med for eksempel utvikling. Samtidig gjør selve organiseringen av den norske kirken det utfordrende å drive utviklingsarbeid; avdelingen kan foreslå tiltak de mener er bra, men de er avhengig av at menighetene er enige.

Det fremgår at opprettelsen av to områdelederstillinger har vært positivt når det gjelder kommunikasjonen fra økonomikontoret ut mot administrasjonslederne.

- Nedbemanning
- Manglende forbedringsarbeid
- Ressursbruk

⁸ Kirkepartner er et egenregiselskap som er opprettet for å kunne tilby IKT-tjenester til alle brukere i Den norske kirke.

BKF og menighetene i Bergen har tatt i bruk nytt regnskapssystem (Xledger) i 2020.

Det har gjennom revisjonsberetningen blitt avdekket feil avregning knyttet til momsbehandling av husleie, noe som har medført høye kostnader. Det fremgår i intervju at det er en pågående prosess på dette, men at leiekontrakten for bygget BKF nå har kontorene sine i er i samsvar med regelverket og at det er liten risiko for gjentakelse.

I intervju blir det fortalt at det har forekommet at man har betalt ut for mye eller for lite lønn. Det blir påpekt at man har fått tilbakebetalt overskuddsbeløp ved utbetaling av for mye lønn. Det er mange små deltidstillinger og hyppig bruk av vikarer i menighetene, noe som kompliserer utbetaling av lønn. Variabel lønn blir registrert på timelister og skal gå via administrasjonsleder. Det fremgår at dette er tema for forbedringsarbeid.

Saksforberedelse, saksgang, vedtaksoppfølging og rapportering

- Organisering og utsending av saksdokumenter
- Opplæring av fellesrådsmedlem
- Kvalitetssikring av saksforberedelser

Det blir i intervju påpekt at representantene i fellesrådet er lekfolk med ulike bakgrunn og ulike forutsetninger til å håndtere dokumentasjon og informasjon i sakspapirene før møter i fellesrådet. Det blir i tilknytning til dette etterlyst en bedre strukturering av saksdokumentene, gjerne med en leseveiledning om for eksempel hva som *må* leses og hva som *kan* leses. I spørreundersøkelsen blir det kommentert at det oppleves som utfordrende å sette seg inn i alle saksdokumentene til fellesrådsmøtene på grunn av den store mengden sakspapir.

I tillegg etterlyses det bedre opplæring knyttet til hvilken rolle man har som medlem av fellesrådet. Det blir det nevnt at det til dels er manglende rolleforståelse hos fellesrådsmedlem, da medlemmene har sin primærtilhørighet i menighetene og ser seg selv som representanter for disse, og ikke hovedsakelig medlem av fellesrådet som fellesskap.

Det fremgår videre i intervju at det er en ambisjon om å sende saksdokumentene til fellesrådsmedlemmene 14 dager før møtet, men at saksdokumentene som regel blir sendt 7-9 dager før møtet.

I spørreundersøkelsen svarer 1 av 18 respondenter fra fellesrådet at det *i svært stor grad* er utfordringer knyttet til saksforberedelser. 11 av 18 svarer at det *i svært liten grad* eller *ikke i det hele tatt* er utfordringer knyttet til dette.

I intervju blir det vist til at saker som skal behandles i fellesrådet ikke er innom Kirkevergen for godkjenning og/eller kvalitetssikring.

Videre blir det i intervju fortalt at prosessen knyttet til at noen saker som i tillegg til behandling i fellesrådet, også skal behandles i bispedømmerrådet, blir opplevd som utfordrende. Dette handler om saksbehandler selv må hente ut vedtak fra fellesrådet og sende videre til bispedømmerrådet, og at det ikke alltid er like effektivt å hente ut vedtaket. Det blir etterlyst en mer automatisert prosess der for eksempel vedkommende som skriver protokoll etter møtet automatisk videresender relevante vedtak til bispedømmerrådet.

Når det gjelder rapportering blir det fortalt i intervju at fellesrådet får årlig rapportering på oppfølging av mål- og verdidokumentet. Dersom det er mål som ikke er ferdigstilt eller utført,

- Saker blir ikke tilstrekkelig forberedt
- Fellesrådet har ikke tilstrekkelig oversikt over saker som behandles
- Forsinkelser i vedtaksprosessen

så blir det gitt forklaring på dette gjennom denne rapporteringen. Det blir vist til at forsinkelser i saker noen ganger er på bakgrunn av at man har riktig kompetanse tilgjengelig på tidspunktet, eller at det er utenforstående årsaker som bremser prosesser. I forbindelse med sistnevnte punkt er det flere som viser til byggesaksbehandling i kommunen som en faktor som kan forsinke prosesser.

Videre rapporterer Kirkevergens stab på økonomi/budsjett i hvert fellesrådsmøte. Gravplassjef forteller at hun det ofte presenterer orienteringssaker for fellesrådet slik at de er kjent med hva som er praksis på området.

En av representantene i fellesrådet etterlyser gjennom spørreundersøkelsen at det blir sikret at fellesrådets vedtak blir iverksatt. Flere nevner at fellesrådets representanter fatter vedtak uten at de har innsikt i hva vedtakene innebærer. Delegasjonsvedtak blir spesielt nevnt i denne sammenheng.

Det blir i intervju fortalt at kirkevergens stab ofte får korte frister på oppfølging av vedtak i fellesrådet.

Arkiv - Nytt sak- og arkivsystem - Arkivfangst	BKF og menighetene har tatt i bruk arkivsystemet Public 360 i 2019. Tidligere arkivsystem (Acos-websak) er nå kun et oppslagsarkiv. Det arbeides med uttrekk for deponering hos Statsarkivet og overføring til eArkiv.⁹ Som ledd i innføringen av nytt arkivsystem er det utarbeidet en arkivplan for BKF, menighetsrådene, sokneprestene og prost.¹⁰ Formålet med arkivplanen er at den skal bidra til at arkivansvaret ivaretas, og dermed sikre arkivmateriale av forvaltningsmessig, rettslig, kulturell og forskningsmessig verdi. Arkivplanen gir bindende retningslinjer for behandling av all informasjon og dokumentasjon i virksomheten. Administrasjonslederne skal ifølge BKF's verdi og måldokument 2020-2021 følge opp menighetsrådene blant annet når det gjelder arkivering. Det blir i intervju fortalt at det ble gjennomført kurs for administrasjonslederne ved innføring av nytt system. I intervju blir det fortalt at det er utfordringer med for liten arkivmengde også etter innføringen av nytt system. Administrasjonslederne får ikke tid/prioriterer ikke dette like høyt som driftsoppgaver, og det er dermed varierende i hvilken grad man arkiverer dokument.	- Mangelfull arkivering - Brudd på regelverk
Innkjøp - Innkjøpssamarbeid - Rammeavtaler - Oppfølging av innkjøpsarbeid	BKF er del av Innkjøpssamarbeidet som er ledet av Bergen kommune, og har en del rammeavtaler gjennom dette samarbeidet. Det blir ellers opplyst at BKF har begrenset med skriftlige rutiner for innkjøpsområdet. Det fremgår i intervju at mesteparten av innkjøpene som blir gjort i BKF er det Akasia kirke og gravplass AS som håndterer på vegne av dem. Noen innkjøp gjør likevel forvaltningsområdene selv. For eksempel skal gravplassforvaltningen selv kjøpe inn en ny stabsbil høsten 2020. Det	- Brudd på regelverk - Omdømmetap

⁹ Årsmelding for Bergen kirkelige fellesråd 2019.

¹⁰ Arkivplan for Bergen kirkelige fellesråd med tilhørende menighetsråd og sokneprest, samt prost. Den norske kirke. Udatert.

er ansatt en jurist i gravplass- og kirkebyggforvaltningen som blant annet har innkjøpsansvar som del av sine arbeidsoppgaver.

I intervju fremgår det at BKF har en årlig oppfølging av innkjøpene som Akasia gjennomfører på vegne av BKF. Det blir påpekt at denne oppfølgingen potensielt er så langt på etterskudd av gjennomførte innkjøp at det kan ta lang tid før feil blir oppdaget.

Det understrekes videre at store innkjøp blir fulgt opp gjennom kontraktsarbeidet som begge organisasjonene deltar inn i, og at BKF dermed har god oversikt på dette. Det fremgår at det er høy bevissthet hos BKF på at innkjøpsarbeidet følges opp og at opplevelsen er at innkjøpsregelverk etterleves i vesentlig grad.

3.2 Menighetene

Det er 25 menigheter tilknyttet Fellesrådet og det er tilknyttet en administrasjonsleder ansatt av BKF til menighetene. Administrasjonslederne rapporterer til menighetsrådet for saker knyttet til kirkelovens § 9 (menighetsrådets virksomhetsansvar) og til kirkevergen for saker knyttet til kirkelovens § 14 (bl.a. fellesrådets arbeidsgiveransvar).

BKFs ansvar er å legge til rette for at myndighetenes arbeid kan utføres på best mulig måte, ved bl.a. å være tilsettingsmyndighet og ansvarlig arbeidsgiver for alle som er lønnet over fellesrådets budsjett, ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen (kirkeloven § 14).

Det er to områdeledere i Kirkevergens stab som har som oppgave å følge opp administrasjonslederne i menighetene.

Tabell 3: Identifiserte risikoområder knyttet til menighetene

Område og tema	Observasjoner	Vurderinger/mulige konsekvenser	Risiko
Styring og ledelse - Uklare arbeidsgiverlinjer - Uklar rolle- og ansvarsdeling - Opplæring - Kompetanse - Kapasitet - Manglende kartlegging av kompetanse	Det ble i 2018/2019 gjennomført en forvaltningsrevisjon av ansvars-, rolle- og myndighetsfordeling mellom Kirkevergen og menighetene, der blant annet Administrasjonslederrollen var sentral i undersøkelsen. I intervju blir det fortalt at man arbeider aktivt med å følge opp anbefalingene etter forvaltningsrevisjonen, men flere nevner at utfordringen med uklare arbeidsgiverlinjer vedvarer. Det som blir beskrevet som typisk utfordring i menighetene er hvem som har rollen som daglig leder: den formelle daglige lederen er administrasjonslederne, mens biskopen ansetter sogneprest som administrasjonsleder ikke har myndighet overfor. I tillegg fremgår det av kirkeloven at det er menighetsrådet som skal peke ut daglig leder. Kirkevergen forteller at dette skaper en usikkerhet i menighetene og kan føre til en uavklart rolle- og ansvarsdeling. I intervju blir det nevnt at det er forskjeller mellom menighetene knyttet til kompetansen hos de ulike administrasjonslederne, men også i de andre lederrollene i menighetene. Dette er med på å skape utfordringer for samarbeidet lokalt i menighetene. BKF har sammen med prostene, som er leder for prestetjenesten, utarbeidet et oppsett/forslag for hvordan administrasjonsleder, sogneprest og leder for menighetsrådet kan jobbe sammen. Forslaget er kalt forpliktende samordnet ledelse og ble implementert i 8 menigheter høsten 2019. Oppsettet har blitt evaluert etter et halvt år og har blitt presentert for fellesrådet. Det fremgår av protokoll fra møte i fellesrådet 17.06.2020 i sak 30/20 at fellesrådet har vedtatt en anbefaling om at forpliktende samordnet ledelse implementeres i alle menigheter innen juni 2021. I intervju blir det nevnt at det i den siste tiden har blitt innført flere nye system. Dersom systemene skal fungere godt avhenger det i stor grad av at administrasjonslederne bruker systemene godt. Det blir understreket at både tillitsvalgt og administrasjonslederne var	- Uklar rolle- og ansvarsdeling - Arbeidsmiljøutfordringer - Manglende måloppnåelse - Omdømmetap	

involvert i vurderingen i forkant av innkjøp av nye system. Det blir vist til at administrasjonslederne har mange arbeidsoppgaver og lite tid tilgjengelig til kurs og opplæring.

I spørreundersøkelsen er det flere administrasjonsledere som skriver at det er utfordringer knyttet til utførelsen av oppgaver i stillingen. Blant annet blir det nevnt at det er for mange og sprikende ansvarsområder, og for liten tid til å sette seg godt inn i sakene. Videre nevnes det at det er for mange oppgaver i forhold til stillingsprosent. En av administrasjonslederne skriver at det har kommet så mange system-, regel- og rutineendringer de siste årene at man ikke rekker å kvalitetssikre underveis og samtidig sørge for at ikke oppgaver blir skjøvet til side. Det blir etterlyst bedre samhandling mellom avdelingene for økonomi, personal og administrasjon når det gjelder nye oppgaver og krav som pålegges administrasjonslederne, slik at sentral administrasjon i BKF får oversikt over totalbelastningen, og dermed er bevisst på risikoen for at administrasjonslederne ikke klarer å følge opp.

I spørreundersøkelsen blir det òg kommentert fra administrasjonslederne at man ikke rekker å fullføre alle arbeidsoppgaver innenfor arbeidstiden, og at dette blant annet fører til at man ikke har kapasitet til å sette seg inn i nye system. Det blir videre nevnt at det er utfordrende å nå mål om faglig utvikling og kompetanseheving. Det blir etterlyst en kartlegging av kompetansebehov blant administrasjonslederne, og nevnt at fagsamlingene som arrangeres har variert nytteverdi og oppleves ikke som et kompetansehevende tiltak. Det blir videre kommentert at en del av informasjonen som blir delt i fagsamlingene kunne vært sendt via e-post.

I spørreundersøkelsen er det videre nevnt at det oppleves som krevende å få oversikt over regelverket som gjelder for administrasjonslederne. Det blir videre nevnt at det er uforutsigbare arbeidsforhold, uklare roller og fravær av ledelse fra BKF sentralt.

Økonomiarbeid i menighetene

- Dokumentasjon og rutiner
- Oppfølging av menighetene
- Ressursbruk
- Kompetanse
- Fristetterleving

Det blir i intervju etterlyst bedre rutiner og dokumentasjon knyttet til økonomiarbeidet i menighetene. Det fremgår at dette også har blitt påpekt i regnskapsrevisjonsrapport for 2019. Det fremgår at det i svært liten grad er skriftliggjorte rutiner o.l. tilknyttet dette arbeidet og at stor grad av nyansatte og sykemeldinger har synliggjort denne utfordringen. Tilretteleggingsansvaret for å i større grad strømlinjeforme økonomiarbeidet i menighetene påligger BKF, og det fremgår at det er tilført noen ressurser på administrasjonsledersiden som kan bidra i utviklingsarbeidet med kontinuerlig økonomisk arbeid i menighetene utover høsten 2020.

Som et første ledd i arbeidet med å systematisere økonomiarbeidet i menighetene er BKF i gang med å utarbeide et økonomireglement.

I intervju fremgår det videre at det er risiko tilknyttet fristetterleving når det gjelder levering av regnskap og budsjett fra menighetene inn til økonomiavdelingen. Dette er man bevisst på i menighetsavdelingen.

I spørreundersøkelsen blir det nevnt at blant annet regnskapssystemet ikke blir brukt på en tilstrekkelig god måte. Det blir videre etterlyst tilstrekkelig opplæring i nye system.

- Mangelfull eller forsinket økonomi-rapportering
- Økte kostnader

3.3 Kirkebyggforvaltning

Det er ansatt en kirkebyggsjef og tre rådgivere innenfor kirkebyggforvaltning (1,9 årsverk). Rådgiverstillingene er delt mellom kirkebyggforvaltning og gravplassforvaltning.

BKF har ansvar for 34 kirker. Av de 34 kirkene er 20 fredet eller verneverdige, noe som krever spesiell kompetanse når det gjelder drift og vedlikehold.

I budsjett 2020 fremgår det at drift av byggene (renhold, byggrunder, brannvern, adgangskontroll, vakttelefon, service kirkeklokker, orgel og ventilasjon samt jevnlig vedlikehold) i hovedsak gjøres av Akasia kirke og gravplass AS. Oppgavene er definert gjennom fastlagte SLA-avtaler.¹¹ For budsjettåret utgjør dette 14,26 millioner kroner. Posten inkluderer også utvendig vedlikehold, kontroll, kosting og brøyting av utearealer i tilknytning til kirkebyggene.

BKF har et kirkebyggutvalg som skal være et forberedende utvalg til fellesrådet i saker som gjelder forvaltning og utvikling av kirkebygg, hovedsakelig i forbindelse med budsjettprosesser. Utvalget skal også være et rådgivende organ for kirkevergen og fellesrådet i hvordan en skal forvalte driftsoppgavene av bygningsmassen.¹²

Tabell 4: Identifiserte risikoområder knyttet til kirkebyggforvaltning

Område og tema	Observasjoner	Vurderinger/mulige konsekvenser	Risiko
Leverandør- og kontraktsoppfølging - Avtaler og maler - Byggherreansvar - Arkivering av dokumentasjon	I årsregnskapet fremgår det det totalt i 2019 ble brukt om lag NOK 100 millioner på kjøp av varer og tjenester, og at 66 % av dette gjelder kjøp av tjenester fra egenregiselskapet Akasia kirke og gravplass AS. Det er utarbeidet en avtale om leveranse av Facility Management-tjenester mellom Akasia kirke og gravplass AS og BKF. Her fremgår det blant annet hvem hos BKF som er ansvarlig for oppfølging av avtalen fra BKF sin side, tjenester som er omfattet av avtalen, leverandør og oppdragsgivers plikter. Videre er det utarbeidet en rekke instruksjoner, serviceerklæringer, årshjul, SLA, planer o.l. som styrer arbeidet Akasia kirke og gravplass AS utfører på vegne av BKF. Innenfor byggeprosjekt er det utarbeidet avtale om koordinatoransvar for utførelse og avtale om koordinatoransvar for prosjektering og mellom Akasia kirke og gravplass AS og BKF. Videre er det utarbeidet dokument som etablerer oppgavedeling mellom organisasjonene på bakgrunn av byggherreforskriften, samt avtaledokument mellom byggherre og byggherrens representant internt i BKF. Det er videre utarbeidet retningslinjer for hva en prosjektplan i BKF skal inneholde og hva som skal være på plass før prosjekter blir satt i gang. I intervju blir det fortalt at BKF noen ganger tar prosjektleder-ansvar for byggeprosjekt selv, men at de andre ganger leier inn prosjektledere fra Akasia kirke og gravplass. BKF har	- Brudd på regelverk - Omdømmetap	

¹¹ SLA = Service Level Agreement.

¹² Mandat for Bergen kirkelige fellesråds kirkebyggutvalg. Vedtatt i BKF 15.02.2017, sak 06/17.

	byggherreansvar for alle prosjekter knyttet til kirkebyggene, og har ansatt en seniorrådgiver for å i tilstrekkelig grad følge opp dette ansvaret. Kirkebyggforvaltningen har oppfølgingsmøte med prosjektsjef i Akasia kirke og gravplass hver 14. dag. I disse møtene blir det blant annet informert om oppdaterte planer og eventuelle forsinkelser. Informasjon om prosjekt viderefremmes månedlig til Kirkevergen og blir lagt inn i rapportering til fellesrådet. Det blir fortalt at det er gode rutiner på å følge opp prosjektene, det blir blant annet undersøkt at det er gjennomført vernerunder og det avholdes bygge- og prosjektmøter og BKF får tilsendt referat fra disse. De får også tilsendt søknader o.l. til arkivering. Det blir fortalt at det var utfordringer når det gjaldt arkivering av dokumentasjon underveis i prosjekt, men at man nå opplever å i hovedsak ha dette på plass. Det blir i intervju foreslått å se på kirkebyggforvaltningen og blant annet oppfølging av leverandører og ev. underleverandører i en eventuell forvaltningsrevisjon. Det blir videre pekt på at det kunne vært hensiktsmessig å se på kostnadsoppfølging og prosjektstyringen. Det blir påpekt at det ikke er grunn til å tro at dette ikke blir gjort på en god måte, men at det kan være aktuelt på grunn av at det blir bevilget mye penger til dette arbeidet, og at det potensielt vil være en stor risiko for tap av omdømme dersom dette ikke blir gjort på en god måte.	
Vedlikehold av kirkebygg • Tidkrevende prosess å få tillatelse • Manglende iverksettelse av prosjekt • Vedlikeholdsetterslep • Klimaansvar • Universell utfordring	Kirkene ligger i skjæringspunktet mellom flere ulike lovverk og det er mange hensyn som må tas, blant annet med tanke på forvaltningen av kirkebygningene og deres omgivelser og i arealplanleggingen. Tiltak i fredete kirker krever tillatelse fra Riksantikvaren og biskopen, tiltak i listeførte kirker¹³ krever tillatelse fra biskopen på grunnlag av råd fra Riksantikvaren, mens tiltak i kirker uten formelt vern krever tillatelse fra biskopen.¹⁴ Det blir fortalt i intervju at prosessen med å få tillatelse fra Riksantikvaren og/eller biskopen kan ta lang tid. Fra man leverer fra seg en søknad kan det gå alt fra noen timer til flere år før man får svar. Det fremgår at det er risiko for at tillatelser bare blir arkivert og at prosjekt ikke blir igangsatt på grunn av at det tar lang tid å få tillatelse. Det blir ikke fulgt opp i etterkant om man har iverksatt prosjektet eller ikke. I økonomiplan 2021-2024 blir det vist til at BKF jobber kontinuerlig med å ta igjen vedlikeholdsetterslep på kirkene. Blant annet utarbeider de nå tilstandsanalyser for alle byggene. Tilstandsanalyser for omlag halvparten av kirkebyggene har avdekket et vedlikeholdsetterslep tilsvarende en kostnad på NOK 200 millioner. Også i verdi- og måldokumentet 2020-2021 fremgår det at det er et stort vedlikeholdsetterslep på kirkene i Bergen.	• Brudd på regelverk • Verditap • Omdømmetap

¹³ At en kirke er listeført innebærer at den er definert som verneverdig og har nasjonal verdi. Det betyr at de skal behandles med like stor respekt som fredete kirker.

<https://www.riksantikvaren.no/arbeidsomrader/kirker/>

¹⁴ <https://www.riksantikvaren.no/arbeidsomrader/kirker/>

	Det står videre i verdi- og måldokumentet at BKF i rehabiliteringsarbeidet vil etterstrebe å ta i bruk materialer og metoder som skal vare i minst 50 år, og det er satt mål om å redusere energiforbruk i kirkebyggene. Verdi- og måldokumentet setter videre mål om at man etterlever krav til universell utforming i kirkene; dette handler blant annet om endring av inngangspartier, løfteplattformer, HC-toaletter og teleslynger. I flere av de eldre byggene er dette en utfordring, og det fremgår at man ofte må inngå kompromiss mellom arkitektur og tilrettelegging. I spørreundersøkelsen er det flere som peker på et stort vedlikeholdsetterslep og behov for oppgradering av kirkebyggene. Det blir videre stilt spørsmål ved om det er tilstrekkelig ressurser til å dekke inn behovet for oppgradering av kirkebygg og påpekt at det kan bli store utfordringer dersom det ikke bevilges nok penger til vedlikehold av kirkebygg.	
Brannvern • Brannvernrunder • Opplæring	Som byggeier har BKF avtale med Akasia kirke og gravplass AS om brannvernrunder og oppfølging med brannvesenet. Det er blant annet utarbeidet et årshjul hvor det går frem hvem i BKF som er ansvarlig som byggeier for alle de aktuelle byggene og frekvensen av brannrunder i løpet av et år. Det er videre lagt inn en beskrivelse av hva som skal undersøkes eller gjennomføres på brannrundene. Videre er BKF ansvarlig for at brukerne av byggene følger opp når det gjelder brannvern. I intervju blir det fortalt at BKF våren 2020 gjennomførte kurs for alle administrasjonsledere, vaktmestere og kirketjenere for å sikre at de følger opp sitt ansvar. Alle deltok på samme kurset. Det fremgår videre i intervju at det er skriftlige brannpermer i alle bygg, men at disse etter planen skal digitaliseres. Det blir i intervju fortalt at BKF har et godt samarbeid med brannvesenet og Akasia kirke og gravplass AS når det gjelder brannvern. BKF ber brannvesenet kontrollere menigheter der de er oppmerksom på at de har utfordringer. Det er videre etablert en heldøgns vakttelefon for hendelser knyttet til brann eller annet. Nummeret til vakttelefonen er tilgjengeliggjort for både politi og publikum. I spørreundersøkelsen er det en respondent som etterlyser at kirkevergens stab utarbeider felles brannverndokumentasjon som kan benyttes i menighetene.	• Ansvars- og oppgavefordeling • System og rutiner

3.4 Gravplassforvaltning

Gravplassforvaltningen er et forvaltningsorgan med kompetanse etter gravferdsloven, med ansvar for gravplasser, kapell og krematorium. Fellesrådet har ansvar for gravplassforvaltningen i Bergen, jfr. kirkelov og gravferdslov. Virksomheten omfatter 27 gravplasser hvorav 21 er i ordinær bruk og seks er historiske (til sammen om lag 600 daa areal), samt fire seremonirom og Møllendal krematorium.

Gravplassforvaltningen ivaretar alle gravferdstjenester, forvaltning, drift og vedlikehold av gravplasser, kapell, krematorium og andre driftsbygg. Området har 14 ansatte fordelt på 11,4 årsverk. Gravplassjef har en felles rådgivergruppe sammen med kirkebyggforvaltningen; en jurist, en byggrådgiver og en økonomirådgiver. Gravplassjef har videre personalansvar for kantoren for Møllendal- og Solheim kapell. Kantoren har ansvar for å koordinere virksomheten ved de to kapellene. Det er videre noen deltidsstillinger og noen som mottar honorar innenfor gravplassforvaltningen.

Under gravplassjefen er det videre ansatt en leder for gravplassmyndigheten/områdeleder som har personalansvar for 6 medarbeidere. Gravplassmyndigheten har ansvar for kontakt med publikum og informasjon ut om gravplassområdet.

BKF har et gravplassutvalg som skal være forberedende utvalg til fellesrådet i alle saker på gravplassområdet.¹⁵

Bergen kommune la frem kommunens første gravferdsplan i 2018. Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 skal være grunnlag for tjenester innenfor gravplassområdet og for planlegging av virksomheten.¹⁶ Det er satt 16 mål med tilhørende tiltak i planen.

Tabell 5: Identifiserte risikoområder knyttet til gravplassforvaltning

Område og tema	Observasjoner	Vurderinger/mulige konsekvenser	Risiko
Saksbehandling - Omfattende regelverk - Rutiner og retningslinjer	I verdi- og måldokumentet 2020-2021 fremgår det mål om at gravplassmyndigheten i Bergen skal være en profesjonell forvaltningsenhet med god service, informasjon og veiledning overfor kommunens innbyggere og overfor andre gravplassforvaltninger som bruker deres tjenester. De siste tre årene har det blitt gjennomført tilfredshetsmåling innenfor gravplassområdet. I 2019-undersøkelsen svarte 2 av 10 respondenter at de er svært godt informerte om Bergens gravplasser og hvem som har ansvar for kapell, gravplasser og kremasjon i kommunen, mens 49 % oppgir at de ikke har kjennskap til eller ikke har hørt om gravplassmyndigheten. Det blir i intervju fortalt at gravplassmyndigheten forholder seg til flere omfattende lov- og regelverk, og at det på grunn av dette er høy risiko for at man i saksbehandlingen gjør noe som ikke er i samsvar med regelverket. Det blir videre vist til at det på grunn av denne risikoen har blitt arbeidet med å sikre at det er tilstrekkelig rutiner på plass innenfor saksbehandling i gravplassforvaltningen. BKF viser til en rekke saksbehandlingsrutiner innenfor blant annet klagebehandling, kremasjon for helseforetak, urnenedsettelse og sending til politi.	- Brudd på regelverk - Omdømmetap	

¹⁵ Mandat for Bergen kirkelige fellesråds gravplassutvalg. Revidert i BKF sak 62/18 12.12.2018. Erstatte reglement av 24.05.2016 vedtatt av BKF i sak 033/16.

¹⁶ Verdi- og måldokument for 2020-2021

Leverandør- og kontraktoppfølging - Avtaler - Oppfølging	Akasia kirke og gravplass AS utfører mye av driftsarbeidet for gravplassforvaltningen. I budsjettet for 2020 fremgår det at 38,8 millioner kroner av budsjettposten Gravplassforvaltning gjelder faste driftstjenester levert av Akasia kirke og gravplass AS, knyttet til service, drift og vedlikehold av utomhusanlegg og bygninger, samt kapellteneste, gravferd og kremasjon. På samme måte som for kirkebygg-området er oppgavene definert gjennom fastlagte SLA-avtaler. Gjennom intervju er hovedinntrykket at BKF har en tett og jevnlig oppfølging av selskapet som utfører driftstjenester innen gravplassforvaltningen på deres vegne.	- Brudd på regelverk - Omdømmetap
Drift og eiendom - Vedlikeholds- etterslep - Styrkede tiltak på drift og vedlikehold av gravplasser - Tilstandsanalyser	I budsjett for 2020 fremgår det at det er et skjevt forhold mellom drift og vedlikehold innenfor gravplassforvaltningen, da det går lite penger til vedlikehold og svært mye til drift. Det blir vist til at det er gjennomført en del vedlikeholdsprosjekt de siste 2 årene og at man forsøker å effektivisere driften for å ha mer ressurser til nødvendig vedlikehold. Det er lagt inn mål og tiltak for vedlikehold arbeid både i gravferdsplanen 2018-2028 og i BKF's verdi- og måldokument 2020-2021. Et av tiltakene som er lagt inn i sistnevnte dokument er at det skal etableres en plan for planlagt vedlikehold på bygg og gravplasser i løpet av 2020-2021. Revisjonen er ikke kjent med at denne planen er utarbeidet. I intervju blir det fortalt at det er satt opp i overkant mange mål for de to første årene i gravplassplanen, og at de ser at dette er vanskelig å etterleve innen fristen. I økonomiplanen 2021-2024 vises det videre til et omfattende behov for styrkede tiltak på både drift og vedlikehold på de aller fleste gravplassanlegg og -bygg. Det fremgår videre at tilstandsanalyser på gravplassenes bygg og anlegg skal ferdigstilles i 2019, og skal gi retning for planene fra 2020. BKF opplyser at det bare er gjennomført tilstandsanalyser av 3 gravplasser i 2019 og 15 forenklete tilstandsrapporter av bygg på gravplasser i 2016. Det blir fortalt i intervju at det ikke ennå er utarbeidet verneplan/beredskapsplan for hvordan eldre graver skal bevares, i samsvar med verdi- og måldokumentet for 2020-2021.	- Økte kostnader - Manglende oversikt over nødvendige tiltak - Omdømmetap
Investeringer - Igangsetting av investeringsprosjekt - Oppfølging av investeringsprosjekt	Det er i budsjett for 2020 lagt inn NOK 62,4 millioner til investeringer innenfor gravplassområdene. I budsjettet er det foreslått å legge inn budsjettmidler til en seniorrådgiver/landskapsingeniør i staben til gravplassjefen. Hovedbegrunnelsen for dette er å øke farten på igangsettingen av investeringsprosjekter samt å følge opp prosjektene på kvalitet, økonomi og gjennomføring. Det blir i intervju fortalt at det ble satt i gang en rekrutteringsprosess for å ansette en seniorrådgiver, men at det ikke var kvalifiserte søkere til stillingen. BKF har i dette tilfellet endret krav i stillingen og tilbudt denne til en intern ressurs som starter i stillingen høsten 2020. Det fremgår at BKF har fått en god del penger til investeringsprosjekter som ikke er igangsatt. Dette gjelder for eksempel ny kirke i Sædalen der man venter på reguleringsplan for området og et nybygg på Birkeland der man har ventet i omtrent 10 år på at kommunen skal ferdigstille planarbeid.	- Økte kostnader - Manglende oversikt - Omdømmetap

4. Forslag til forvaltningsrevisjonsprosjekter

På bakgrunn av de analyser og risikovurderinger som er gjennomført er det identifisert flere områder som etter Deloitte's vurdering kan representere høy risiko, og hvor kontrollutvalget bør vurdere å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekter i Bergen kirkelige fellesråd.

Forslaget danner grunnlaget for prioriteringen som kontrollutvalget skal gjøre. Kontrollutvalget står fritt til å legge til og endre på prosjektene som er skissert under.

4.1 Tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner

- Forvaltningsrevisjon av ansvars-, rolle- og myndighetsfordeling mellom Kirkevergen og menighetene – 2019

4.2 Foreslåtte forvaltningsrevisjonsprosjekt

4.2.1 Prosjekter som er kategorisert som høy risiko (røde)

Tabell 6: Røde prosjekt

Prosjekt	Tema
Internkontroll	Tilfredsstillende internkontroll Gjennomføring av risikovurdering Melding og oppfølging av avvik
Informasjonssikkerhet og personvern	Kompetanse Etterlevelse
Saksforberedelse, saksgang, vedtaksoppfølging og rapportering	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
Arkiv	System og rutiner Kapasitet og kompetanse Rutiner og retningslinjer for arkivering
Styring og ledelse i menighetene	Rolle- og ansvarsdeling Kapasitet og kompetanse
Økonomiarbeid i menighetene	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
Vedlikehold av kirkebygg	System og rutiner
Saksbehandling innenfor gravplassmyndigheten	Kapasitet og kompetanse System og rutiner
Drift og eiendom innenfor gravplassforvaltningen	System og rutiner

4.2.2 Andre prosjekter (gule)

Tabell 7: Gule prosjekter

Prosjekt
IKT og digitalisering
Bemanning og sykefravær
Økonomiarbeid
Innkjøp
Leverandør- og kontraktoppfølging innenfor kirkebyggforvaltningen
Brannvern innenfor kirkebyggforvaltningen
Leverandør- og kontraktoppfølging innenfor gravplassforvaltningen
Investeringer innenfor gravplassforvaltningen

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 312,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

© 2020 Deloitte AS

DEN NORSKE KIRKE

BKF Økonomiavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Elin Træet	131	20/02561-14	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	50/20	28.10.2020

BKF - Økonomirapport pr 31.08.2020 og regnskapsrapporter pr 30.09.2020

Vedlegg:

Økonomirapport FR 31-08-20

Driftsregnskap pr 30.09.20

Investeringsprosjekter pr 30.09.20

Saksframlegg

Vedlagt følger økonomirapport pr 31.08.2020 og regnskapsrapporter pr 30.09.2020.

Regnskapsrapportene pr 30.09.2020 er ferdigstilt rett før frist for utsendelse av sakspapirer og blir kommentert nærmere i møtet.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar økonomirapport pr 31.08.2020 og regnskapsrapporter pr 30.09.2020 til orientering.

ØKONOMIRAPPORT PR 31.08.2020 FOR BERGEN KIRKELIGE FELLESRÅD

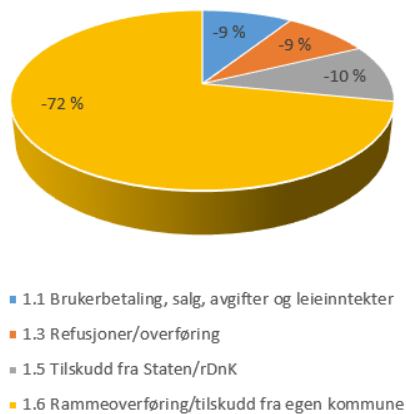
Oppsummering

Drift

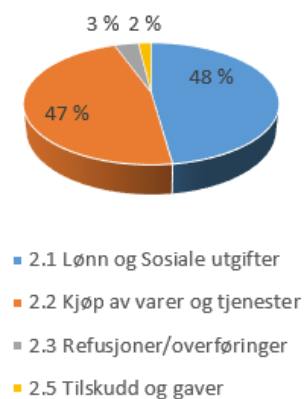
Bergen kirkelige fellesråd forvalter store verdier og har ansvar for å forvalte disse på en god måte. Administrasjonen legger i hvert møte i fellesrådet fram rapporter som viser utvikling i inntekter og utgifter. I tråd med forskrift om økonomiforvaltning for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke skal det foreslås tiltak hvis det er nevneverdig avvik i forhold til opprinnelig eller regulert budsjett.

Inntektene i driftsregnskapet kommer hovedsakelig fra kommunen.

Hvor kommer inntektene fra

Hva brukes pengene til

Hvis vi fordeler driftsutgiftene til de ulike tjenesteområdene, så får vi denne fordelingen:

Ressursbruk i BKF

Totaloversikt drift

Regnskap pr. 31.08.2020	Totaloversikt				
	Regnskap 31.08.20	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 31.08.19
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-14 761 559	-14 080 000	-14 080 000	104,8 %	-15 225 256
1.2 Salg av driftsmidler	-	-	-		-
1.3 Refusjoner/overføring	-12 254 398	-13 510 054	-13 510 054	90,7 %	-12 421 820
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-		-
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-16 166 825	-16 079 172	-16 079 172	100,5 %	-12 731 014
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-113 146 631	-111 472 031	-111 472 031	101,5 %	-108 116 832
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd	-	-	-		-
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlende midler	-3 330	-	-		-5 439
Sum driftsinntekter	-156 332 743	-155 141 257	-155 141 257	100,8 %	-148 500 362
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	71 415 073	75 926 536	75 926 536	94,1 %	69 258 514
2.2 Kjøp av varer og tjenester	75 544 043	74 133 062	74 133 062	101,9 %	72 921 638
2.3 Refusjoner/overføringer	5 789 097	5 774 095	5 774 095	100,3 %	5 671 993
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting	-	-	-		-
2.5 Tilskudd og gaver	2 525 307	3 085 333	3 085 333	81,8 %	4 748 239
Sum driftsutgifter	155 273 520	158 919 027	158 919 027	97,7 %	152 600 384
3.1 Renteinntekter og utbytte	-1 429 291	-1 200 000	-1 200 000	119,1 %	-1 432 826
Sum finansposter	-1 429 291	-1 200 000	-1 200 000	119,1 %	-1 432 826
Netto driftsresultat	-2 488 514	2 577 770	2 577 770	-96,5 %	2 667 197
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år	-	-	-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-19 125	-2 577 770	-2 577 770	0,7 %	-
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	63 328	-	-		64 131
5.6 Avsatt til bunde fond	-	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	-9 587	-2 577 770	-2 577 770	0,4 %	64 131
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-2 498 101	0	0		2 731 328

Budsjettall er periodisert. Oversikten viser dermed 8/12 av helårsbudsjett.

Post 1.3 refusjoner/overføringer og post 2.3 refusjoner/overføringer gjelder blant annet intern overføring av ressursbruk på gravplass som blir utgiftsført på kirkelig virksomhet og administrasjon. Eksempler på dette er fellesutgifter som IKT-utgifter og regnskapstjenester. Dette er en teknisk føring som verken har resultateffekt på totalnivå eller likviditetseffekt.

Totaloversikt investering

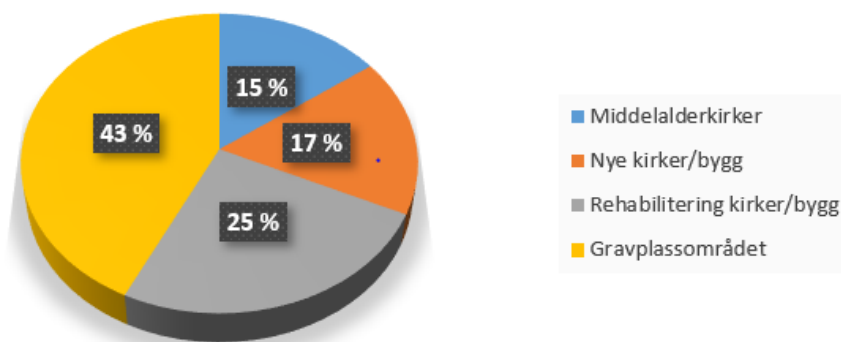
	Regnskap 31.08.2020	Revidert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap 31.08.2019
Investeringsregnskap 2020				
Investeringer i anleggsmidler	56 745 104	91 000 000	91 000 000	42 434 113
Moms generell komp.ordn.inv.	13 842 012	-	-	7 251 366
Dekning av tidl.års udekket	2 277 780	2 666 667	2 666 667	2 666 667
Avsetninger	6 833 332	-	-	38 618 000
ÅRETS FINANSIERINGSBEHOV	79 698 228	93 666 667	93 666 667	90 970 146
Finansiert slik:				
Inntekter fra salg av driftsmidler/fast eiend.	-71 500	-	-	-1 593 500
Refusjoner	-13 842 012	-	-	-7 251 366
Tilskudd til investeringer	-56 606 267	-58 666 667	-58 666 667	-80 933 601
Salg av aksjer	-	-	-	-1 667
Sum ekstern finansiering	-70 519 779	-58 666 667	-51 333 333	-89 780 134
Bruk av avsetninger	-	-35 000 000	35 000 000	-13 330 000
Bruk av tidligere års udisponert	-	-35 000 000	-30 625 000	-13 330 000
SUM FINANSIERING	-70 519 779	-93 666 667	-81 958 333	-103 110 134
Udekket/udisponert	9 178 449	-	-	-12 139 988

Budsjettall er periodisert. Oversikten viser dermed 8/12 av helårsbudsjett.

Investeringsbudsjettet er vedtatt på rammenivå, enkeltprosjekter er kommentert under de respektive områdene.

Merverdiavgift på investeringer bruttoføres («Moms generell komp.ordn.inv» / «Refusjoner»), og har ingen resultateffekt. Beløpene blir innarbeidet i budsjettet ved slutten av året.

Fordeling investeringutgifter budsjett 2020

Kirkelig virksomhet og administrasjon

Drift

Regnskap pr. 31.08.2020	Kirkelig virksomhet og administrasjon				
	Regnskap 31.08.20	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 31.08.19
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-210 998	-2 733 333	-2 733 333	7,7 %	-2 957 902
1.2 Salg av driftsmidler					
1.3 Refusjoner/overføring	-11 265 890	-11 683 387	-11 683 387	96,4 %	-11 509 420
1.4 Kalkulatoriske inntekter					
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-16 005 425	-15 974 905	-15 974 905	100,2 %	-12 574 614
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-51 577 620	-50 000 421	-50 000 421	103,2 %	-51 547 504
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd					
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlende midler	-3 001	-	-		-25
Sum driftsinntekter	-79 062 934	-80 392 047	-80 392 047	98,3 %	-78 589 465
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	65 125 736	68 693 862	68 693 862	94,8 %	63 334 423
2.2 Kjøp av varer og tjenester	14 686 498	12 057 287	12 057 287	121,8 %	13 479 730
2.3 Refusjoner/overføringer	2 166	-	-		10 027
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting					
2.5 Tilskudd og gaver	2 525 307	3 085 333	3 085 333	81,8 %	4 748 239
Sum driftsutgifter	82 339 707	83 836 482	83 836 482	98,2 %	81 572 419
3.1 Renteinntekter og utbytte	-1 428 617	-1 200 000	-1 200 000	119,1 %	-1 432 116
Sum finansposter	-1 428 617	-1 200 000	-1 200 000	119,1 %	-1 432 116
Netto driftsresultat	1 848 156	2 244 435	2 244 435	82,3 %	1 550 838
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år					
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-2 244 437	-2 244 437		-
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	63 328	-	-		64 131
5.6 Avsatt til bunde fond					
5.7 Overføring til investeringsregnskapet					
Sum interne finansieringstransaksjoner	9 538	-2 244 437	-2 244 437	-0,4 %	64 131
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	1 857 694	-1	-1		1 614 969

Budsjettall er periodisert. Oversikten viser dermed 8/12 av helårsbudsjett.

Kirkebygg

Drift

Regnskap pr. 31.08.2020	Kirkebygg				
	Regnskap 31.08.20	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 31.08.19
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-96 300	-133 333	-133 333	72,2 %	-89 046
1.2 Salg av driftsmidler					
1.3 Refusjoner/overføring	-542 550	-466 667	-466 667	116,3 %	-444 517
1.4 Kalkulatoriske inntekter					
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-	-	-		-
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-27 090 955	-27 090 955	-27 090 955	100,0 %	-23 688 608
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd					
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-	-		-
Sum driftsinntekter	-27 729 805	-27 690 955	-27 690 955	100,1 %	-24 222 171
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	1 126 106	1 188 876	1 188 876	94,7 %	1 143 867
2.2 Kjøp av varer og tjenester	23 861 593	26 502 080	26 502 080	90,0 %	23 194 451
2.3 Refusjoner/overføringer	8 543	-	-		24 248
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting					
2.5 Tilskudd og gaver	-	-	-		-
Sum driftsutgifter	24 996 242	27 690 956	27 690 956	90,3 %	24 362 565
3.1 Renteinntekter og utbytte	1 399	0			
Sum finansposter	1 399	0	0		
Netto driftsresultat	-2 732 164	1	1		140 394
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år			-		-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-19 125	-	-		-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-	-		-
5.6 Avsatt til bunde fond			-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet			-		-
Sum interne finansieringstransaksjoner	-19 125	0	0		0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-2 751 289	1	1		140 394

Budsjettall er periodisert. Oversikten viser dermed 8/12 av helårsbudsjett.

	Mens prosjektavdelingen styres av bestilte prosjekter, styres driftsavdelingen av driftsavtaler med definerte årshjul på renhold, byggdriфт, brannvern, elektrodrift, stell av ventilasjonsanlegg og kirkeklokker, rensing av takrenner, brøyting, stell av uteområder m.m. Gjennom tilbakemeldinger fra menighetene, både på det som blir gjort, og det som ikke blir gjort, ser vi at dette er et viktig arbeid. Noe av arbeidet er godt synlig, andre ting er usynlig, men minst like viktig (som ettersyn av tekniske anlegg) Utfordringen er å finne en rett balanse mellom tilgjengelige midler og hva vi utfører. Dette er en pågående prosess. Bildet til venstre viser fasadevask på Sælen kirke. Nedenfor ser dere bilder fra stell av ulike uteområder.
	 Bønes kirke – amfi Før og etter luking

		Olsvik kirke Før og etter opprensning av bed
		Sælen kirke Eddik- behandling og lusing
		St. Jakob kirke Før opp- rydding startet

Energiforbruk

30.september sendte vi ut en strømanalyse til alle menighetene over strømforbruket de siste 5 årene. Fellesrådet har gjennom verdi- og måldokumentet bestemt at vi skal ha en «merkbar og målbar reduksjon av strømforbruket hvert år». Dersom vi ser bort fra Domkirken, Korskirken og Fyllingsdalen kirke hvor prosjektene bruker mye strøm, har vi samlet en reduksjon på 2,7% siste 12 måneder sammenlignet med de 12 foregående månedene. Det er stor forskjell fra kirke til kirke, noe har naturlige årsaker. Vi må jobbe videre med hver kirke individuelt, med mål om at det skal være levelig – både for de som kommer i kirkene våre og skal være der en stund, og for de som trues på livet av konsekvensene fordi vi ikke tar klimatrusselen nok på alvor.

Investerings

Middelalderkirker

Vi har fire middelalderkirker i Bergen - Mariakirken, Domkirken, Korskirken og Fana kirke.

MIDDELALDERKIRKER					
	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.19*	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjet
Inntekter					
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra kommunen)		18 200 000			18 200 000
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra staten)		1 800 000			1 800 000
Forskuttet statlig bevilgning		-			
Rentekompensasjon		400 000			400 000
Sum inntekter		20 400 000	-		20 400 000
Utgifter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Domkirken/Korskirken rehabilitering		20 100 000			20 100 000
DOMKIRKEN	11 291 786				
KORSKIRKEN	3 291 100				
Mariakirken - diverse rehabilitering (MARK1902)	612 521	300 000			300 000
Fana - diverse rehabilitering (FANK1501)	8 400				
Sum utgifter	15 203 807	20 400 000		74,5 %	20 400 000

* Fondsavsetning pr 31.12.19 ikke oppdatert på nåværende tidspunkt.

Domkirken

Kalkarbeidene er godt i gang og ny gesims på nordsiden er påbegynt. Det er gjennomført seminar sammen med Riksantikvar geolog og historiker for å bestemme ulike detaljer i kalkarbeidet. Nå gjenstår kun kalkmaling på sideskipet, mens finpussen står for tur på nordsiden. Alt arbeid med mur og kalkpussing ferdigstilles uke 43.

Når skiferen på hovedtaket var demontert, kom et 150 år gammelt undertak frem. Dette taket var fremdeles av svært god kvalitet. De opprinnelige planene om å bygge opp taket på nytt ble derfor skrinlagt av Riksantikvaren. På sideskipet bygger vi derimot opp taket på nytt med moderne isolasjon og lufting. Tømrerarbeidet på taket fortsetter ifølge planen frem til april 2021.

AVSLUTNING KALKPUSS ARBEID PÅ SIDESKIPET I SØR.

Menigheten har ønsket at vi gjennom prosjektet skulle vurdere å bygge et tilbygg til Domkirken. Riksantikvaren har nå gitt endelig avslag på et slikt ønske. Alle menighetens behov må derfor søkes løst innenfor eksisterende vegger.

Korskirken

I Korskirken har vi hatt prøvelyssetting både utvendig og innvendig sammen med Bymisjonen, Riksantikvaren og Bymiljøetaten.

Samme kvelden som vi holdt på, kunne diakonen fortelle at det opplyste glassmaleriets symbolikk allerede hadde gitt henne den første gode samtalen på gata utenfor kirken.

Kanskje får vi ikke ferdigstilt utvendig belysning før kommunen får ferdigstilt sin oppgradering i gatene rundt Korskirken. Riksantikvaren ønsker en samordning av prosjektene.

Oppstart av innvendig rehabilitering var ment å starte opp i 2022. Dette kan bli utsatt til 2023.

I henhold til møter mellom BKF, Bergen Domkirke menighet og Kirkens Bymisjon, kan det bli aktuelt at Kirkens Bymisjon flytter sin virksomhet til Nykirken i den perioden Korskirken er stengt for innvendig rehabilitering. Det vil i så fall bli et samarbeid mellom Bymisjonen og menigheten om bruken av kirken.

Korskirkegården skal etter planen rehabiliteres våren 2021. Før det må planene godkjennes i fellesrådet.

Nye kirker

NYE KIRKER					
Inntekter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.19*	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjet
Haukås nærkirke		10 250 000			10 250 000
Investeringsmidler - nye kirker		11 700 000			11 700 000
Tilskudd fra menighet (orgelprosjekt Nygård)		1 250 000			1 250 000
Sum inntekter		23 200 000	-		23 200 000
Utgifter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
SÆDK1501 Sædalen kirke, nytt kirkebygg	55 424	10 450 000			10 450 000
Haukås nærkirke	144 900	10 250 000			10 250 000
Orgelprosjekt		2 500 000			2 500 000
BIRA1430 Birkeland kirke, utvidelse	124 855				
Sum utgifter	325 179	23 200 000	-	1,4 %	23 200 000

* Fondsavsetning pr 31.12.19 ikke oppdatert på nåværende tidspunkt.

Rehabilitering kirkebygg

REHABILITERING KIRKEBYGG (IKKE MIDDELALDERKIRKER)					
Inntekter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.19*	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Investeringsmidler - kirker		11 700 000			11 700 000
Fyllingsdalen tak (overført fra 2019)		19 000 000			19 000 000
Storetveit kirke (overført fra 2019)		1 800 000			1 800 000
Åsane gamle kirke (overført fra 2019)		200 000			200 000
Johanneskirken (overført fra 2019)		1 000 000			1 000 000
Universell tilrettelegging (overført fra 2019)		400 000			400 000
Rentekompensasjon		400 000			400 000
Sum inntekter		34 500 000	-		34 500 000
Utgifter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Rehabilitering kirker		31 100 000			31 100 000
Fyllingsdalen kirke - rehabilitering tak (FYLK1601, FYLK1602, FYLK1701, FYLK2001, FYLK2002)	4 496 017	19 000 000		23,7 %	19 000 000
Johanneskirken rehabilitering (JOHK1701)	1 342 367	7 000 000		19,2 %	7 000 000
Storetveit kirke - rehab. iht tilstandsanalyse (STOK1701, STOK2001, STOK2002, STOK2003)	1 907 487	1 800 000		106,0 %	1 800 000
St. Markus kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (STMK1901)	1 491 637	1 200 000		124,3 %	1 200 000
Spreide kirke - rehabilitering (SØRK1701)	36 050	500 000		7,2 %	500 000
Fridalen kirke - rehabilitering kirkerom (FRIK1901, FRIK1902)	1 042 069	300 000		347,4 %	300 000
Slettebakken kirke - 50-års jubileum (SLEK2001)	129 848	300 000		43,3 %	300 000
Åsane kirke, nye kontorer og møterom		300 000		0,0 %	300 000
Åsane gamle kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (ÅSGK1801)	150 125	200 000		75,1 %	200 000
Kirkedører - rehabilitering og vedlikehold (KDØR1701)	406 797	500 000		81,4 %	500 000
Laksevåg kirke - ytre rehabilitering (LAKK2001)	80 258				
Loddefjord kirke - utvidelse kor, nytt tak uthus (LODK1801)	81 200				
Nykirken - rehabilitering iht tilstandsrapport (NYKK1701)	68 947				
Fana menighetssenter - nytt kontor (FANK2001)	62 263				
Sveitservilla - nytt tak (SVVK2001)	29 854				
Biskopshavn kirke - rehab iht tilstandsanalyse (BISK2601)					
Ventilasjonsanlegg Fyllingsdalen		1 200 000		0,0 %	1 200 000
ENØK-tiltak diverse kirker (ENØK1501, ENØK1901, ENØK1902, LODK1601)	1 272 594	1 000 000		127,3 %	1 000 000
Universell utforming div. kirker (SANK1703, ÅRSK1801, ÅRSK1901, ÅSAK1901)	679 122	1 100 000		61,7 %	1 100 000
Reserve		100 000			100 000
Sum	13 276 636	34 500 000		38,5 %	34 500 000

* Fondsavsetning pr 31.12.19 ikke oppdatert på nåværende tidspunkt.

Fyllingsdalen kirke

I Fyllingsdalen kirke har vi avdekket store råteskader på den viktigste limtredrageren. Firmaet som produserte denne finnes ikke lenger. Vi leter både nasjonalt og internasjonalt etter limtreprodusenter som vil hjelpe oss med reparasjonen, men ingen har villet påta seg oppgaven.

Fordi dette er en listeført kirke vil ikke Riksantikvaren (bildet er fra Riksantikvarens befarings) tillate at vi legger inn stålkonstruksjoner før andre løsninger er grundig utforsket. Vi jobber videre med å finne løsninger, men dette kan forsinke ferdigstillingen av taket.

Fyllingsdalen kirke er den yngste listeførte kirken i Norge. Listeføringen tilsier at vi i alt vårt arbeid med kirken skal prøve å bevare den opprinnelige 70-talls stilen. Dette gjelder også kontordelen som skal gjennomgå mens kirken er stengt.

Ventilasjonsarbeidet forventes påbegynt i løpet av oktober. Hamstad AS er tildelt oppdraget med ventilasjonsanlegget.

Landås kirke

I Landås ønsker menighetsrådet en ny terrasse med utgang fra menighetssalen.

Prosjektet er enda ikke godkjent eller finansiert.

Gravplass

Drift

Regnskap pr. 31.08.2020	Gravplass				
	Regnskap 31.08.20	Budsjett revidert	Budsjett opprinnelig	forbruk % rev.bud.	Regnskap 31.08.19
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-14 454 260	-11 213 333	-11 213 333	128,9 %	-12 178 308
1.2 Salg av driftsmidler					
1.3 Refusjoner/overføring	-445 958	-1 360 000	-1 360 000	32,8 %	-467 883
1.4 Kalkulatoriske inntekter					
1.5 Tilskudd fra Staten/rDnK	-161 400	-104 267	-104 267	154,8 %	-156 400
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-34 478 056	-34 380 655	-34 380 655	100,3 %	-32 880 720
1.7 Tilskudd fra fellesråd/menighetsråd					
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-329	-	-		-5 415
Sum driftsinntekter	-49 540 004	-47 058 255	-47 058 255	105,3 %	-45 688 725
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	5 163 231	6 043 798	6 043 798	85,4 %	4 780 224
2.2 Kjøp av varer og tjenester	36 995 952	35 573 695	35 573 695	104,0 %	36 247 457
2.3 Refusjoner/overføringer	5 778 388	5 774 095	5 774 095	100,1 %	5 637 718
2.4 Kalkulatoriske utgifter v/kommunal tj.yting					
2.5 Tilskudd og gaver	0	-	-		0
Sum driftsutgifter	47 937 571	47 391 589	47 391 589	101,2 %	46 665 399
3.1 Renteinntekter og utbytte	-2 073	-	-		-710
Sum finansposter	-2 073	0	0	#DIV/0!	-710
Netto driftsresultat	-1 604 506	333 333	333 333	-481,4 %	975 964
5.1 Bruk av udisponert fra tidligere år					-
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-	-333 333	-333 333	0,0 %	-
5.3 Bruk av bundne fond	-	-	-		-
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-	-		-
5.6 Avsatt til bundne fond	-	-	-		-
5.7 Overføring til investeringsregnskapet					-
Sum interne finansieringstransaksjoner	0	-333 333	-333 333	0,0 %	0
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-1 604 506	0	0		975 964

Budsjettall er periodisert. Oversikten viser dermed 8/12 av helårsbudsjett.

Post 1.1 Fakturering av festeavgifter er a jour pr 31.08.

Gravplassmyndighet og drift

Fra og med august er bemanningen i enheten Gravplassmyndigheten redusert med 50%, saksbehandlingen går etter forholdene godt på hjemmekontor, men det er utfordringer i forhold til oppfølging av fakturering i nytt økonomisystem og tilstrekkelig med tid til arkivtjenester. Det er jevnlig møter med Akasia for å følge opp beredskapen i forbindelse med koronatiltakene og driftsoppgavene som Akasia leverer. Krematoriet er fortsatt avstengt for alle andre enn krematørene, og disse gikk over til en skiftordning da smitten i Bergen blusset opp. Rehabilitering av kremasjonsovn nr2 er ferdig.

Som det ble informert om i forrige rapport er en svært stor del av budsjettpostene på planlagt vedlikehold på bygg og anlegg brukt, og det har stor betydning for hvor mange tiltak en kan igangsette resten av året. Akasia arbeider med vedlikeholdsplaner og tiltak i miljøsertifiseringen. Tilstandsanalyser på gravplasser går også av denne budsjettposten, i tillegg til deltaking i forskningsprosjekt på jord og utvikling av gravplassadministrasjonsprogram. Det kan innebære behov for budsjettjustering. Arbeidet med de seks tilstandsanalysene som skal gjøres i år går etter planen.

Akasia har rapportert på drift og vedlikehold:

Bygg

Fokus på smittevern og håndhygiene vil nok bli en varig situasjon der mange samles. Det er derfor satt opp gulvstativ ved seremonirommene, og på bårerommene ble det montert veggfestet dispensere.

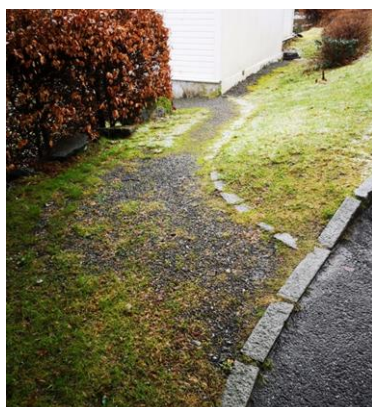
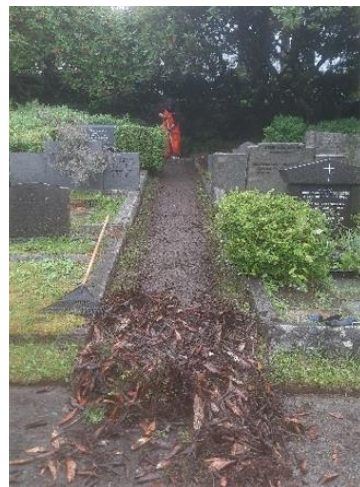
Elektroavdelingen har også flyttet et styreskap. I forbindelse med utvidelse av krematorieovn har vi og byttet defekt avtrekksvifte til ene krematorieovnen og tatt service på rørsystem for avtrekk til askeknuser. Filteret er ganske tett. Nytt er bestilt. Det bør vurderes om inspeksjon av dette systemet skal inngå i SLA arbeid.

Anlegg

Kolling av lind

På gravplassene er det dessverre en del av det uønskede ugresset parkslirekne. I tillegg til bekjemping og bortgraving av det uønskede ugresset er det gjort mye arbeid med luking, rensing av gangveier og plasser, samt kantskjæring langs tråkkheller og veier. Bilder fra Solheim gravplass:

Eksempler fra Nygård kirkegård, før og etter:

Plass med vannpost på Nygård gravplass, før og etter:

Energiforbruk

Akasia har laget rutiner for hvordan en kan redusere energiforbruk og begynt å rapportere på energiforbruk. Første rapporten viste en liten økning i energiforbruk, mens ønsket er å få det til å gå nedover. Vi følger dette opp videre.

Investerings

GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

Inntekter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Fondsavsetning pr 31.12.19*	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Ordinær rammebevilgning		33 100 000			33 100 000
Frå fondsavsetninger		29 300 000			29 300 000
Sum inntekter		62 400 000	-		62 400 000
Utgifter	Regnskap 31.08	Revidert Budsjet	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjet
Bygg		8 500 000			8 500 000
Solheim kapell rehabilitering (SOLC1902)	1 108 696	5 000 000		22,2 %	5 000 000
Møllendal krematorium, samt BKF's bårerom (MØLC1901)	1 560 761	3 500 000		44,6 %	3 500 000
Øvstun kapell - rehabilitering (ØVSC1902)	119 765				
Anlegg		49 900 000			49 900 000
Nyanlegg og utvidelser					
Antveit gravplass - nyanlegg (ANTG1701, ANTG1901, ANTG2001)	19 885 602	26 000 000		76,5 %	26 000 000
Kalkyle og forprosjekt gravplasser	1 113 183	1 000 000		111,3 %	1 000 000
Fyllingsdalen gravplass - utvidelse	-				
Loddefford gravplass - ny navnet minnelund	-				
Tennebekk gravplass - reguleringsarbeid (TENG1218)	1 113 183				
Navnet minnelund	802 682	4 000 000		20,1 %	4 000 000
Møllendal inkl anonym minnelund (MØLG1905)	137 600				
Fyllingsdalen gravplass - nytt minnesmerke (FYL2001)	46 350				
Åsane navnet minnelund - nytt minnesmerke (ÅSAG2001)	618 732				
Rehabilitering gravplass - tilrettelagte graver	3 348 794	17 100 000		19,6 %	17 100 000
Fana kirkegård - rehabilitering (FANG1901, FANG1902)	111 700				
Nygård kirkegård - inngangsparti (NYGG1901)	396 050				
Mjeldheim - rehabilitering gravfelt (MJEG1901)	74 300				
Loddefford gravplass - masseutskiftning (LODG1902)	713 094				
Gjerder Møllendal gravplass, avd. Grønnevikken	-				
Loddefford gravplass - støyskjerm (LODG1901)	-				
Solheim gravplass - gjerder (SOLG1901)	9 850				
Solheim gravplass - masseutskiftning (SOLG1902)	829 779				
VA-anlegg med vannposter Møllendal (MØLG1903)	29 700				
Vannmålere alle gravplasser (GRAV1902)	1 184 321				
Andre tiltak					
Port (minst en pr år) (GRAV1901)		400 000		0,0 %	400 000
Universell utforming	-	400 000		0,0 %	400 000
Bevaringsplan og rehabilitering gravminner		1 000 000			1 000 000
Sum utgifter inneværende års prosjekter	27 939 482	58 400 000		47,8 %	58 400 000
Finansiering kjøp av gravplassareal Antveit og Øvstun	2 666 667	4 000 000		66,7 %	4 000 000
SUM	30 606 149	62 400 000		49,0 %	62 400 000

* Fondsavsetning pr 31.12.19 ikke oppdatert på nåværende tidspunkt.

Bygg

Som beskrevet i siste rapport arbeides det fortsatt med forprosjekt på rehabilitering av **Solheim kapell**. Det vil bli en langvarig prosess og det vil ikke bli gjort fysiske arbeider før utredningen er ferdig.

Det foregår noen restarbeider på **Øvstun kapell**.

Prosjekt rehabilitering av **kremasjonsovnene** er ferdig. Det er bestilt en tilstandsvurdering av hele bygget. Bakgrunnen er vannlekkasjer som en ikke har funnet en løsning på.

Forprosjekt driftsbygg med mannskapsfasiliteter på **Møllendal gravplass** er også bestilt.

Anlegg

Utbyggingen av **Antveit gravplass** går fortsatt godt. Det er fokus på økonomistyring og fremdrift i prosjektet. En stor del av arbeidet er nå utført. Prosjektet vil ha behov for en budsjettjustering. Bildene er fra august. Arbeidet med navnet minnelund på Antveit gravplass er også igangsatt.

Detaljer fra Antveit gravplass:

Reguleringsplanen for Tennebekk er fortsatt til behandling hos kommunen.

Prosjektet med **etablering av vannmåler** på alle gravplassene i Bergen er ferdig og vi venter på overlevering og FDV dokumentasjon. Kostnaden tilsvarer antallet vannmålere.

Nå er prosjekteringen på **navnet minnelund på Møllendal** startet opp, men minnelunden vil ikke bli ferdig i år. I sommer er det tredje minnesmerket på **navnet minnelund på Åsane kirkegård** bygget og overlevert. Prosjektet hadde en god fremdrift og økonomistyring. Bilde fra 1. oktober:

Prosjektering av nytt minnesmerke på **navnet minnelund på Fyllingsdalen gravplass** er også satt i gang og legges frem for GPU og AU for vedtak nå.

Disse to navnet minnelund prosjektene prioriteres foran den nye navnete minnelunden på Møllendal.

Budsjettposten **rehabilitering gravplass** er aktivisert gjennom prosjektering på Fana kirkegård, inngangspartiet på Nygård kirkegård og Mjeldheim gravplass. Inngangspartiet på Nygård kirkegård er i sluttfasen og vil bli lagt frem for GPU, AU og BKF på neste møte.

Vi har også sett på VA-anlegget og mange større tiltak på **Møllendal gravplass**, men disse vil vi utsette til 2021 for å få helheten på tiltakene som må gjennomføres. Dette skyldes i hovedsak at vi ønsker å se prosjektene i sammenheng og at ressursene brukes til å ferdigstille Antveit gravplass med navnet minnelund.

Rehabilitering av gangveiene og overvannshåndtering på **Loddefjord gravplass**. Prosjektet er nesten ferdig, men det ser ut til at en må masseutskifte den siste gangveien og en liten del av det ene gravfeltet for å løse hele problemet.

Det har endelig vært mulig å ta tak i vannproblemene på **Mjeldheim gravplass**. Både BKF og Bergen kommune har rørt i veiene og i første omgang er det kontroll av disse som er foretatt.

Videre er utredning for **porter og pullerter** satt i gang. Gravferdsloven krever at gravplassene er inngjerdet med port. Mange steder i byen vår står portene åpne av hensyn til effektiv drift eller mangler da det ikke har vært anlagt eller fjernet på et tidspunkt. Dette gjør at det blir unødvendig mye trafikk på gravplassene. Vi må ta hensyn til brukerne av gravplassene, til driften og redusere slitasje på veier. Redusert kjøring vil være viktig og det kan løses ved å få en tilfredsstillende adgangsbegrensning og -kontroll.

Driftsregnskap pr 30.09.20 for Bergen kirkelige fellesråd

Regnskap pr 30.09.20	Kirkelig virksomhet og administrasjon				Kirke				Gravplass				Totalt			
	Regnskap	Budsjett	forbruk % årsbudsjett	Regnskap i fjor	Regnskap	Budsjett	forbruk % årsbudsjett	Regnskap i fjor	Regnskap	Budsjett	forbruk % årsbudsjett	Regnskap i fjor	Regnskap	Budsjett	forbruk % årsbudsjett	Regnskap i fjor
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-291 148	-3 075 000	9,5 %	-3 921 659	-173 800	-150 000	115,9 %	-145 546	-16 427 178	-12 615 000	130,2 %	-13 562 247	-16 892 126	-15 840 000	106,6 %	-17 629 452
1.2 Salg av driftsmidler													0			0
1.3 Refusjoner/overføring	-12 947 726	-13 143 811	98,5 %	-12 777 416	-581 349	-525 000	110,7 %	-552 916	-550 119	-1 530 000	36,0 %	-490 931	-14 079 195	-15 198 811	92,6 %	-13 821 263
1.4 Kalkulatoriske inntekter													0	0		0
1.5 Statlige tilskudd	-17 960 819	-17 971 769	99,9 %	-18 095 614	0	0		0	-161 400	-117 300	137,6 %	-156 400	-18 122 219	-18 089 069	100,2 %	-18 252 014
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-57 841 456	-56 250 473	102,8 %	-57 971 530	-30 477 324	-30 477 324	100,0 %	-26 649 684	-38 787 813	-38 678 237	100,3 %	-36 990 810	-127 106 593	-125 406 034	101,4 %	-121 612 023
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd													0	0		0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-1	0		-25	0	0		0	-329	0		-5 415	-330	0		-5 439
Sum driftsinntekter	-89 041 150	-90 441 052	98,5 %	-92 766 244	-31 232 473	-31 152 324	100,3 %	-27 348 146	-55 926 840	-52 940 537	105,6 %	-51 205 802	-176 200 463	-174 533 914	101,0 %	-171 320 191
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	74 280 016	77 280 595	96,1 %	72 196 515	1 288 512	1 337 486	96,3 %	1 307 777	5 928 335	6 799 273	87,2 %	5 442 116	81 496 863	85 417 353	95,4 %	78 946 408
2.2 Kjøp av varer og tjenester	14 868 594	13 564 448	109,6 %	15 020 491	28 358 948	29 814 840	95,1 %	25 254 229	41 708 345	40 020 407	104,2 %	40 248 623	84 935 887	83 399 695	101,8 %	80 523 344
2.3 Refusjoner/overføringer	2 166	0		10 027	8 543	0		24 248	6 500 150	6 495 857	100,1 %	6 341 601	6 510 859	6 495 857	100,2 %	6 375 876
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.yttingsavtale													0	0		0
2.5 Tilskudd og gaver	5 469 547	3 471 000	157,6 %	3 897 739	0	0		0	0	0		0	5 469 547	3 471 000	157,6 %	3 897 739
Sum driftsutgifter	94 620 323	94 316 042	100,3 %	91 124 772	29 656 004	31 152 326	95,2 %	26 586 254	54 136 829	53 315 537	101,5 %	52 032 341	178 413 157	178 783 905	99,8 %	169 743 368
3.1 Renteinntekter og utbytte	-2 085 874	-1 350 000	154,5 %	-2 542 541	1 399	0		0	6 540	0		-710	-2 077 934	-1 350 000	153,9 %	-2 543 251
Sum finansposter	-2 085 874	-1 350 000	154,5 %	-2 542 541	1 399	0		0	6 540	0		-710	-2 077 934	-1 350 000	153,9 %	-2 543 251
Netto driftsresultat	3 493 300	2 524 990	138,3 %	-4 184 012	-1 575 070	2		-761 891	-1 783 470	375 000		825 829	134 759	2 899 991	4,6 %	-4 120 074
5.1 Bruk av udiskonert fra tidl.år													0	0		0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	0	-2 524 991		0	-19 125	0		0	0	-375 000		0	-19 125	-2 899 991	0,7 %	0
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	0		0	0	0		0	0	0		0	-53 790	0		0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	72 310	0	0,0 %	69 755	0	0		0	0	0		0	72 310	0		69 755
5.6 Avsatt til bundne fond													0	0		0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet													0	0		0
Sum interne finansieringstransaksjoner	18 520	-2 524 991	-0,7 %	69 755	-19 125	0		0	0	-375 000		0	-605	-2 899 991	0,0 %	69 755
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	3 511 820	-1		-4 114 257	-1 594 195	2		-761 891	-1 783 470	0		825 829	134 154	0		-4 050 319

Xledger

MIDDELALDERKIRKER

	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Fondsavsetning pr 31.12.19	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjett
Inntekter					
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra kommunen)		18 200 000	-1 681 714		18 200 000
Investeringsmidler - middelalderkirker (fra staten)		1 800 000			1 800 000
Forskuttet statlig bevilgning		-			
Rentekompensasjon		400 000			400 000
Sum inntekter		20 400 000	-1 681 714		20 400 000
Utgifter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Domkirken/Korskirken rehabilitering		20 100 000			20 100 000
DOMKIRKEN	13 449 148				
KORSKIRKEN	3 878 182				
Mariakirken - diverse rehabilitering (MARK1902)	758 982	300 000			300 000
Fana - diverse rehabilitering (FANK1501)	8 400				
Sum utgifter	18 094 712	20 400 000		88,7 %	20 400 000

NYE KIRKER

	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Fondsavsetning pr 31.12.19	Forbruk hittil i år i % av budsjett	Opprinnelig Budsjett
Inntekter					
Haukås nærkirke		10 250 000			10 250 000
Investeringsmidler - nye kirker		11 700 000			11 700 000
Tilskudd fra menighet (orgelprosjekt Nygård)		1 250 000			1 250 000
Sum inntekter		23 200 000	-		23 200 000
Utgifter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
SÆDK1501 Sædalen kirke, nytt kirkebygg	95 324	10 450 000	41 570 293		10 450 000
Haukås nærkirke	154 500	10 250 000	1 000 000		10 250 000
Orgelprosjekt		2 500 000	1 600 000		2 500 000
BIRA1430 Birkeland kirke, utvidelse	133 291		28 829 092		
Sum utgifter	383 115	23 200 000	72 999 385	1,7 %	23 200 000

REHABILITERING KIRKEBYGG (IKKE MIDDELALDERKIRKER)

Inntekter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Fondsavsetning pr 31.12.19	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Investeringsmidler - kirker		11 700 000			11 700 000
Fyllingsdalen tak (overført fra 2019)		19 000 000	19 257 698		19 000 000
Storetveit kirke (overført fra 2019)		1 800 000	1 800 000		1 800 000
Åsane gamle kirke (overført fra 2019)		200 000	200 000		200 000
Johanneskirken (overført fra 2019)		1 000 000	1 000 000		1 000 000
Universell tilrettelegging (overført fra 2019)		400 000	400 000		400 000
Rentekompensasjon		400 000			400 000
Ikke disponert			1 799 030		
Sum inntekter		34 500 000	24 456 728		34 500 000
Utgifter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Rehabilitering kirker		31 100 000			31 100 000
Fyllingsdalen kirke - rehabilitering tak (FYLK1601, FYLK1602, FYLK1701, FYLK2001, FYLK2002)	6 653 264	19 000 000		35,0 %	19 000 000
Johanneskirken rehabilitering (JOHK1701)	1 431 362	7 000 000		20,4 %	7 000 000
Storetveit kirke - rehab. iht tilstandsrapport (STOK1701, STOK2001, STOK2002, STOK2003)	1 915 187	1 800 000		106,4 %	1 800 000
St. Markus kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (STMK1901)	1 504 237	1 200 000		125,4 %	1 200 000
Søreide kirke - rehabilitering (SØRK1701)	75 410	500 000		15,1 %	500 000
Fridalen kirke - rehabilitering kirkerom (FRIK1901, FRIK1902)	1 051 969	300 000		350,7 %	300 000
Slettebakken kirke - 50-års jubileum (SLEK2001)	192 348	300 000		64,1 %	300 000
Åsane kirke, nye kontorer og møterom		300 000		0,0 %	300 000
Åsane gamle kirke, rehabilitering iht tilstandsrapport (ÅSGK1801)	157 025	200 000		78,5 %	200 000
Kirkedører - rehabilitering og vedlikehold (KDØR1701)	406 797	500 000		81,4 %	500 000
Laksevåg kirke - ytre rehabilitering (LAKK2001)	198 844				
Loddefjord kirke - utvidelse kor, nytt tak uthus (LODK1801, LODK2001)	82 502				
Nykirken - rehabilitering iht tilstandsrapport (NYKK1701)	68 947				
Fana menighetssenter - nytt kontor (FANK2001)	62 919				
Sveitservilla - nytt tak (SVVK2001)	413 842				
Biskopshavn kirke - rehab ihht tilstandsrapport (BISK2601)					
Ventilasjonsanlegg Fyllingsdalen		1 200 000		0,0 %	1 200 000
ENØK-tiltak diverse kirker (ENØK1501, ENØK1901, ENØK1902, LODK1601)	1 303 918	1 000 000		130,4 %	1 000 000
Universell utforming div. kirker (SANK1703, ÅRSK1801, ÅRSK1901, ÅSAK1901)	736 992	1 100 000		67,0 %	1 100 000
Reserve		100 000			100 000
Sum	16 255 563	34 500 000		47,1 %	34 500 000

GRAVPLASSER, KAPELL OG KREMATORIUM

Inntekter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Fondsavsetning pr 31.12.19	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Ordinær rammebevilgning		33 100 000	6 086 373		33 100 000
Fra fondsavsetninger		29 300 000			29 300 000
Investeringsmidler - fond til forskjønnelse		-	362 741		-
Antveit			40 029 814		
Sum inntekter		62 400 000	46 478 928		62 400 000
Utgifter	Regnskap 30.09	Revidert Budsjett	Ubenyttet tidligere år	% forbruk	Opprinnelig Budsjett
Bygg		8 500 000			8 500 000
Solheim kapell rehabilitering (SOLC1902)	1 153 996	5 000 000		23,1 %	5 000 000
Møllendal krematorium, samt BKFs bårerom (MØLC1901)	1 666 878	3 500 000		47,6 %	3 500 000
Øvsttun kapell - rehabilitering (ØVSC1902)	238 577				
Anlegg		49 900 000			49 900 000
Nyanlegg og utvidelser					
Antveit gravplass - nyanlegg (ANTG1701, ANTG1901, ANTG2001)	21 516 286	26 000 000		82,8 %	26 000 000
Kalkyle og forprosjekt gravplasser	1 133 388	1 000 000		113,3 %	1 000 000
Fyllingsdalen gravplass - utvidelse	-				
Loddefjord gravplass - ny navnet minnelund	-				
Tennebekk gravplass - reguleringsarbeid (TENG1218)	1 133 388				
Navnet minnelund	991 887	4 000 000		24,8 %	4 000 000
Møllendal inkl anonym minnelund (MØLG1905)	189 250				
Fyllingsdalen gravplass - nytt minnesmerke (FYL2001)	90 450				
Åsane navnet minnelund - nytt minnesmerke (ÅSAG2001)	712 187				
Rehabilitering gravplass - tilrettelagte graver	3 580 045	17 100 000		20,9 %	17 100 000
Fana kirkegård - rehabilitering (FANG1901, FANG1902)	165 700				
Nygård kirkegård - inngangsparti (NYGG1901)	444 750				
Mjeldheim - rehabilitering gravfelt (MJEG1901)	159 534				
Loddefjord gravplass - masseutskiftning (LODG1902)	752 534				
Gjerder Møllendal gravplass, avd. Grønnevik	-				
Loddefjord gravplass - støyskjerm (LODG1901)	-				
Solheim gravplass - gjerder (SOLG1901)	9 850				
Solheim gravplass - masseutskiftning (SOLG1902)	829 779				
VA-anlegg med vannposter Møllendal (MØLG1903)	29 700				
Vannmålere alle gravplasser (GRAV1902)	1 188 199				
Andre tiltak					
Port (minst en pr år) (GRAV1901, GRAV2002)	92 750	400 000		23,2 %	400 000
Universell utforming	-	400 000		0,0 %	400 000
Bevaringsplan og rehabilitering gravminner		1 000 000			1 000 000
Sum utgifter inneværende års prosjekter	30 373 808	58 400 000		52,0 %	58 400 000
Finansiering kjøp av gravplassareal Antveit og Øvsttun	3 000 000	4 000 000		75,0 %	4 000 000
SUM	33 373 808	62 400 000		53,5 %	62 400 000

DEN NORSKE KIRKE

BKF Økonomiavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Mette Rogstad Heimli	111	19/01307-38	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	51/20	28.10.2020

Revidert driftsbudsjett 2020 (oktober)

Vedlegg:

Revidert driftsbudsjett (oktober) til FR-sammenslått

Revidert driftsbudsjett (oktober) - detaljer til FR

Saksframlegg

I henhold til kirkelovens §14 og økonomiforskriftens §4-4 skal det legges fram rapporter for fellesrådet som viser utviklingen i inntekter og kostnader. Ved store avvik skal det foreslås nødvendige tiltak som innarbeides i revidert budsjett.

Vedlagt følger forslag til revidert driftsbudsjett.

(For å øke lesbarheten presenteres både en samlet oversikt og separate oversikter for hver av de tre virksomhetsområdene og totalt)

Regulerings- og rentegarantipremie 2020

I brev fra Bergen kommunale pensjonskasse mottatt 05.10.20 er vi varslet om størrelsen på regulerings- og rentegarantipremie for 2020. Totalt utgjør denne 2 millioner kroner, mot budsjettert 6,4 millioner kroner, dvs en reduksjon på 4,4 millioner kroner. I tillegg kommer tilsvarende redusert arbeidsgiveravgift på 0,6 millioner kroner, slik at totale budsjetterte lønnskostnader reduseres med 5 millioner kroner.

Vi kjenner ikke til at Bergen kommune tidligere har justert sitt tilskudd til BKF som følge av at utlignet regulerings- og rentegarantipremie avviker fra budsjettert premie, men siden avviket denne gangen er vesentlig høyere enn «normalt» valgte vi å kontakte byrådsavdeling for kultur, mangfold og likestilling. I samråd med finansavdelingen har man besluttet å trekke tilbake tilskudd tilsvarende avviket.

Vi har bedt pensjonskassen om en forklaring på det store avviket og fått følgende svar fra aktuar:

«Jeg har stor forståelse for spørsmålet, for det har vel aldri vært større forskjell på prognosen fra i fjor høst og det oppdaterte anslaget nå.

Først må jeg presisere at reguleringspremien ikke er endelig før etter årsslutt (vi måler hva den skal være ifbm Forsikringsteknisk oppgjør). Vi har imidlertid oppdatert anslaget basert på faktisk endring i Grunnbeløpet (G) og rammene for lønnsoppgjøret. Det er her årsaken til nedgangen ligger.

Da vi utarbeidet prognosen i fjor høst var antagelsen om vekst i grunnbeløpet 3,71%. Faktisk vekst ble bare 1,5%. For lønnsveksten var anslaget i fjor høst en nivålønnsvekst på nesten 3,8%. Rammen i lønnsoppgjøret er rekordlave 1,05%. Den enorme reduksjonen skyldes

naturligvis i stor grad pandemien og nedgangstidene i kjølevannet av den, men jeg presiserer alltid at når vi lager prognoser på høsten så baserer vi oss på SSB og evt. Norges Bank – vi sitter ikke og synser om disse temaene selv.

Avslutningsvis kommenterer jeg at det er med en viss spenning rundt lønnsveksten jeg vil kikke på grunnlagsdataen når de kommer på nyåret. Vi har erfart enkelte ganger at faktisk lønnsvekst kan være betydelig over de rammene lønnsoppgjøret angir, uten at KS har klart å gi oss noen god forklaring på det. *Nå som anslaget er så lavt blir jeg ikke forundret om vi vil se at faktiske tillegg likevel går høyere. Da er det også naturlig å presisere at reguleringspremien iflg. HTA skal utjevnes i hele pensjonskassen.»*

Det er med andre ord fortsatt usikkerhet knyttet til endelig reguleringspremie for 2020, men i forslag til revidert budsjett for 2020 ligger det inne 4,1 millioner kroner i redusert tilskudd fra Bergen kommune (Årets avvik på 4,4 millioner kroner og endelig avregning for 2019 på 0,3 millioner kroner). Dersom kommunen velger å trekke hele beløpet tilbake, forutsettes det at de også tar en eventuell tilleggsregning dersom denne kommer når endelig lønnsvekst er kjent utpå nyåret.

Bruk av premiefond

Som det fremgår av økonomirapport pr 31.07.2020 (BKF-sak 42/20) er pensjonspremie for 3. kvartal dekket fra premiefond. Inkludert spart arbeidsgiveravgift gir dette en kostnadsreduksjon i forhold til budsjett med 2,1 millioner kroner.

I tråd med tidligere signaler fra AU foreslås det også å dekke pensjonspremie for 4. kvartal fra premiefond. Inkludert spart arbeidsgiveravgift gir dette en kostnadsreduksjon i forhold til budsjett med 2,1 millioner kroner.

I tillegg foreslås det å dekke regulerings- og rentegarantipremien på kr 2 millioner kroner fra premiefond. Inkludert spart arbeidsgiveravgift gir dette en kostnadsreduksjon i forhold til budsjett med 2,25 millioner kroner.

Samlet bruk av premiefond for 2020 utgjør etter dette $(1,9 + 1,9 + 2,0) = 5,8$ millioner kroner. BKF sitt premiefond var 13,9 millioner kroner pr 31.12.19.

Inntektsbudsjettet har følgende kjente endringer

- Økt bevilgning Bergen kommune, kr 473.200
- «Koronatilskudd» vedr. inntektsbortfall for menighetene, kr 1.309.000. Beløpet er i sin helhet videregitt til menighetene.
- Forskuddsbetalte kostnader AKG nedbetales i oktober og desember. BKF mottar renter i henhold til avtale. Sum inntekt 2020 kr 475.000.
- Renteinntekter bank – budsjettet økes med kr 200.000 i henhold til bokførte inntekter pr dato og prognose for resten av året.
- Rentekompensasjon kirkebygg, kr 800.000 – «teknisk» post. Beløpet ligger i investeringsbudsjettet, men mottas som driftsinntekt og må overføres til investeringsregnskapet.
- For gravplass er festeavgifter og andre brukerbetalinger justert opp med henholdsvis 2 og 1 millioner kroner i henhold til bokførte inntekter pr dato og prognose for resten av året.
- For gravplass er «interne overføringer» redusert med 1 millioner kroner. Dette gjelder internfakturering av timer inn i investeringsprosjektene. Posten er redusert som følge av endrede forutsetninger vedr disponering av ressurser.

Øvrige budsjettendringer

Kirkevergen har gjennom året informert om kjente kostnader som ikke er budsjettet. I forslag til revidert budsjett er disse innarbeidet med tilhørende forslag til finansiering, dels ved dekning innenfor eksisterende kostnadsramme, dels ved saldering mot fond. I tillegg er enkelte kostnader omfordelt mellom virksomhetsområdene i henhold til omforente fordelingsnøkler.

I BKF-sak 42/20 var det foreslått å omfordele kommunalt tilskudd på 2 millioner kroner fra Kirkebygg til Kirkelig virksomhet og administrasjon. I forslag til revidert budsjett er dette

isteden løst ved at Kirkebygg belastes alle kostnader knyttet til avvikling av tidligere leieforhold for Bergen Domkirke menighet sine tidligere lokaler (1,75 mill kroner). Kirkebygg overtok budsjettansvaret for alle menighetslokaler (både egne og innleide) fra 01.01.2020.

Totale merkostnader knyttet til feil mva-behandling på husleieavtaler er nå kjent, totalt 1,05 millioner kroner, hvorav 0,8 millioner kroner er påløpt i 2020. BKF har søkt Bergen kommune om ekstrabevilgning til dette beløpet i forbindelse med behandling av 2. tertialrapport 2020, men denne behandles først i slutten av oktober. Inntil videre foreslås derfor merkostnaden saldert mot fond.

Implementeringsprosjekt Xledger på kr 900.000 er fordelt med kr 650.000 på Kirkelig virksomhet og administrasjon (hvorav kr 400.000 gjelder menighetsregnskapene og kr 250.000 gjelder BKF sitt regnskap. Kirkebygg og Gravplass dekker henholdsvis kr 100.000 og kr 150.000.

I tillegg er det en mindre netto redusert inntekt fra DNK knyttet til en ny 25 % stilling og justering av tilskudd vedr. ny diakonstilling i forhold til tiltredelsestidspunkt, netto kr 50.000. Lønnskostnadene er redusert tilsvarende.

«Koronatiltak» med 4 % redusert arbeidsgiveravgift 3. termin utgjør kr 688.000.

Oppsummert:

For kirkelig virksomhet og administrasjon er et budsjettert **bruk av** disposisjonsfond på kr 3.366.655 snudd til en **avsetning til** disposisjonsfond på kr 1.553.545.

For kirkebygg dekkes økte kostnader innenfor vedtatt budsjett, dvs. ved omdisponering innenfor budsjettposten «Kjøp av varer og tjenester».

Gravplass har pr 30.09.20 et varslet overforbruk på «Kjøp av varer og tjenester», hovedsakelig på grunn av noen store vedlikeholdsprosjekter. Økte nettoinntekter foreslås derfor disponert til økning av denne budsjettposten.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd vedtar revidert driftsbudsjett 2020 (oktober)

Revidert budsjet 2020 - oktober	Kirkelig virksomhet og administrasjon				Kirkebygg				Gravplass				Totalt			
	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-291 148	-4 100 000	3 500 000	-600 000	-173 800	-200 000		-200 000	-16 427 178	-16 820 000	-3 000 000	-19 820 000	-16 892 126	-21 120 000	500 000	-20 620 000
1.2 Salg av driftsmidler				0				0				0	0	0	-	0
1.3 Refusjoner/overføring	-12 947 726	-17 525 081		-17 525 081	-581 349	-700 000		-700 000	-550 119	-2 040 000	1 000 000	-1 040 000	-14 079 195	-20 265 081	1 000 000	-19 265 081
1.4 Kalkulatoriske inntekter		0		0		0		0		0		0	0	0	-	0
1.5 Statlige tilskudd	-17 960 819	-23 962 358	50 000	-23 912 358		0	-800 000	-800 000	-161 400	-156 400		-156 400	-18 122 219	-24 118 758	-750 000	-24 868 758
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-57 841 456	-75 000 631	2 317 800	-72 682 831	-30 477 324	-40 636 432		-40 636 432	-38 787 813	-51 570 983		-51 570 983	-127 106 593	-167 208 046	2 317 800	-164 890 246
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd		0		0		0		0		0		0	0	0	-	0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlende midler	-1	0		0	0	0		0	-329	0		0	-330	0	-	0
Sum driftsinntekter	-89 041 150	-120 588 070	5 867 800	114 720 270	-31 232 473	-41 536 432	-800 000	-42 336 432	-55 926 840	-70 587 383	-2 000 000	-72 587 383	-176 200 463	-232 711 885	3 067 800	-229 644 085
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	74 280 016	103 040 795	-12 088 000	90 952 795	1 288 512	1 783 312		1 783 312	5 928 335	9 065 697		9 065 697	81 496 863	113 889 804	-12 088 000	101 801 804
2.2 Kjøp av varer og tjenester	14 868 594	18 085 930	666 000	18 751 930	28 358 948	39 753 120	-	39 753 120	41 708 345	53 360 543	2 000 000	55 360 543	84 935 887	111 199 593	2 666 000	113 865 593
2.3 Refusjoner/overføringer	2 166	0		0	8 543	0		0	6 500 150	8 661 143		8 661 143	6 510 859	8 661 143	-	8 661 143
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.ytingsavtale		0		0		0		0		0		0		0	0	0
2.5 Tilskudd og gaver	5 469 547	4 628 000	1 309 000	5 937 000		0		0	0	0		0	5 469 547	4 628 000	1 309 000	5 937 000
Sum driftsutgifter	94 620 323	125 754 725	-10 113 000	115 641 725	29 656 004	41 536 432	-	41 536 432	54 136 829	71 087 383	2 000 000	73 087 383	178 413 157	238 378 540	-8 113 000	230 265 540
3.1 Renteinntekter og utbytte	-2 085 874	-1 800 000	-675 000	-2 475 000	1 399			0	6 540	0		0	-2 077 934	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Sum finansposter	-2 085 874	-1 800 000	-675 000	-2 475 000	1 399	0	0	0	6 540	0	0	0	-2 077 934	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Netto driftsresultat	3 493 300	3 366 655	-4 920 200	-1 553 545	-1 575 070	0	-800 000	-800 000	-1 783 470	500 000	-	500 000	134 759	3 866 655	-5 720 200	-1 853 545
5.1 Bruk av udiskonert fra tidl.år		0		0		0		0		0		0	0	0	-	0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	0	-3 366 655	3 366 655	0	-19 125	0		0	0	-500 000		-500 000	-19 125	-3 866 655	3 366 655	-500 000
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	0		0	0	0		0	0	0		0	-53 790	0	-	0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	72 310	0	1 553 545	1 553 545	0	0		0	0	0		0	72 310	0	1 553 545	1 553 545
5.6 Avsatt til bundne fond		0		0		0		0		0		0	0	0	0	0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet		0		0		0	800 000	800 000		0		0	0	0	800 000	800 000
Sum interne finansieringstransaksjoner	18 520	-3 366 655	4 920 200	1 553 545	-19 125	0	800 000	800 000	0	-500 000	-	-500 000	-605	-3 866 655	5 720 200	1 853 545
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	3 511 820	0	-	0	-1 594 195	0	-	0	-1 783 470	0	-	0	134 154	0	0	0

Revidert budsjett 2020 - oktober	Kirkelig virksomhet og administrasjon			
	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	budsjett - oktober
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-291 148	-4 100 000	3 500 000	-600 000
1.2 Salg av driftsmidler				0
1.3 Refusjoner/overføring	-12 947 726	-17 525 081		-17 525 081
1.4 Kalkulatoriske inntekter		0		0
1.5 Statlige tilskudd	-17 960 819	-23 962 358	50 000	-23 912 358
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-57 841 456	-75 000 631	2 317 800	-72 682 831
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd		0		0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-1	0		0
Sum driftsinntekter	-89 041 150	-120 588 070	5 867 800	-114 720 270
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	74 280 016	103 040 795	-12 088 000	90 952 795
2.2 Kjøp av varer og tjenester	14 868 594	18 085 930	666 000	18 751 930
2.3 Refusjoner/overføringer	2 166	0		0
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.ytingsavtale		0		0
2.5 Tilskudd og gaver	5 469 547	4 628 000	1 309 000	5 937 000
Sum driftsutgifter	94 620 323	125 754 725	-10 113 000	115 641 725
3.1 Renteinntekter og utbytte	-2 085 874	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Sum finansposter	-2 085 874	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Netto driftsresultat	3 493 300	3 366 655	-4 920 200	-1 553 545
5.1 Bruk av udisponert fra tidl.år		0		0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	0	-3 366 655	3 366 655	0
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	0		0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	72 310	0	1 553 545	1 553 545
5.6 Avsatt til bundne fond		0		0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet		0		0
Sum interne finansieringstransaksjoner	18 520	-3 366 655	4 920 200	1 553 545
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	3 511 820	0	-	0

Revidert budsjett 2020 - oktober	Kirkebygg			
	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-173 800	-200 000		-200 000
1.2 Salg av driftsmidler				0
1.3 Refusjoner/overføring	-581 349	-700 000		-700 000
1.4 Kalkulatoriske inntekter		-		0
1.5 Statlige tilskudd	-	-	-800 000	-800 000
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-30 477 324	-40 636 432		-40 636 432
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd		-		0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-	-		0
Sum driftsinntekter	-31 232 473	-41 536 432	-800 000	-42 336 432
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	1 288 512	1 783 312		1 783 312
2.2 Kjøp av varer og tjenester	28 358 948	39 753 120	-	39 753 120
2.3 Refusjoner/overføringer	8 543	-		0
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.ytingsavtale		-		0
2.5 Tilskudd og gaver	-	-		0
Sum driftsutgifter	29 656 004	41 536 432	-	41 536 432
3.1 Renteinntekter og utbytte	1 399			0
Sum finansposter	1 399	0	0	0
Netto driftsresultat	-1 575 070	0	-800 000	-800 000
5.1 Bruk av udisponert fra tidl.år		-		0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-19 125	-		0
5.3 Bruk av bundne fond	-	-		0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	-	-		0
5.6 Avsatt til bundne fond		-		0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet		-	800 000	800 000
Sum interne finansieringstransaksjoner	-19 125	-	800 000	800 000
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-1 594 195	0	-	0

Revidert budsjett 2020 - oktober	Gravplass			
	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-16 427 178	-16 820 000	-3 000 000	-19 820 000
1.2 Salg av driftsmidler				0
1.3 Refusjoner/overføring	-550 119	-2 040 000	1 000 000	-1 040 000
1.4 Kalkulatoriske inntekter		0		0
1.5 Statlige tilskudd	-161 400	-156 400		-156 400
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-38 787 813	-51 570 983		-51 570 983
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd		0		0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-329	0		0
Sum driftsinntekter	-55 926 840	-70 587 383	-2 000 000	-72 587 383
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	5 928 335	9 065 697		9 065 697
2.2 Kjøp av varer og tjenester	41 708 345	53 360 543	2 000 000	55 360 543
2.3 Refusjoner/overføringer	6 500 150	8 661 143		8 661 143
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.ytingsavtale		0		0
2.5 Tilskudd og gaver	0	0		0
Sum driftsutgifter	54 136 829	71 087 383	2 000 000	73 087 383
3.1 Renteinntekter og utbytte	6 540	0		0
Sum finansposter	6 540	0	0	0
Netto driftsresultat	-1 783 470	500 000	-	500 000
5.1 Bruk av udisponert fra tidl.år		0		0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	0	-500 000		-500 000
5.3 Bruk av bundne fond	0	0		0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	0	0		0
5.6 Avsatt til bundne fond		0		0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet		0		0
Sum interne finansieringstransaksjoner	0	-500 000	-	-500 000
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-1 783 470	0	-	0

Revidert budsjett 2020 - oktober	Totalt			
	Regnskap pr 30.09.20	Årsbudsjett	Endring	Revidert budsjett - oktober
1.1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	-16 892 126	-21 120 000	500 000	-20 620 000
1.2 Salg av driftsmidler	-	-	-	0
1.3 Refusjoner/overføring	-14 079 195	-20 265 081	1 000 000	-19 265 081
1.4 Kalkulatoriske inntekter	-	-	-	0
1.5 Statlige tilskudd	-18 122 219	-24 118 758	-750 000	-24 868 758
1.6 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	-127 106 593	-167 208 046	2 317 800	-164 890 246
1.7 Tilskudd fra fellesråd/meninghetsråd	-	-	-	0
1.8 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	-330	-	-	0
Sum driftsinntekter	-176 200 463	-232 711 885	3 067 800	-229 644 085
2.1 Lønn og Sosiale utgifter	81 496 863	113 889 804	-12 088 000	101 801 804
2.2 Kjøp av varer og tjenester	84 935 887	111 199 593	2 666 000	113 865 593
2.3 Refusjoner/overføringer	6 510 859	8 661 143	-	8 661 143
2.4 Kalk. Utg. ved komm. Tj.ytingsavtale	-	-	-	0
2.5 Tilskudd og gaver	5 469 547	4 628 000	1 309 000	5 937 000
Sum driftsutgifter	178 413 157	238 378 540	-8 113 000	230 265 540
3.1 Renteinntekter og utbytte	-2 077 934	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Sum finansposter	-2 077 934	-1 800 000	-675 000	-2 475 000
Netto driftsresultat	134 759	3 866 655	-5 720 200	-1 853 545
5.1 Bruk av udisponert fra tidl.år	-	-	-	0
5.2 Bruk av disposisjonsfond	-19 125	-3 866 655	3 366 655	-500 000
5.3 Bruk av bundne fond	-53 790	-	-	0
5.5 Avsatt til disposisjonsfond	72 310	-	1 553 545	1 553 545
5.6 Avsatt til bundne fond	-	-	-	0
5.7 Overføring til investeringsregnskapet	-	-	800 000	800 000
Sum interne finansieringstransaksjoner	-605	-3 866 655	5 720 200	1 853 545
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	134 154	0	-	0

Revidert budsjett 2020 (oktober) - DETALJER	Beløp	Kirkelig virksomhet og adm.	Kirkebygg	Gravplass	Kommentar
Reguleringspremie og rentegaranti 2020 inkl arbeidsgiveravgift	-5 000 000	-5 000 000			Vi har mottatt avregning fra BKP for reguleringspremie og rentegaranti for 2020 - denne blir langt lavere enn aktuarens opprinnelige anslag, salderes mot fond
Forventet krav om tilbakebetaling til Bergen kommune	4 100 000	4 100 000			Etter dialog med Bergen kommune vil de kreve tilbakebetaling av tilskudd for 2020 tilsvarende netto redusert reguleringspremie, salderes mot fond
Pensjonspremie 3. kvartal dekket fra premiefond inkl arbeidsgiveravgift	-2 100 000	-2 100 000			Reduserer samlede lønnskostnader, salderes mot fond
Reguleringspremie og rentegaranti 2020 inkl arbeidsgiveravgift dekket fra premiefond	-2 250 000	-2 250 000			Reduserer samlede lønnskostnader, salderes mot fond
Pensjonspremie 4. kvartal dekket fra premiefond inkl arbeidsgiveravgift	-2 100 000	-2 100 000			Reduserer samlede lønnskostnader, salderes mot fond
Driftsmiddelavtale Akasia terminert 31.12.19	3 500 000	3 500 000			Reduserer budsjetterte inntekter, salderes mot bruk av fond
Flytteprosjekt - totalt kostnader 2020	2 891 000	416 000	2 087 000	388 000	Økte kostnader, omfordeles mellom virksomhetsområdene i henhold til omforente fordelingsnøkler. For Kirkelig virksomhet og administrasjon (KVA) salderes mot bruk av fond, for Kirkebygg og Gravplass dekkes kostnaden innenfor vedtatt budsjett
Herav budsjettert	1 200 000	1 200 000			
Netto merforbruk flytteprosjekt	1 691 000	-784 000	2 087 000	388 000	
Feilbehandling mva husleie (påløpt 2020)	800 000	800 000			BKF har søkt Bergen kommune om tilleggsbevilgning. Blir behandlet ultimo oktober. Inntil videre salderes økt kostnad KVA mot bruk av fond.
Implementeringsprosjekt Xledger	900 000	650 000	100 000	150 000	Økte kostnader, omfordeles mellom virksomhetsområdene. For Kirkelig virksomhet og administrasjon (KVA) salderes mot bruk av fond, for Kirkebygg og Gravplass dekkes kostnaden innenfor vedtatt budsjett
Bergen kommune - økt tilskudd pensjon fordi budsjettert reguleringspremie i 2020 er høyere enn i 2019	-473 200	-473 200			Den økte kostnaden er allerede innarbeidet i budsjettet, dvs økt inntekt kan salderes mot bruk av fond
Bergen kommune - ekstraordinær tilskuddsordning for ideelle aktører og tros og livssynsorganisasjoner 2020	-1 309 000	-1 309 000			Ingen resultateffekt for BKF
"Koronatilskudd" Bergen kommune viderebetalt til menighetene	1 309 000	1 309 000			Ingen resultateffekt for BKF
Tilskudd diakoner DNK, ny diakon Fana (50%)	150 000	150 000			Nedtrekk pga tiltredelse først 25.05, lønnskostnader reduseres tilsvarende
Tilskudd diakoner DNK, ny diakon som arbeider med flyktning og innvandrere (25%)	-100 000	-100 000			Tilskudd for 6 mnd, lønnskostnader økes tilsvarende
Koronatiltak - 4 % redusert arbeidsgiveravgift 3. termin 2020	-688 000	-688 000			Reduserer samlede lønnskostnader, salderes mot fond
Renteinntekter forskuddsbetaling AKG	-475 000	-475 000			Ikke budsjetterte, salderes mot fond
Renteinntekter bank	-200 000	-200 000			For lavt budsjettert basert på faktiske renteinntekter pr 30.09, salderes mot fond
Rentekompensasjon kirkebygg	-800 000		-800 000		Er budsjettert i investeringsregnskapet, men mottas som driftsmidler og overføres til investeringsregnskapet, ingen resultateffekt.
Rentekompensasjon overføres investeringsregnskapet	800 000		800 000		
Festeavgifter og annen brukerbetaling gravplass	-3 000 000			-3 000 000	Festeavgifter 2 mill / øvrig brukerbetaling 1 mill
Redusert internfakturering inn i prosjekter	1 000 000			1 000 000	Endrede forutsetninger i forhold til bamanning og disponering av ressurser
Netto effekt	-4 245 200	-4 970 200	2 187 000	-1 462 000	

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Asbjørn Vilkenen	020	20/06191-2	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	52/20	28.10.2020

BKF Høring ny kirkeordning

Vedlegg:

Langtidsutleie av kirkebygg - forslag til hørings svar fra Bergen kirkelige fellesråd (002)

Høringsuttalelse til Kirkevalg - noen overordnede problemstillinger

Hørings svar kvalifikasjonskrav

Saksframlegg

Det vises til sak 55/20 i BKF Arbeidsutvalg hvor det ble fattet flg. vedtak:

BKF Arbeidsutvalg ber om at det forberedes høringsuttalelser fellesrådet på flg tema:

1. Kirkevalg – overordnede problemstillinger
2. Langtidsutleie av kirker
3. Kvalifikasjonskravutvalgets rapport

Forslag til høringsuttalelse ligger vedlagt

Kirkevergens forslag til vedtak

1. Bergen kirkelige fellesråd vedtar fremlagte forslag til høringsuttalelse om Kirkevalg – overordnede problemstillinger
2. Bergen kirkelige fellesråd vedtar fremlagte forslag til høringsuttalelse om Langtidsutleie av kirker
3. Bergen kirkelige fellesråd vedtar forslag til høringsuttalelse om Kvalifikasjonskravutvalgets rapport

Høring - langtidsutleie

Kirkemøtet vedtok på sitt møte i 2015, at i «et fremtidig regelverk bør det gis mulighet for langtidsutleie av kirkebygg». Kirkerådet fremmer et forslag til endring i kirkeordningen som vil gi biskopen mulighet til å dispensere fra forbudet mot å påhefte bruksretter. Da vil biskopen kunne godkjenne langtidsutleie av kirkebygg.

- Høringsnotat

Høringsuttalelsene bes sendt elektronisk til post.kirkeradet@kirken.no.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på kirken.no.

Frist for å sende inn høringssvar er 30. november 2020.

Forslag til høringssvar fra Bergen kirkelige fellesråd:

- 1) Bergen kirkelige fellesråd mener at det bør være en mulighet for å godkjenne langtidsutleie av en kirke. Vi mener videre at det skal være biskopen som behandler slike søknader.
- 2) Vi mener videre at en søknad om slik tillatelse bør komme fra fellesrådet, men at en uttalelse fra det aktuelle menighetsrådet bør ligge ved søknaden. Dersom en uttalelse fra menighetsrådet ikke ligger ved søknaden, må biskopen gi menighetsrådet mulighet for å uttale seg før søknaden behandles.
- 3) Bergen kirkelige fellesråd mener at det bør åpnes for klageadgang, og at kirkerådet vil være den naturlige klageinstansen. Biskopen som behandlingsinstans sikrer en nødvendig nærhet og oversikt over lokale forhold, mens en klageadgang til kirkerådet kan være med på å sikre tilstrekkelig enhetlig behandling av slike saker

Høringsnotatet som er utgangspunktet for denne høringsuttalelsen kan leses på denne linken:

<https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2020/h%C3%B8ringer%20i%20kirker%C3%A5dets%20regi/h%C3%B8ringssnotat%20-%20kirkevalg%20overordnede%20problemstillinger.pdf>

Høringsuttalelse fra Bergen kirkelige fellesråd om

Kirkevalg – noen overordnede problemstillinger

Vedr. valg til Kirkemøte/Bispedømmeråd.

Det foreslås at det ikke fremmes liste fra noen nominasjonskomité, men at det kun skal være grupper som fremmer liste. Ordningen med nominasjonskomité opphører. Grupperinger skal fremme lister. Dersom det ikke kommer listeforslag innen en fastsatt frist, skal det opprettes en nominasjonskomité. Bergen kirkelige fellesråd mener at dette ikke er en ønskelig utvikling.

Forslaget innebærer en viss svekkelse av menighetsrådenes mulighet for indirekte innflytelse. Hittil har menighetsrådene nominert medlemmer til nominasjonskomiteen. Nominasjonskomiteen har bestått av medlemmer som representerer menighetsråd. Listen som er blitt foreslått av nominasjonskomiteen har blitt satt sammen med tanke på personvalg. Den er satt sammen for å reflektere bredden i teologiske og kirkepolitiske oppfatninger. Denne ordningen bør videreføres.

Vedr. valg til menighetsråd

Når det gjelder menighetsrådsvalg foreslås det at det dersom noen fremmer en uavhengig liste, så skal det ikke lages en liste fra nominasjonskomiteen. Høringsnotatet drøfter ulike sider ved dette, i særlig grad hvordan det påvirker tidsfrister osv.

Dette forslaget bidrar i stor grad til å endre den etablerte praksis og forståelse av menighetsrådsvalget. Det kan bidra til en større politisering av menighetsrådsvalget. Også tidligere har det vært mulighet for å stille egen liste, ofte knyttet til konkrete saker eller forhold i soknet som det kan være sterke interesser i. Dette hører imidlertid med til sjeldenhetene. Samtidig har menighetsråd og fellesråd i stor grad hatt lavt konfliktnivå, og har fungert som et konsensusøkende organ på lik linje med ideen bak formannskapet. Forslaget kan innebære en større tydeliggjøring av teologiske og kirkepolitiske skillelinjer i det lokale menighetsliv og også i menighetsråds- og fellesrådsarbeidet.

Et ytterligere moment er at det allerede mange steder er vanskelig å få stilt nok kandidater til menighetsrådsvalg. Dersom en bestemt gruppering stiller egen liste, blir det vanskelig å ikke etablere en alternativ liste for de som søker bredere samling eller er uenige i profilen. Om dette vil stimulere lokalkirkelig demokrati eller svekke det ved at det ikke er mulig å stille motliste, burde vært vurdert i utredningen.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

ÅPEN | TROVERDIG | FRIMODIG

Høringssvar kvalifikasjonskrav for prester, diakoner, kateketer og kantorer

Et utvalg har gjennomgått kvalifikasjonskravene for diakon, kantor, kateket og prest. Utvalget foreslår både endringer i kvalifikasjonskravene og prosedyrer for godkjenning. Eventuelle endringer i dagens regelverk vil kunne bli behandlet av Kirkemøtet i 2021. Høringsinstansene tar stilling til utvalgets forslag, disse er ennå ikke behandlet i Kirkerådet.

Sentrale spørsmål/forslag:

- Avvikling av ordningen med at en evalueringsnemnd kan godkjenne alternativ kompetanse som grunnlag for å bli prest.
- Avvikling av ordning med unntak fra utdanningskravene på grunnlag av særlige kvalifikasjoner/alternativ kompetanse
- Videreføring av utdanningsnivå for diakon, kantor og kateket.

Høringssvar:

BKF stiller seg undrende til at arbeidsgiver (kirkelig fellesråd) for diakoner, kateketer og kantorer ikke er en selvskreven høringsinstans. Vi ber derfor om at høringssvar fra KA, og de fellesråd som svarer, tillegges særlig vekt vedr spørsmål 4 -6.

Vi har også valgt å kun svare på spørsmål 4-6, da disse har mest relevans for de stillingene vi rekrutterer til og har arbeidsgiveransvar for.

Spørsmål 4. Er høringsinstansen enig i at utdanningsnivået for kateket, diakon og kantor skal videreføres på samme nivå som i dag?

- Nei. En solid utdanning innenfor disse stillingene er svært viktig, og bør alltid være et viktig kompetansemål. Slik sett bør man kunne videreføre et krav om masterutdannelse for slike stillinger. Samtidig er vi opptatt av at det finnes mange relevante erfaringsbakgrunner for å kunne jobbe som henholdsvis kateket, diakon og kantor. I rekrutteringsøyemed er det viktig å ivareta et vidsyn der målet er å ansette de søkerne som samlet sett har best kompetanse for stillingen. Så kan man heller tilby et påfyll av eventuelt manglende formell utdanning etter selve ansettelsen. Her

kan man også med fordel se på et samarbeid mellom Kirkerådet og lokal arbeidsgiver når det gjelder finansiering av slik utdanning.

5. Slutter høringsinstansen seg til forslaget om at ordningen med at Kirkerådet kan godkjenne alternativ kompetanse opphører?

- Ja, godkjenning av alternativ kompetanse bør flyttes til lokalt nivå.

6. Har høringsinstansen andre kommentarer til innholdet i utredningen?

- Utdanningsinstitusjonene har vært meget godt representert inn i kvalifikasjonskravutvalget, og vi hadde gjerne sett en bredere representasjon fra arbeidsgiversiden.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Inghild Hareide Hansen	820	20/06210-5	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	53/20	28.10.2020

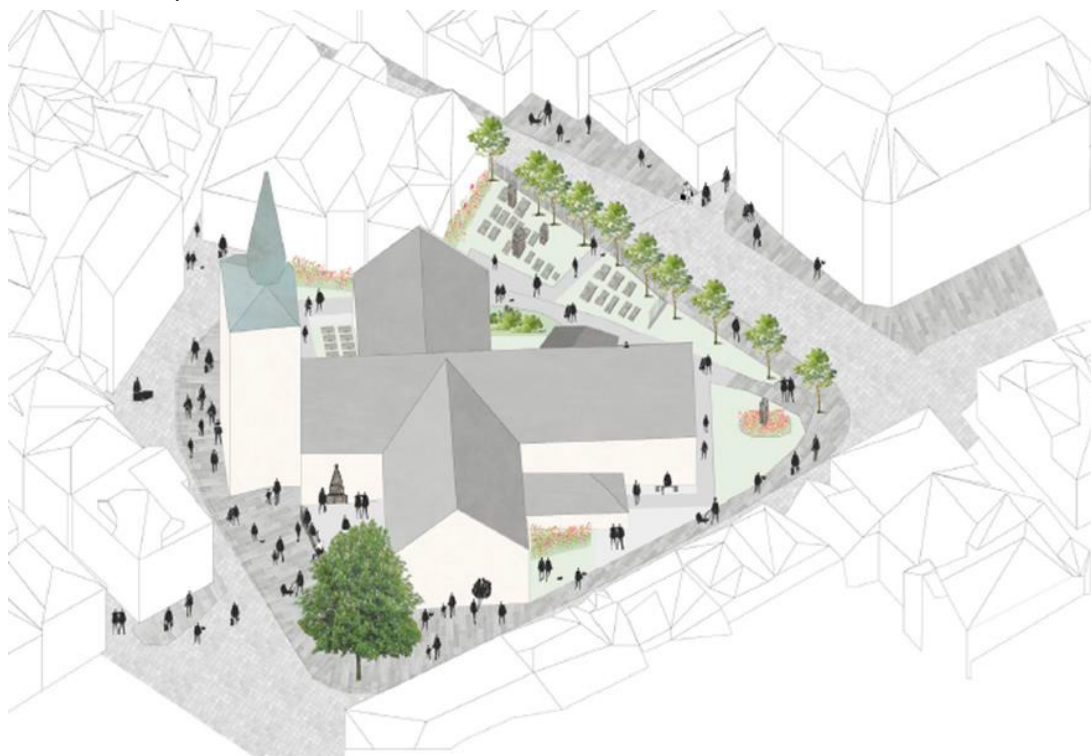
Korskirkegården - Plan for rehabilitering

Vedlegg:

Korskirkegården presentasjon 01.10.2020.pdf

Saksframlegg

Til vedtak av plan

Korskirkegården | Bergen 2020

I forbindelse med rehabiliteringen av Korskirken skal også Korskirkegården rehabiliteres. Dette er en nødvendig og naturlig del av prosjektet. Planene for Korskirkegården er blitt utviklet gjennom flere år, med innspill fra gravplassavdelingen i BKF, Byantikvaren, Byarkitekten, Kirkens Bymisjon, Bymiljøetaten, rusmiddelkonsulenten, Riksantikvaren, Politiet m.fl. Hele plandokumentet ligger som et vedlegg til saksdokumentet. Nå er tiden kommet for at fellesrådet skal vedta planene og sende dem over til bispedømmeråd og andre offentlige instanser for godkjenning.

BAKGRUNN

De eldste delene av Korskirken er svært gamle, eldre enn Mariakirken, fra 1100-tallet. En må gå ut fra at Korskirkegården er like gammel. Korskirkegården har vært større enn den er i dag, uten at en er sikre på de ytre grensene. På 1600-tallet var Korskirkegården omkranset av en mur, men deler av denne ble fjernet i 1884 og erstattet med støpejernsgjerde. I 1896 ble rester fra 1700 graver flyttet fra under gulvet i Korskirken og til Assistentkirkegården. Korskirkegården ble nedlagt som aktiv kirkegård i 1874, da overtok Møllendal gravplass.

Når området rundt Korskirken skal rehabiliteres, legges det vekt på at den delen av Korskirkegården som ligger mellom kirken og Kong Oscars gate skal være verdig og rolig, mens «kirkebakken» på de øvrige sidene kan invitere til gatefester og andre tilsvarende aktiviteter. Likevel legger vi vekt på å tilrettelegge for gangtrafikk over Korskirkegården, det er for å aktualisere Korskirkegården og kulturminnene, men også på grunn av behovet for sosial kontroll i området. Det er også viktig at Nordportalen kommer til sin rett. Dette gjør vi gjennom å ha gode dekker å gå på, utvide plassen ved Nordportalen, ved å ha god lyssetting og gjennom å vise frem interessante elementer. Det foreligger også et forslag om å anlegge en ny gangsti som vil gi en god passasje fra Kong Oscars gate til Magdalenegangen.

Gravminnene får samme plassering som de hadde før rehabiliteringsprosjektet av kirken begynte, selv om plasseringen sannsynligvis ikke er den opprinnelige. Plasseringen følger av en tidligere verneplan for Korskirkegården. Det er tre unntak fra plasseringen. Det er fem unntak fra plasseringen. To ødelagte gravminner foreslås fjernet, og tre blir flyttet – dette for å gjøre plass for gangstien og for å gi plass til å beskue Nordportalen.

Endringene av gravminnene fremgår av illustrasjonen under, og dette vedtaket endrer gjeldende verneplan når det gjelder disse tre gravminnene. Ny verneplan vil også bli utarbeidet.

Bilde 1.11 (06 på kart 1.9a)

Bilde 1.15 (07 på kart 1.9a)

Bilde 1.12 (08 på kart 1.9a)

Bilde 1.13 (03 på kart 1.9a)

Bilde 1.16 (05 på kart 1.9a)

Bilde 1.14 (01 på kart 1.9a)

Bilde 1.17 (02 på kart 1.9a)

Rundt hele kirken er det en rekke gravminner og minnesmerker festet til kirkeveggen.

Nordportalen fra 1632 regnes som en av de flotteste bevarte renessanseportalene vi har i Norge.

Alt dette vil bli ivarettatt sammen med andre historiske elementer, og en vil legge til rette for en kulturminnesti som kan øke verdien og forståelsen av historien.

Ved inngangen til Korskirkegården vil det bli plassert en informasjonstavle som formidler hovedtrekk av historien til kirken og gravplassen.

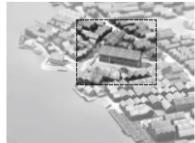
Historisk tidslinje år 1100-2020

1100.

Korskirken ble opprinnelig bygd på 1100-tallet på et nes i Vågen som en enkel, rektangulær bygning. Samt Kirkegården ble etablert.

Kirken er første gang nevnt i Sverres saga i forbindelse med begivenheter i 1181.

Bilde 1.4 Korskirken på 1300-tallet

1300.

Skomakerne gav navn til hovedferdselsåren, Sutarestret (Kong Oscars gate), med sammenhengende bodbebyggelse på begge sider i 1300-tallet. Antagelig tre gjerde rundt kirkegården.

1500.

1580
Scholeus' bilde av Bergen viser Korskirken med 2 tårn, tårnene var antagelig bygg av tre.

1582
Storbrannen ødela tårnene.
Sør for kirken, mellom denne og Skomakerveien, lå før brannen i 1583 de 3 såkalte «Benkestokkgrunnene».

Bilde 1.5 1580 Scholeus

1594
Grunnmurt tårnet bygget, senere flere ganger ombygd. Nytt tårnet bygget ca. 1635.

Etter brannen ble området regulert, og Benkestokkgrunnene gikk inn i den nyanlagte Korskirkeallmenning.

1600.

1600-tallet
Etter storbrannen i 1582 ble det lagt en ringmur av stein rundt Korskirkegården.

1615-32
Korskirken ble utbygd med fløyer, slik at den også i arkitektonisk forstand ble en korskirke. Den søndre tverrarmen er fra 1615 og den nordre fra 1632.

Antagelig det var bygd opp over gamle begravelser som ble funnet under gulvene ved restaureringen i 1896.

Kart 1.5 Bergen i 1646

1646
Kartet av Isaac van Geelkercks viser Korskirken med fløyer.

1700.

1702
Etter brann i 1702 ble Korskirken restaurert og fikk tårnhjelm og spir.

1736
I tillegg til selve kirkegården fikk Korskirken i 1736 overta St. Martins kirkegård som fattigkirkegård.

1750
Kirkegårdsområdet ble utvidet mot Vetterlidsallmenning.

Kart 1.6 Bergen i 1757

1757
Situasjonskart over Bergen sentrum.

1758
I 1758 var kirkegårds-muren og de fire portene «gandske forfaldne» så de måtte mures på nytt av med «Maursteen og Kalk» — — — — — såsom de liknu bestaar af los Steen-Gierde, uden og inden med Kalk beslagen».

1800.

1832
Byrom vises på bilde 1.12. Kirkegårds portene var bygget med hvelv som ved de øvrige bergenskirker.

1848
I 1848 ble mye av muren og portene til kirkegården revet. Kirkegården fikk støpejernsgjerde, levert av G.C.C.V. Prahil

Bilde 1.6 1832

1874
Møllendal kirkegård ble tatt i bruk. Korskirkegården ble derfor nedlagt som gravplass.

Bilde 1.7 1874, med støpejernsgjerde
1896
ca. 1700 begravelser fra kirken ble fjernet som ble funnet under gulvene i langhuset og korsarmene. Alle rester ble ført til Assistenskirkegården ved Stadsporten.

1900.

1913
Korskirken ble rehabilitert.

1930 / 1941
Romersk sokkelprofil på nordsiden av kirkegården ble gravd opp.

1950-tallet
Fasaden ble renoveret.

Kart 1.7 1940 Vågen, Bergen

1960-tallet
Trafostasjon ble lagt til, en del av kirkegården ble gravd opp for å kunne legge kabler.

2000.

2000-2015
Vågsallmenningen, Kong Oscars gate og Korskirkeallmenningen rundt Korskirken ble rehabilitert.

2019
Plan- og designkonkurransen for det området Torg-Bryggen, med nye bybaner.

2020-2021
Korskirken utemåte rehabilitering

Bergen kirkelige fellesråds Gravplassutvalg ble orientert om alle planene for Korskirkegården på sitt møte 01. oktober 2020.

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd har behandlet saken i møte 13.10.2020 sak 54/20

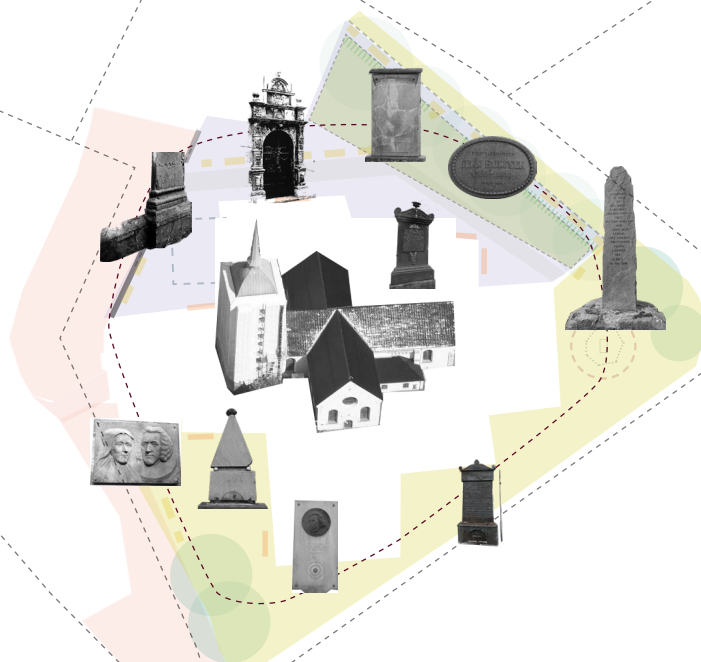
BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar informasjon om planen for rehabilitering av Korskirkegården som den foreligger til orientering

Vi ber nå fellesrådet om å vedta planene slik de foreligger. Dersom den videre prosessen fører til vesentlige endringer, vil vi komme tilbake til fellesrådet for ny godkjenning. Mindre endringer vedtas administrativt.

Kirkevergens forslag til vedtak

1. Bergen kirkelige fellesråd vedtar planen for rehabilitering av Korskirkegården som den foreligger, inkludert endringer for fem gravminner i gjeldende verneplan for Korskirkegården.
2. Planen sendes Bjørgvin bispedømmeråd for godkjenning.

Korskirkegården

Bakgrunn, prosess og forslag til landskapsplan 2020

Korskirkegården:

Bakgrunn, prosess og forslag til landskapsplan 2020,
bok utarbeidet av Anta Sharif Chowdhury

Oppdragsgiver:

Bergens kirkelige fellesråd og
Gravplassmyndigheten i Bergen

Prosjektering:

Akasia Kirke og Gravplass AS

Prosjektleder: Øystein Mortensen

Landskapsarkitekt: Anta Sharif Chowdhury
Arkitekt: Carmen Isabel Olsen Roman

Samarbeidspartnere:

Siri Øijørd Haugan, interiør arkitekt, Akasia
Kirke og Gravplass AS
Mona Lantzourakis, arkitekt, AIX, Sverige

Prosjekt kategori:

Landskapsvern, kulturminne, middelalder
kirke, kirke og kirkegård, offentlig sted, byrom,
historisk bygning

Forside : Diagram av historiske elementer
rundt Korskirken, Akasia

Bergen, April, 2020

Akasia
verden for gravplasser

FORORD

Korskirkegårdens landskapsplan består av rehabilitering av uteområdene rundt Korskirken, Bergen. Oppdragsiverene er BKF og GPM i Bergen. Designet er utført av Akasia. Vi er takknemlige for de verdifulle bidragene fra bymiljøetaten, kirkens bymisjon, byarkitekt i bergen kommune, politi, riksantikvaren, byantikvaren, AIX arkitekter som har vært en del av diskusjonsmøtene i landskap prosjekteringsfasen.

Innholder

Sammendrag	8
Kapittel 1 : Historie	
1.1 Bebyggelse og infrastruktur	10
1.2 Tidslinje	16
1.3 Kirkegården	20
1.4 Historiske elementer	22
Kapittel 2 : Urban kontekst	
2.1 Byutvikling	34
2.2 Byens minnesmerke/ Ressurs	36
2.3 Kirkens forhold til gatene	40
Kapittel 3 : Nåværende situasjon	
3.1 Bruk	44
3.2 Bevegelse	46
3.3 Nabolaget: utfordringer og muligheter	48
Kapittel 4 : Design ide	
4.1 Prosess og Landskapsstrategi	52
4.2 Oversiktsplan	56
Kapittel 5 : Landskapsplan	
5.1 Kirkegården	60
5.2 Plass på sør-vest siden	70
5.3 Sokkel profil på nordsiden	78
5.4 Delområder-Vest, øst og nordsiden	86
5.5 Material bruk: Nye elementer	90
Referanser og kilder	
Vedlegg	
List av bilde, kart, tegninger	

Bilde 1.2
1863 Norges kirker,
Bergen II

Sammendrag

Korskirken er en viktig del av Bergens historie, og har gjennom århundrer stått imot krig, brann og hardt klima. Kirken har vært gjennom en rekke renoveringer, bruksendringer og blitt påvirket av byutviklingen i sentrum. Dens tilstedeværelse og historie spiller en viktig rolle i fremtidens bybilde.

Korskirken er en av de eldste bygningene i Bergen, og derfor et svært viktig arkitektonisk element for byen.

Plasseringen gjør at bygningen har et stort potensiale for å skape ringvirkninger i omgivelsene rundt; gjennom sin historiske verdi, og kirkegården med de historiske elementene som er knyttet til den. Kirken er ikke lenger en menighetskirke, den forvaltes av Kirkens Bymisjon som en åpen kirke, og levendegjør deres slagord Rom for alle gjennom å holde dørene åpne hver dag. Kirken samler mennesker til stillhet, samtaler, mat eller andre kulturelle og sosiale innslag. Ved å kombinere dagens bruk og kulturminnene med vår strategi for prosjektet, er ønsket å skape en katalysator for en positiv byutvikling for fremtiden.

Prosjektet har mange lag vi tar stilling til når vi designer. Det historiske, det kulturelle, det arkeologiske og det sosiale er avgjørende for prosjektet. Vi ser forbi eiendomsgrensene og omfavner områdene rundt kirken, samt nabolag omkring. Vi bruker historien som hovedverktøy for å skape landskapsplanen for uteområdet rundt kirken og med det, et ønske om å forbedre områdets offentlige og sosiale rom.

HISTORIE :

Bebyggelse og infrastruktur

Korskirken var bygget ved den sørlige grensen av bosetningen i Bergen på 1100-tallet. Etter hvert utvidet bygrensene seg, og kirken ble omgitt av et tettbygd nabolag. (Bergen byarkiv)

Kirken har alltid vært et viktig sted i Bergen sentrum. Tårnet er synlig for de besøkende når de nærmer seg havnen fra fjordene. Etableringen av flere allmendingene påvirket byutviklingen i byen.

Korskirkeallmenningne ligger i hjertet av Vågsbunnen, som er Bergens middelalderby. Vågsbunnen, bydelen i "bunnen av Vågen", er ved siden av Bryggen, Bergens eldste bydel.

Den eldste bebyggelsen her har ligget i nær tilknytning til de to

middelalderkirkene Domkirken (middelalderens St. Olavskirke) og Korskirken. Arkeologiske undersøkelser har vist at Vågen på byens eldste tid har dannet en stor bukt inn under Vetridsalmenning og en mellom de to kirkene, mens Korskirken har ligget på et fremspringende nes. 1000-tallets strandlinje gikk omtrent mellom Korskirkeveiten og Hollendergaten, og disse to gatene viser i dag den tidligere strandlinjen. Fra 1200-tallet ble det langgrunne området fylt igjen og bygget ut, en utbygging som foregikk

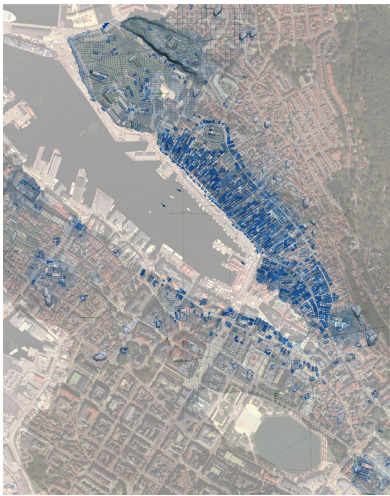
over mange hundre år. Bebyggelsen som vokste fram i området hadde karakter av bolig- og håndverksvirksomhet. / sammenstillingen mellom vannvei, vegbane, floibanen og så videre, gjør det til en interessant kjerne for å skape større innvirkning på dette området der.

Bydelen utviklet seg etter det mønsteret som ble etablert i middelalderens første halvdel, og selv om den var berørt av de mange bybrannene, fikk det ikke nevneverdige følger for bebyggelsesstrukturen i området. (Byantikvarens uttalelse, 2011)

Kirkenes plassering i skjæringspunktet

Bilde: 1.3
Hieronymus Scholæus' bergensprospekt, 1580

Kart 1.1
viser den rekonstruerte
modellen på toppen av et
ortofoto av dagens situasjon.
Arkikon ©

Utvidelsen i Bergen sentrum:

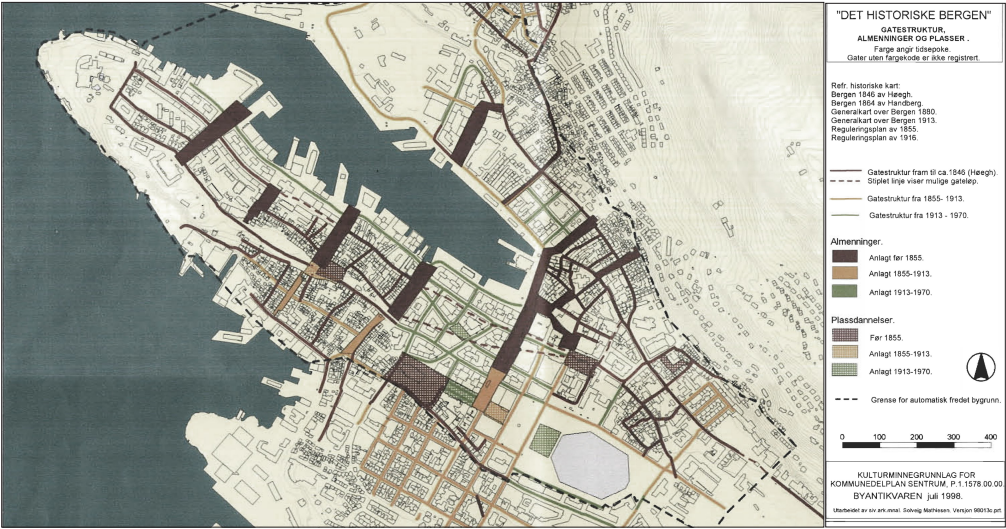
Rekonstruerte modellen fra 1350 på
toppen av ortofoto viser utvidelsen
i Bergn sentrum. Grunnlaget for
gjenoppbyggingen av Bergen i
middelalderen er et geografisk og
topografisk korrekt modell.

I tillegg bygninger og registrerte ruiner
både over og under bakken fungerer som
faste punkter i modellen.

Internasjonal UNESCO Konfareanse 24-
26 Mars 2014, Bergen

Kart 1.2
Hentet fra den digitale
rekonstruerte modellen
(Bergen anno 1350).
Arkikon ©

Kart 1.3
"Det historiske Bergen", 1998
-kartet viser gatestruktur,
almenninger og plasser i
forskjellige tidspunkter.

Hentet fra
Kulturminnegrunnlag for
Kommunedelplan Sentrum,
Byantikvaren, 1998

Historisk tidslinje år 1100-2020

1100.

Kart 1.4 Vågen i 1300-tallet

Korskirken ble opprinnelig bygd på 1100-tallet på et nes i Vågen som en enkel, rektangulær bygning. Samt Kirkegården ble etablert.

Kirken er første gang nevnt i Sverres saga i forbindelse med begivenheter i 1181.

Bilde 1.4 Korskirken på 1300-tallet

1300.

Skomakerne gav navn til hovedferdsåren, Sutarestretet (Kong Oscars gate), med sammenhengende bodebyggelse på begge sider i 1300-tallet. Antagelig tre gjerde rundt kirkegården.

1500.

1580
Scholeus' bilde av Bergen viser Korskirken med 2 tårn, tårnene var antagelig bygd av tre.

1582
Storbrannen ødela tårnene.

Sør for kirken, mellom denne og Skomakerveiten, lå før brannen i 1583 de 3 såkalte «Benkestokkgrunnene».

Bilde 1.5 1580 Scholeus

1594

Grunnmurt tårnet bygget, senere flere ganger ombygd. Nytt tårnet bygget ca. 1635.

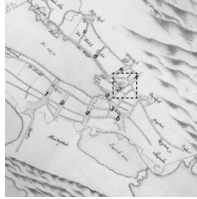
Etter brannen ble området regulert, og Benkestokkgrunnene gikk inn i den nyanlagte Korskirkeallmenning.

1600.

1600-tallet
Etter storbrannen i 1582 ble det lagt en ringmur av stein rundt Korskirkegården.

1615-32
Korskirken ble utbygd med fløyer, slik at den også i arkitektonisk forstand ble en korskirke. Den søndre tverrarmen er fra 1615 og den nordre fra 1632.

Antagelig det var bygd opp over gamle begravelser som ble funnet under gulvene ved restaureringen i 1896.

Kart 1.5 Bergen i 1646

1646
Kartet av Isaac van Geelkercks viser Korskirken med fløyer.

1700.

1702
Etter brann i 1702 ble Korskirken restaurert og fikk tårnhjelm og spir.

1736
I tillegg til selve kirkegården fikk Korskirken i 1736 overta St. Martins kirkegård som fattigkirkegård.

1750
Kirkegårdsområdet ble utvidet mot Vetterlidsalmenning.

Kart 1.6 Bergen i 1757

1757
Situasjonskart over Bergen sentrum.

1758
I 1758 var kirkegårdsmuren og de fire portene «gandske forfaldne» så de måtte mures på nytt av med «Muursteen og Kalk» — — — såsom de ikkun består af los Steen-Gierde, uden og inden med Kalk beslagen».

1800.

1832
Byrom vises på bilde 1.12. Kirkegårds portene var bygget med hvelv som ved de øvrige bergenskirkene

1848
I 1848 ble mye av muren og portene til kirkegården revet. Kirkegården fikk støpejernsgjerde, levert av G.C.C.V. Prah

Bilde 1.6 1832

1874
Møllendal kirkegård ble tatt i bruk. Korskirkegården ble derfor nedlagt som gravplass.

Bilde 1.7 1874, med støpejernsgjerde 1896
ca. 1700 begravelser fra kirken ble fjernet som ble funnet under gulvene i langhuset og korsarmene. Alle rester ble ført til Assistenskirkegården ved Stadsporten.

1900.

1913
Korskirken ble rehabilitert.

1930 / 1941
Romersk sokkelpprofil på nordsiden av kirkegården ble gravd opp.

1950-tallet
Fasaden ble renoveret.

Kart 1.7 1940 Vågen, Bergen

1960-tallet
Trafostasjon ble lagt til, en del av kirkegården ble gravd opp for å kunne legge kabler.

2000.

2000-2015
Vågsallmenningen, Kong Oscars gate og Korskirkeallmenningen rundt Korskirken ble rehabilitert.

2019
Plan- og designkonkurransen for det området Torget-Bryggen, med nye bybanen.

2020-2021
Korskirken uteområde rehabilitering

Bilde 1.8 1768

1768

Statsbyggmester J. J. Reichborns tegning av Korskirken fra 1768. Fra Hildebrandt Meyers manuskripter. Arkivet etter De eligerte menn, Bergen Byarkiv.

Bilde 1.9 ca. 1880

1880

Foto: Bergen, Korskirken
K. Knudsen

Kirkegården

Korskirken ble opprinnelig bygget på et framstikkende nes på vågens østside. Vågen gikk opprinnelig helt inn til området vest og sør for nåværende domkirke. Neset var en morenerygg som bestod av grus og leir- masser.

Kirken er første gang nevnt i Sverres Saga i forbindelse med begivenheter som fant sted i 1181 og da på en måte som sannsynliggjør at var ferdigbygget og i bruk på dette tidspunkt. 1181 og da på en måte som sannsynliggjør at

Kirkegården er antagelig like gammel som kirken, fra middelalderens kirkegård er ukjent, men det er rimelig å tro at den i nordøst var begrenset av Skredderstredet (den senere Domkirkegaten, nåværende Kong Oscars gate), mot nordvest og vest av Korskirkeveiten (som i dag bare er bevart lengst nord) og i sør og sørøst av Skomakerveiten (det senere Korskirkesmuget, som i dag er en del av Nedre Korskirkealmenningen).

I tidens løp ble deler av kirkegården bebygget. På nordsiden av kirken ligger fortsatt bebyggelse (Kong Oscarsgt. 3–7) på et område som antagelig er gammel kirkegårdsgrunn. Når denne bebyggelse første gang ble anlagt, er ukjent. Kong Oscars gate og Nedre Korskirkealmenning er senere blitt utvidet blant annet med fortau på kirkegårdens grunn.

Fra 1600-årene var kirkegården inngjerdet med mur. Branntakstprotokollen fra 1846 nevner kirkegårdsmuren som en ringmur.

I 1848 ble imidlertid muren og porten revet. I stedet fikk kirkegården stopejernsgjerde levert av GCCV Prah. Gjerdet var tegnet av arkitekt Stockfleth.

I forbindelse med istand-settingsarbeidene etter krigen og utvidelsen av gateloPET sør for kirken, ble kirkegårdsgjerdet i sør og sørvest

fjernet.

Korskirkegården ble nedlagt som gravplass da Møllendal kirkegård ble tatt i bruk i 1874. (Norgeskirker.no)

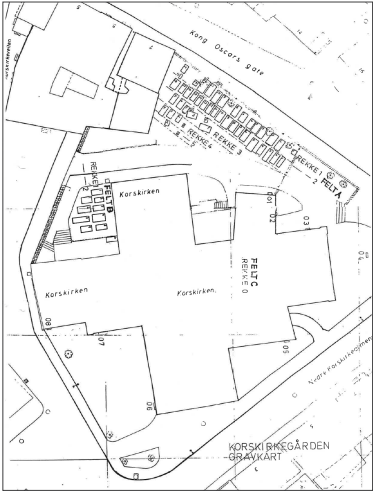
I 1846 ble kirkegården oppmålt av stadskonduktør P. R. Høegh. Hans oppmåling viser at den gamle Korskirkeveiten da ennå eksisterte, men på Krumms Opmaalings Kart over Bergen fra 1879, er den nåværende bredere plass vest for kirken tegnet inn.

I 1879 hadde Nedre Korskirkesmug sør for kirken ennå sin opprinnelige bredde. Senere ble det utvidet, blant annet med fortau mot kirken, så gaten i dag tangerer kirkens søndre tverrarm.

Fortsatt er det likevel et betydelig skille i bredde mellom den egentlige øvre og nedre Korskirkealmenning og gatepartiet langs kirken.

Kart 1.8
Korskirkegården - Gravkart
Gamle gravminner og minnesmerker

Kilder: Norges kirker
Bind 2, Liden og mageroy;
Norgeskirker.no

Historiske elementer

Detalj rapport av kirkegårdens gravminnene og minnesmerkene er i boken L.A. Verneapparat. Inkludert er teksten, dimensjoner, historiske informasjoner, material bruk, osv

Gravminner:

Gravfelt A og B: Det er 2 gravfelter som forblir i Korskirkegården i dag. Gravfelt A er på nordsiden og gravfelt B er på nord-vest siden av kirken.

De eksisterende gravminnene liggende på kirkegården er fra 1600 tallet til 1800 tallet. Noen av dem er ødelagt. Den nyeste er fra 1882. De fleste er av skifer stein. 3 av disse gravminnene er stående.

Antagelig er de nåværende plasseringene av steinene ikke den samme som den historiske plasseringene.

<https://www.bergenbyarkiv.no/bergenbyleksikon/arkiv/1424600>

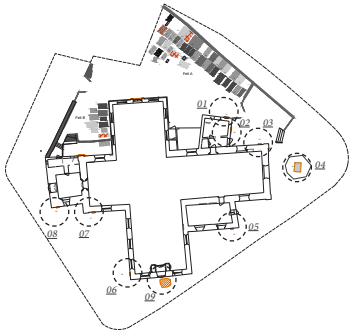

Bilde 1.10 Kirkegården, 2007

Bilde 1.10

Korskirkegården, Gravminner på felt A, Foto av Natalia Maynor, August 2007

Kart 1.9 (a)
Korskirkegården - Historiske
elementer

Bilde 1.11 (06 på kart 1.9a)

Bilde 1.15 (07 på kart 1.9a)

Bilde 1.12 (08 på kart 1.9a)

Bilde 1.13 (03 på kart 1.9a)

Bilde 1.14 (01 på kart 1.9a)

Bilde 1.16 (05 på kart 1.9a)

Bilde 1.17 (02 på kart 1.9a)

Minnesmerker og gravminner:

Det finnes 4 minnesmerker og 3 gravminner på utsiden av kirkens vegg. På nordre sakristis mur er oppsatt en stor kalksteinselle over Alida Fischer. (bilde 1.14)

På skipets sørmur, like ved tårnfoten, står en høy minnetavle av grå kalkstein festet til muren. (bilde 1.15)

Jernplate, med skriftfelt kronet av gavl med palmett. Jernplaten er festet til sakristiets sørmur, på korets sørside. (bilde 1.16)

På kirkens nordside, i muren ved sakristidøren, er festet en støpejerns tavle med profilert sokkel og profilert

gesims som kronet av svungen gavl med volutter og toppurne. (bilde 1.17)

I tillegg, er det satt opp minneplater tre steder på kirkens murer- en relieff av bronse på søndre korsarms vestmur, en relieff bronse på tårnets sørmur og en oval minneplate. (bilde 1.11-1.13)

Øst for Korskirken er det reist en bauta til minne om fire nordmenn og en danske som satte livet til under den eneste krigshandlingen ved Bergen under krigen 1807-14. (bilde 1.18)

Det ligger en skiferhelle med tekster foran sørportalen. (bilde 1.19)

Bilde 1.18 (04 på kart 1.9a)

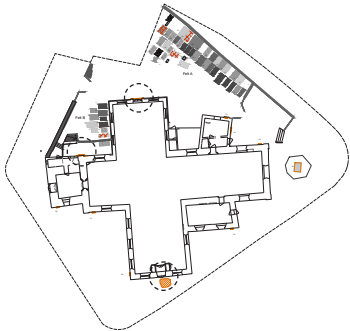
Bilde 1.19 (09 på kart 1.9a)

Bilde: Akasia, 2015-2020
Tekst kilde: Norgeskirker.no
minnesmerkene på kirkens
veggen

Bilde 1.20 Nordportalen (10 på kart 1.9b)

Bilde 1.20 (b)
Nordportalen, 1962

Nordportalen:

Jens Jules portal på Korskirken i Bergen er fra 1632. Det er en av de flotteste renessanse portal som er bevart. Portalen er ikke i bruk i dag.

Bilde 1.21 ca.1875 (09 på kart 1.9b)

1875

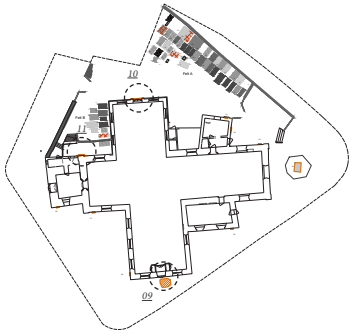
Foto: Bergen, Korskirken
Sør siden

Sørportalen:

Den nåværende inngang i søndre tverrarms dörgavl er rundbuet med kvaderinnfatning av kleberstein. Den inneholder rester av en portal fra 1600-årene.

Edvard Edvardsen opplyser at «Beggis [dvs. de to lensherrene Knud Urnes og Jens Juells] Waaben staar ofuer dørrene».

Det må bety at sørportalen har hatt et felt med våpen (og innskrift) over portalbuen, noenlunde tilsvarende det som nordportalen fremdeles har.

Kart 1.9 (b)
Korskirkegården - Historiske
elementer

De romanske sokkelprofilene i Korskirken:

På 1930 ble fundamentet til Korskirken gravd opp og ligger i dag litt over 1 m under dagens landskap i nordsiden.

I sørsiden også er det muligheten å grave opp sokkelprofilen.

Bilde 1.22 Sokkelprofilen (11 på kart 1.9b)

Bilder: Den nåværende
situasjonen av Korskirkegården
- Historiske elementer

Bilde 1.23 Steinmur fra 1600-tallet (12 på kart 1.9c)

Mur fra 1600-tallet:

Steinmuren var rundt hele kirkegården som ring-mur. Det var bygget med stein etter 1582 storbrann. I dag forblir en del av muren på vestsiden av kirkegården.

Stopejernsgjerde fra 1848:

I 1848 ble de meste delen av muren og 2 portene revet. I stedet fikk kirkegården stopjernsgjerde, levert av G.C.C.V. Prah

Bilde 1.24-1.25 Stopejernsgjerde (13 på kart 1.9c)

Kart 1.9 (c)
Viser gravminnene,
minnesmerkene på veggene,
baute, historiske portaler,
historisk sokkelprofil.

Diagram 1.1
Korskirkegården - Historiske
elementer og 'kulturminnesti'

De historiske elementene er de
viktigste ressursene i dette prosjektet
og intensjonen vår er å binde dem
sammen som en tidsreise ved å skape en
'kulturminnesti'.

URBAN KONTEKST

Byutvikling

Korskirken ligger i et tett bebygd område. De små gatene: smauene er noen av de definerende og unike karakterene i Bergen sentrum.

Sentrum forandrer seg raskt, og Bergen kommunen har forskjellige langsiktige strategier og planer for byen - som stort sett er drevet av klimaendringer, byrom, historiske områder, kjøretøy- og fotgjengerstrømmer, økt befolkning, mindre trafikk, osv.

Gjennom å undersøke dagens situasjonen av byutvikling på kulturminnet i Bergen sentrum prøver vi å tegne en designstrategi for landskapsplanen til Korskirkegården.

Funnene er fra Bergen kommune-plan

for Torget-området utvikling, ny bybane-forbindelse, Bergen green-strategi, Bergen gå-strategi, blå-grønn struktur kart (økologisk korridor, byrom korridor, osv) og casestudier fra andre prosjekter i Bergen sentrumsområdet.

Også Bymiljøetatens strategiplan for fremmede skadelig arter i Bergen kommune, Grøntmiljøplan 2012-2020, waste sollutions- BIR, osv.

Bilde: 2.1
Bergen sentrum, 2019

Byens minnesmerke: ressurs for positiv byutvikling

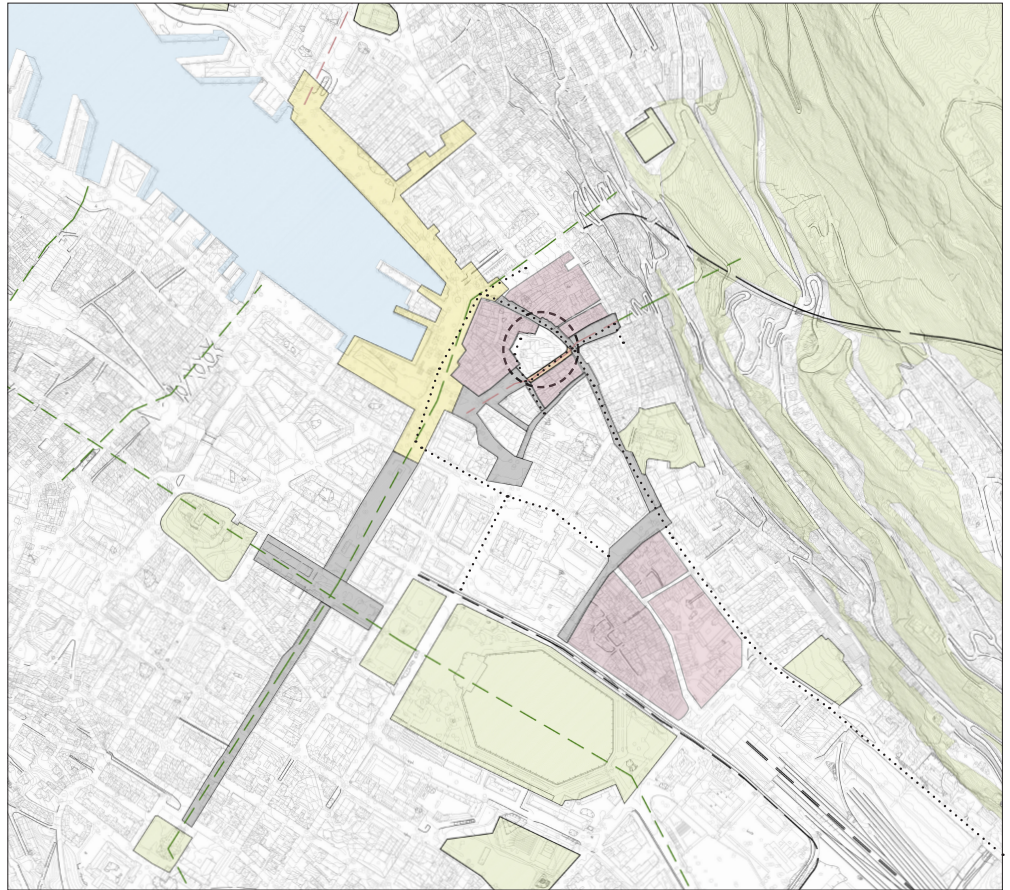
Bergen sentrum gjennomgår en urban transformasjon når det gjelder åpne områder, bevegelser av fotgjengere, trafikkbegrensninger, sykkelruter, samt planlegging av en ny bybane-rute og utvikling av Torget området.

De unike egenskapene til historiske strukturer, smale stier og infrastrukturer er noen av høydepunktene ved estetikken her. Disse er innrammet innenfor konseptet 'track of time' ved å legge over nye flater og kunstverk og dermed skape moderne byområder i en historisk setting.

Plasseringen av Korskirken midt i disse transformasjonene og dens nærhet til de offentlige knutepunktene og handelsområdene, gjør det til en interessant del av den totale prosessen. Vi tar hensyn til disse mens vi foreslår landskapsplanen for kirkens uteområde.

Den historiske viktigheten av Korskirken gjør det til byens minnesmerke. Kirkens urbane kontekst kan spille en viktig rolle i å løfte opp nabolaget, og det kan bli en ressurs for positiv byutvikling.

- Torget fremtids utvikling
- Økologisk korridor
- Renovert område
- Infrastruktur (Bybane, tog, etc)
- Kjøreveg
- Offentlig rom og grønn
- Tetthyd område

Kart 2.1

Bilde 2.2
Rehabilitering av Korskirken,
Kilde: Skråfoto fra 1881.no
Mars, 2020

Bilde 2.3 Vågsallmenningen

Strømmene og nettverkene av allmenningene og smaueene spiller en viktig rolle i utformingen av prosjektets landskapsplan.

Hovedtilnærmingen til kirken er fra vågsallmenningen mot nedre korskirkeallmenningen fra sør og Øvre korskirkeallmenningen mot Kong Oscars gate fra nord.

Korskirken har gjennomgått mange transformasjoner, inkludert tillegg av

den ringmuren på 1600-tallet, fjerning av deler av muren og tilsetning av stålgjerd. Da den sørlige delen av kirkegården ble fjernet, åpnet den seg mot Nedre Korskirkeallmenningen.

Det er en visuell forbindelse mellom kirkegården og fotgjengere som går ved

Bilde 2.4 Øvre Korskirkeallmenningen

Bilde 2.6 Lille øvregaten

Bilde 2.5 Nedre Korskirkeallmenningen

"Smaueene er middelalderens gatemett." - Byantikvarens uttalelse, 2011

Bilde 2.7 Øvre Korskirkesmauet

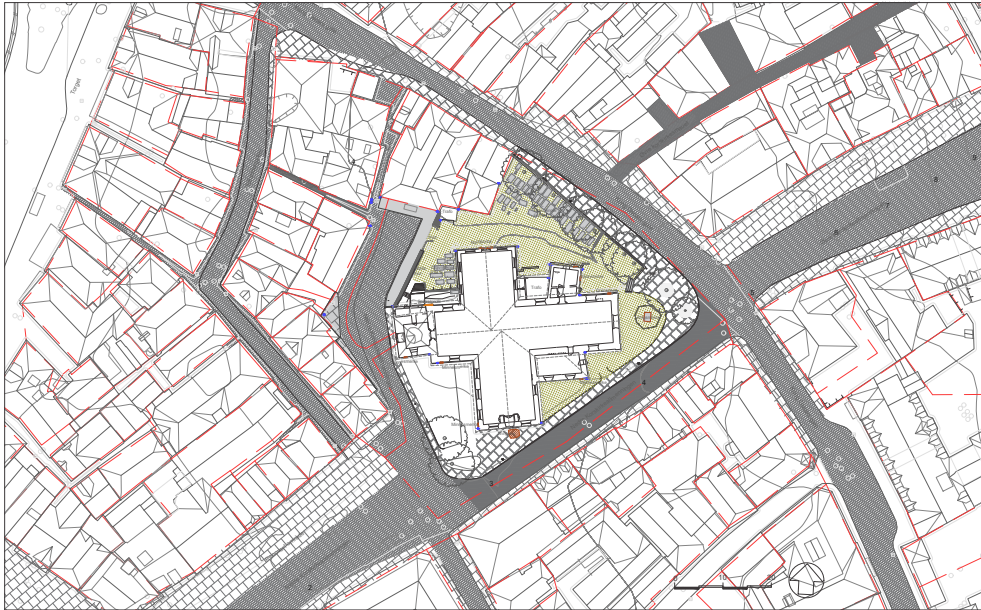
Kong Oscars gate gjennom stålporten. På motsatt side er Øvre Korskirkesmauet som fører opp til Lille øvregaten.

Nordvestsiden av kirkegården har den eneste gjenværende delen av steinmur fra 1600-tallet med en stålport som åpner mot Nedre Korskirkeallmenningen. Fra denne veien er det to små stier - Magdalenagangen, som fører mot Hollandergaten og etter hvert mot Torget og Korskirkeveiten, som fører til Kong Oscars gate. Det renoverte området på Nedre Korskirkeallmenningen fører mot Vågsallmenningen og etter hvert mot Torgallmenningen.

De eldste gateloopene er de to "nauugitte" Hollandergaten og Korskirkeveiten.

Kirkens forhold til allmenningene og smauene

Kart 2.2
Korskirken
Eksisterende situasjon
Oversiktskart, 2019
Akasia

OVERSIKTSKART: L100

Gatenettet med tilhørende eiendomsstruktur er det som i dag først og fremst gir bydelen sitt særpreg. Det har tradisjoner tilbake til middelalderen, men har nyere trekk som viser utviklingen fram til 1800-tallet, blant annet knyttet til "City" arkitekturen fra slutten av 1800-tallet.

De eldste gateløpene er de to "naturgitte" Hollendergaten og Korskirkeveiten. Den videre utbyggingen her kan spores i eiendomsstrukturen med langsmale tomter mot Bryggesporen og smau fra de to gatene ned mot havnen.

Smuene er middelalderens gatenett.

Etter storbrannen i 1582 ble gatenettet i Vågsbunnen utvidet med to nye almenninger; Korskirkealmenning og Vågsalmenning. Passasjen mellom Allehelgenskirken og Domkirken ble brosteinsbelagt og fikk navnet "Nydam" (Domkirkegaten). Det gatenettet som nå var etablert i Vågsbunnen har holdt

seg uforandret fram til våre dager. En del utvidelser ble gjort etter 1702-brannen, men gatenettet i Vågsbunnen er i dag i hovedtrekkene slik det ble bygget opp i løpet av middelalderen og 1600-tallet. (Byantikvarens uttalelse, 2011)

NÅVÆRENDE SITUASJON

Det er en åpen kirke som er bemannet hver dag slik at folk kan oppleve stillhet eller delta i tenningen av lys, samtale, fellesskap, delta på gudstjenester eller høre på musikk.

Den nåværende brukeren av Korskirken, Kirkes bymisjon fokuserer mye på sosialt arbeid i det urbane nabolaget så vel som den religiøse oppsøkelsen.

De ønsker å holde arrangementer som servering av frokost og samtaler i utendørs torgene. Så vel som andre kulturelle bruksområder som musikalkonsserter.

Det er ofte kulturelle begivenheter som musikalske show og konserter. Bortsett fra kirkens besøkende, er de andre brukerne av de åpne områdene rundt kirken turister, naboer og den gående forbi passerende.

Sentrum er et område med svært blandet bruk, og de fleste av tomtene har over 40% kommersiell bruk (spacescape: city measures).

De åpne områdene rundt Korskirken kan bli en del av Sentrum byrom.

Hovedideen / intensjonen er å utforme / løfte dette området slik at det kan ha en innbydende kvalitet som vil ønske alle velkommen.

Området er i dag belastet som et resultat av lite vedlikehold og sosiale utfordringer, og virker eksklusivt og utilgjengelig for mange. Området trenger et løft som får

frem eksisterende kvaliteter og som gjør byrom og kulturminner tilgjengelige og attraktive.

Målet med en viktig, aktiv og attraktiv gangvei med varierte og livlige rom og inkluderende byliv er også aktuelt her. Hvordan dette gjøres og hvilke faktiske løsninger man velger er avgjørende for å oppnå suksess.

Bilde 3.1

Rehabilitering av Korskirken
Foto: Akasia, 2019

3.2 / Nåværende situasjon : Bevegelse

Korskirkegården | Bergen 2020

Utfordringer

Bilde 3.2

Nabolaget

Nabolaget har noen utfordringer knyttet til mishandlede gater med sosiale problemer. Noen av gatene forblir underbruk og mangler en fotgjengerforbindelse. Selve kirken mangler et tilbakeslagsrom for synligheten eller for å se de historiske

minneelementene som er på utsiden av kirken gjennom de forskjellige fasadene.

Kirkegården er ikke så tilgjengelig eller visuell i dag, og noen av områdene forblir lite opplyst eller dårlig opplyst som tiltrekker seg uønskede aktiviteter på kveldstid (for eksempel rusmisbruk,

Bilde 3.3-3.6

Bilde 3.7

bruk som toalett, søppel, osv.)

Vi utforsket fotgjengerbevegelsene gjennom et prikk-tetthetskart (dot-density map, kart 3.1) opprettet gjennom observasjon og informasjon om daglige aktiviteter rundt i området. Dette ga oss en bedre forståelse av fotgjengerstrømmer.

Bilde 3.8
Nedre Korskirkeallmenningen
er ofte opptatt med
rusmisbruker og denne siden
er mørkt.,

Bilde 3.8

Bilde 3.9

Bilde 3.9
Fra Øvre
Korskirkeallmenningen til
Nedre Korskirkeallmenningen

Bilde 3.10

Bilde 3.11

Bilde 3.10
Kong Oscars gate

Bilde 3.11
Hovedtilnærming til kirken

Muligheter

Den nye foreslåtte hovedinngangen (som var hovedinngangen tidligere) kan være et medium for å skape nye positive byrom ved å integrere den romlige opplevelsen med de eksisterende allmendingen.

De omkringliggende byrommene har vært under renovering og skaper en balanse mellom det historiske og moderne bylandskapet. Hvis vi kombinerer de historiske elementene som en attraksjon med forfriskende friluftsområder, kan vi øke fotgjengerbevegelser og aktiviteter rundt i kirken. Det er deler av uterommene som er utsatt for sollys og kan bli offentlige områder og uteservering (i samarbeid med kommune and nabo bedrifter).

Det kan sees på som en mulighet for en urban intervensjon, som kan skape positive rom som har en innbydende kvalitet.

DESIGN IDE/ PROSESS

Landskapsstrategi

Steder er attraktive når de tilfredstiller grunnleggende menneskelige behov: Næring, trygghet, tilhørighet, individuell anerkjennelse og utviklings-muligheter.

Alle mennesker har behov for å utforske og lære om verdenen rundt seg, gjerne sammen med andre mennesker. Et godt sted for alle er:

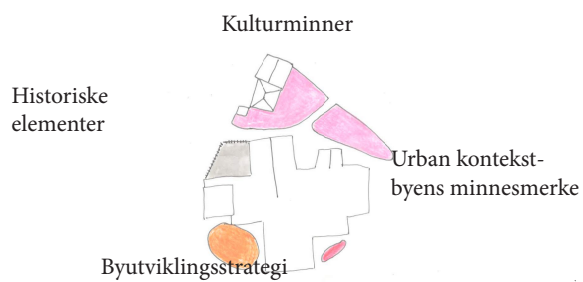
- Inkluderende - lett å orientere seg i og tilgjengelig for alle
- Bærekraftig - danner sunne omgivelser, forurenser ikke
- Variert - noe for alle uansett ferdigheter
- Overraskende og morsomt - er innbydende samtidig som det pirrer nysgjerrigheten og motiverer til utforskning ved bruk av alle sanser.

Referansedokument:
Blågrønn infrastruktur i
Bergen • Grøntmiljøplan 2012-
2020

Hovedinnsatsene er foreslått for å skape et godt og trygt sted for folk å utforske de historiske elementene i kirkegården. Deretter kan dette skape et tryggere nabolag rundt prosjektområdet.

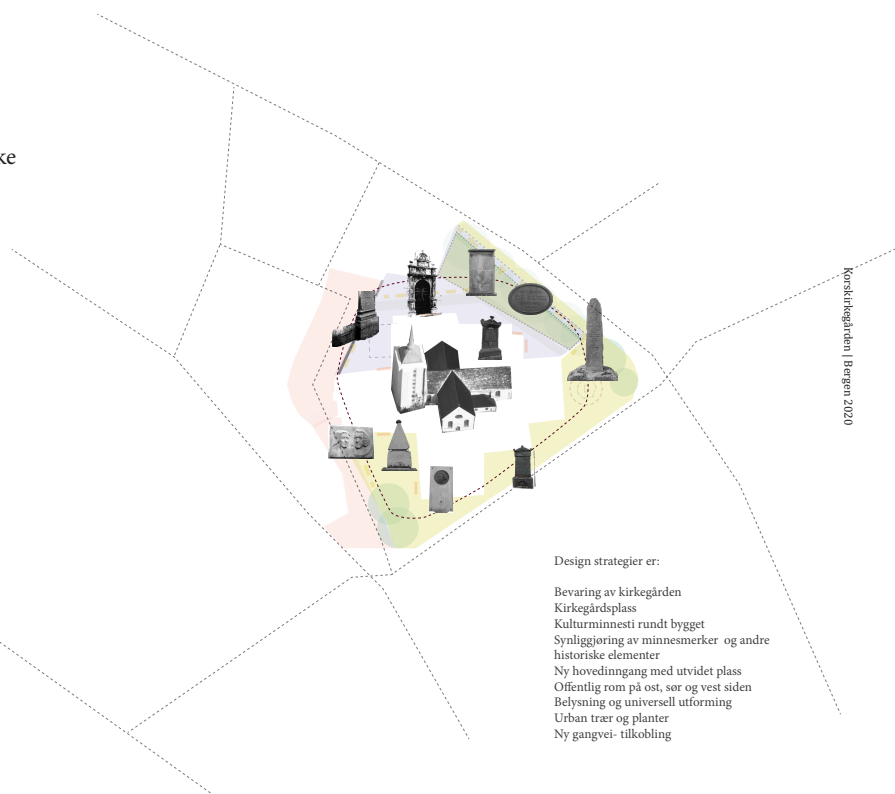
Ideen er å utforme / løfte dette området slik at det kan ha en innbydende kvalitet som vil ønske alle velkommen.

De historiske elementene er den viktigste ressurs i dette prosjektet og hovedideen / intensjonen er å binde dem sammen som en tidsreise ved å skape en 'kulturminnesti'

Samfunn og Trygghet

Korskirkegården, ny landskapsplan

OVERSIKT, LANDSKAPSPLAN: L200

Bevaring

Utemrådet til Korskirken er utformet i samsvar med de hoved landskapsstrategiene som stammer fra forskjellige hensyn til stedet og kirkens historie.

Kirkegården og dens historiske gravminner er bevart. En detaljert verneplan er laget for å dokumentere informasjonen om steinene, året for installasjonen samt navnene på personene

og familiene knyttet til dem.

Gravminner, minnesmerker på kirkens yttervegg, nordportal, sokkel profil, krigsminne, blir alle del av en kuratert utstilling med historiske elementer. ved å utforme en kontinuerlig universalt

tilgjengelig trasé rundt kirken. Vi omtaler dette som kulturminnesti.

Delområder

Kirkegården

(gravminner rapport og kart)

Hovedinngang

Sørvestsiden (arkeologi)

Sokkel profil (arkeologi)

Plass på nordsiden

Kulturminnesti

Ny inngang fra Kong Oscars gate

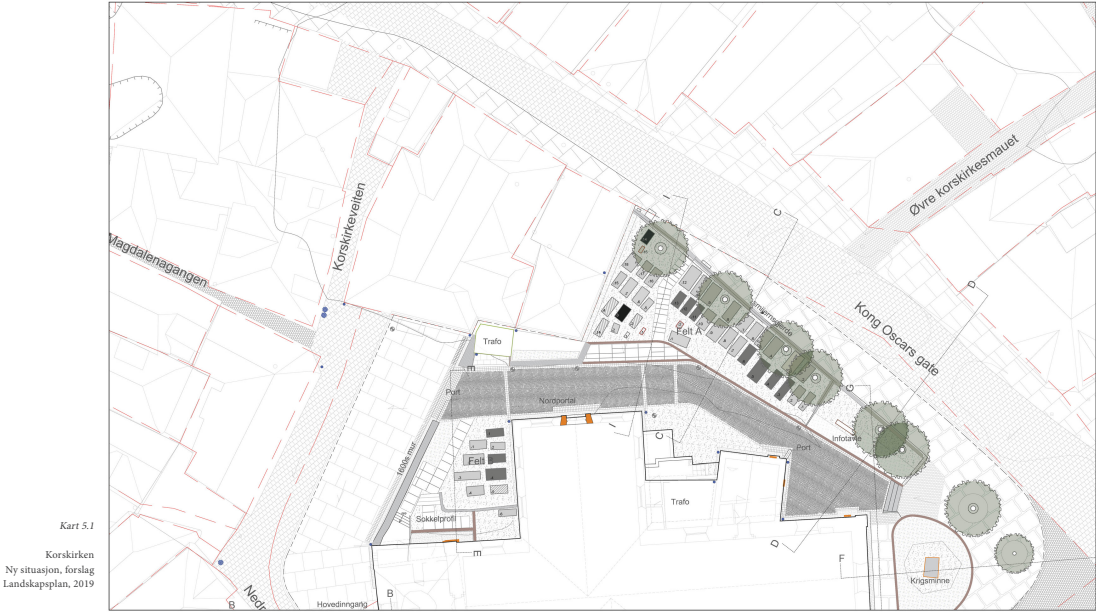
Grusfelt rundt kirken

Vegetasjon

Illustrasjon;
Korskirkegården,
skisse forslag 2019, Akasia

Kirkegården, ny landskapsplan

De eksisterende hestekastanje-trær vil bli erstattet med nye trær * latin-navn (se dokument * for detaljert trerapport for eksisterende hestekastanje-trær). Valg av nye trær er basert på urbane treforskningsrapporter, bytrær strategi fra bymiljøetaten og lokalitetsforhold. Planterplan L., side _

KIRKEGÅRDEN, LANDSKAPSPAN: L2XX

Felt A og felt B:

Kirkegården brukes ikke til begravelser i dag, men det finnes en rekke gamle gravplater der.

Hovedideen er å bevare den historiske essensen på kirkegården ved å bevare de historiske elementene. Gjennom å holde portene åpne, kan det være mer innbydende og tilgjengelig for publikum.

Restene av ringmuren fra 1600-tallet, stålgerdet fra 1848 og gravminneren vil bli rehabilitert og bevart. De gamle portene vil bli reparert og sikret i en åpen stilling. Betongunderlaget til stålgerdet vil bli oppfrisket.

Kurasjon av gravminnene:

Gravsteinene vil bli plassert på grus på felt A og felt B (som vist på tegningen). Veggen ved siden av felt A vil bli forlenget for å skape en ny plass på

et mellomnivå. Denne plassen kan brukes som et skritt opp til felt A eller til å sitte eller bare for å stå og observere den historiske Nordportalen.

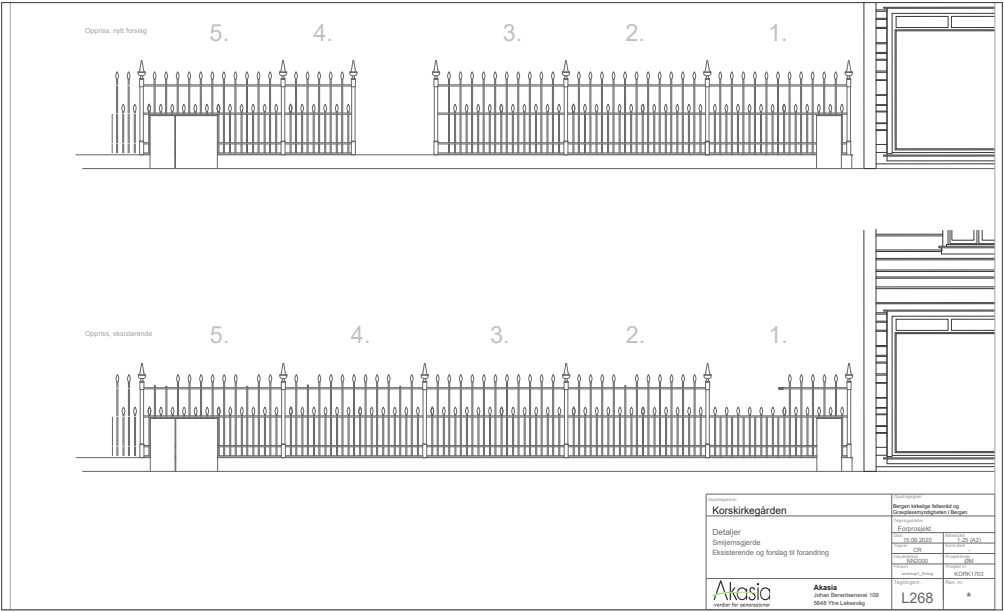
Passasjen:

En gangvei med belegging av smågatestein i bue mønster er foreslått som en del av kulturminnesti. Det står mellom vestre inngang til kirkegården, gjennom stålporten, fram til krigsminnes plass. Dette er kantet av kantstein på den ene siden

med en grusfelt langs siden av kirken og rennestein kantet med en liten mur med naturstein på den andre siden. Det er til å lage en skråning nedover fra kirken (se snitttegning).

Langs felt B-siden av passasjen, løper en gangvei mot søkkprofilen med skifer heller overflate.

Det foreslås en ny gangvei fra Kong Oscars gate til felt A.

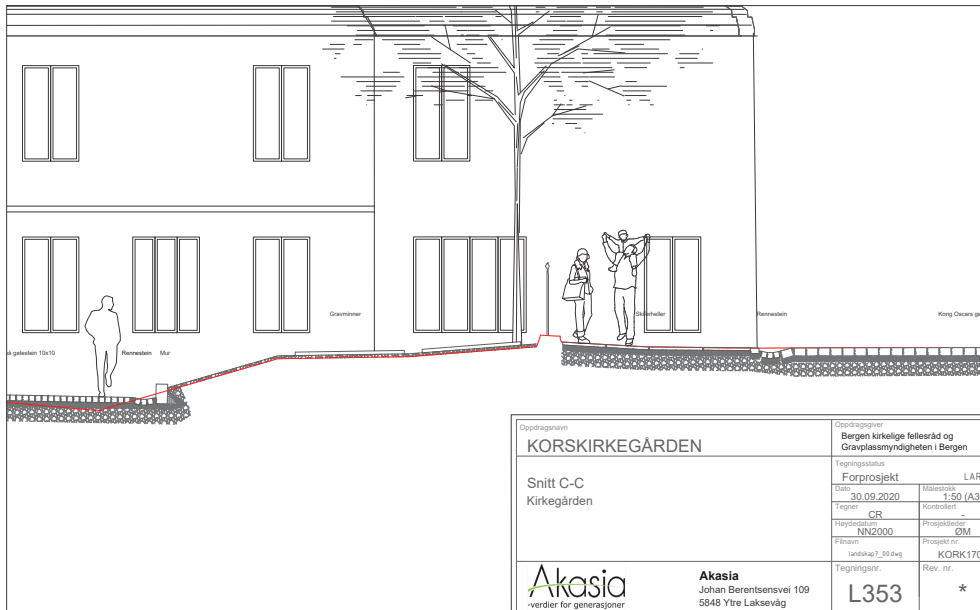
TEGNFORKLARING

Forandringer på Felt A:
En smågatestein gangvei er foreslått som en del av kulturminnesti.

2 av de 3 ødelagte gravminnene blir fjernet. Også 1 av de gravminnene av ukjent år og 2 fra 1800-tallet blir flyttet for å lage den nye passasjen.

De andre gravminnene blir rehabilitert og plassert på samme sted (som de var plassert før rehabilitering av kirkegården).

KIRKEGÅRDEN, Snitt C-C: Gravfelt A

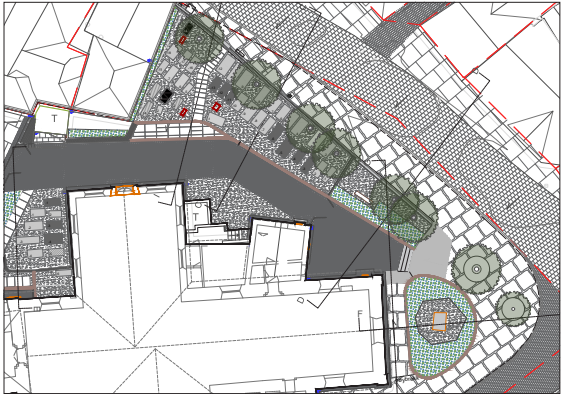

Bilde 5.1

Korskirken fra sørøst siden,
hestekastanje trær ved Kong
Oscars gate, 2019

Bilde 5.2
Hestekastanje på felt A,
Korskirkegården, 2020, Akasia

Trær:
De eksisterende hestekastanje-trær vil bli erstattet med nye trær * latin-navn (se dokument * for detaljert trerapport for eksisterende hestekastanje-trær). Valg av nye trær er basert på urbane treforskningsrapporter, bytrær strategi fra bymiljøetaten og lokalitetsforhold. Planteplan L., side

Kart 5.1a:
7 og en liten stor hestekastanje på nordsiden.

Kart 5.1b:
2 stor hestekastanje på sørsiden.

Bilde 5.5

Bilde fra siste delen av
1800-tallet
Terrenget ble forandret etter
trapper ble fjernet

Bilde 5.6

Bilde fra 2015, Akasia
1m høydeforskjell mellom
fortau og hjørnet av fasadene

Korskirken, sør-vest plass

PLAN, SØR-VEST SIDE: L209

Plassen på sørvestsiden av kirken ligger i en åpen, solrik beliggenhet og er hovedtilnærmingen mot de to inngangene til kirken. Det er et innbydende hjørne, og hovedideen er å integrere denne plassen med den tilstøtende felles åpne plassen.

De to eksisterende trærne på dette området foreslås bli inkludert i trerapporten for å vurdere fremtidsplanen for disse.

Hardanger skifer og grusfelt:

Her plassen vender mot tre minnesmerker på kirkeveggen. Overflatene fornyes med Hardangerskifer (delvis med tykkere skifer, og delvis med samme som de som for tiden er brukt). Det foreslås grusfeltet fortsetter her med litt økt bredde på stedene for minnesmerkene. Grusfeltet er kanten med gatestein og granitt kantstein.

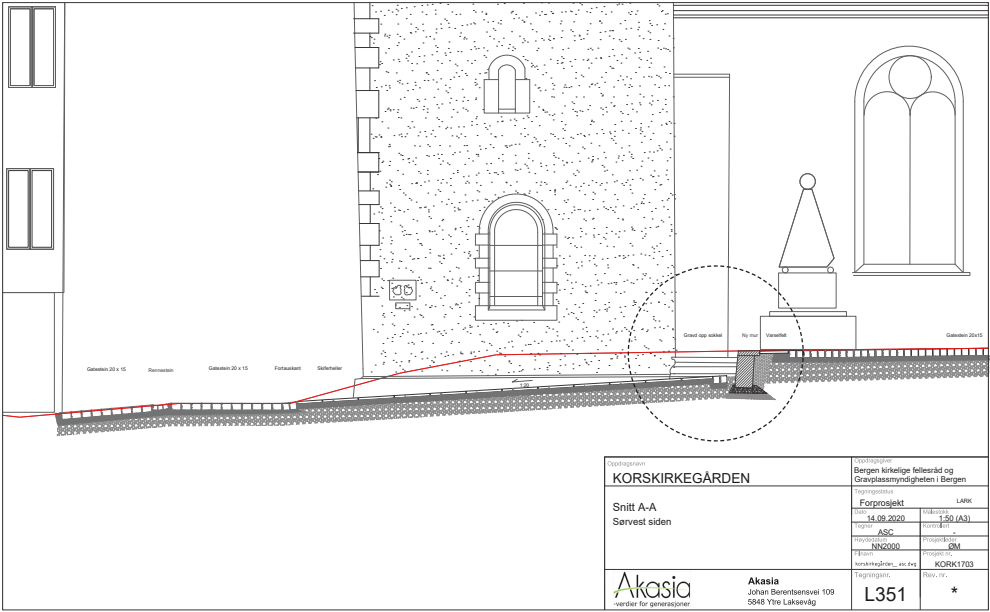
Sokkel profil og ny støttemur:

Når man ser på sokkelprofilen på nordsiden av kirketårnet, antas det at det er en lignende sokkelprofil på sørsiden av tårnet. Det foreslås derfor å bli gravd opp og synliggjort som en del av kurasjonen av de historiske elementene.

Dette foreslås ved å utforme en liten støttemur, som er en ensidig natursteinmur, toppet med skifer. Mur høyden er variabel, men ikke mer enn 0,5m.

Se snitt L351

Korskirken, sør-vest plass

SNITT A-A : L351

Tegning 5.2

Korskirken uteområde
Snitt, ny situasjon forslag.
Plass på sør-vest siden, 2020

Sokkel profil på nordsiden

SOKKEL, PROFIL, NORDSIDE, PLAN: L2XX

Den romanske sokkel-profilen på nordsiden av kirken, ved siden av felt B er for tiden 1 meter under terreng-nivået.

Denne ble gravd ut i 1930. Støttmuren holder terrenget som inneholder felt B.

Det foreslås et nytt inngrep i dette området.

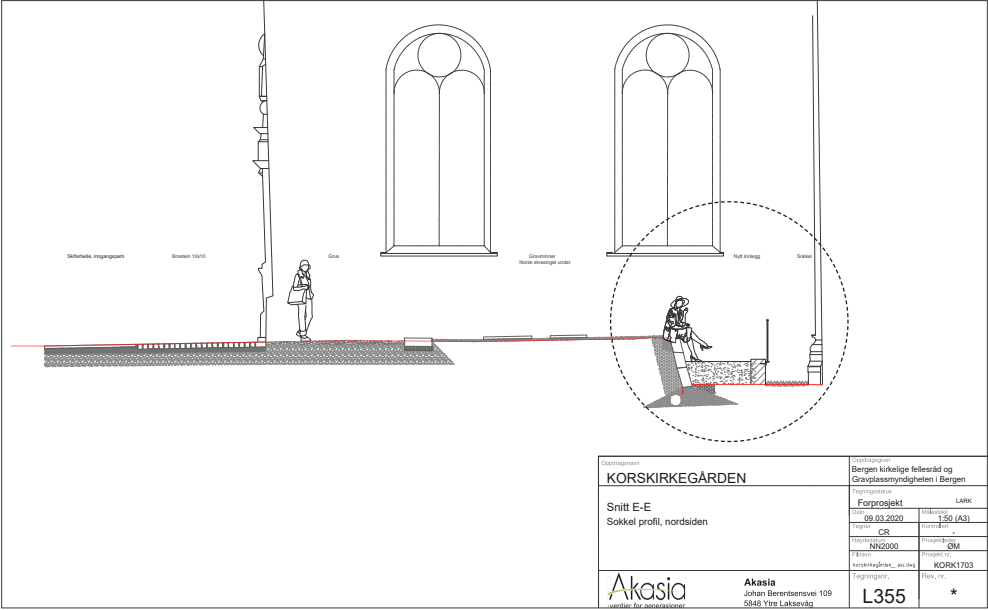
En del av det utgravde området vil bli fylt opp på nivået av felt B og en annen del vil bli fylt opp på et lavere nivå.

En del vil bli holdt på det eksisterende nivået for å sikre synligheten av sokkelprofilen fra de øvre nivåene.

De nye terrasseneivåene blir sikret med rekkverk av metall.

Se tegninger- L2XX,....

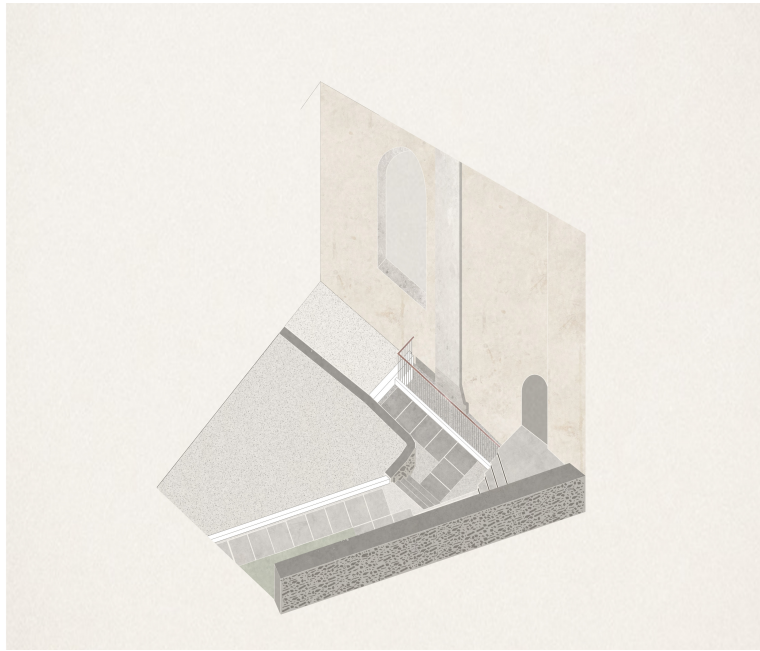
Sokkel profil på nordsiden

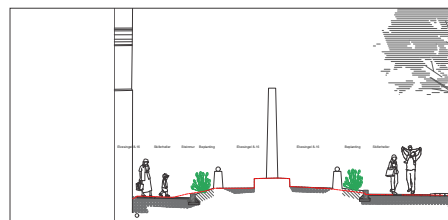
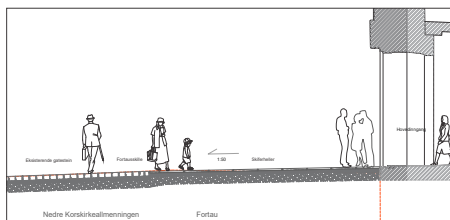
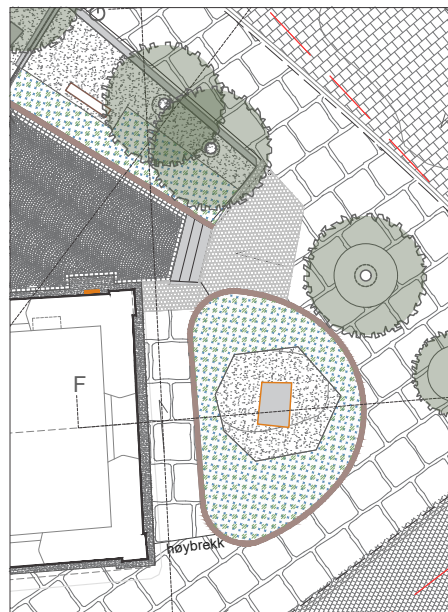
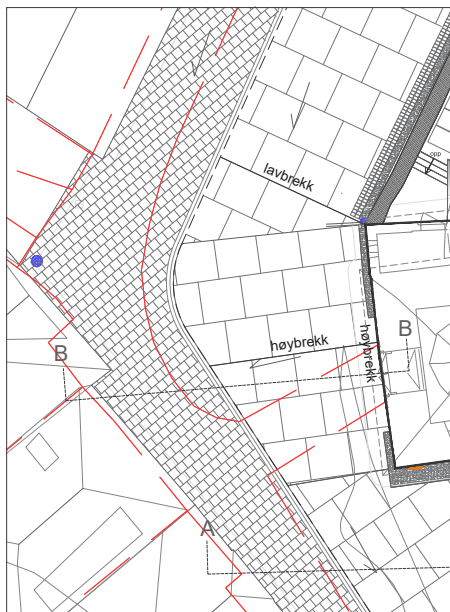

SNITT A-A : L355

Tegning 5.2

Korskirken uteområde
Snitt, ny situasjon forslag.
Plass på sør-vest siden, 2020

Takk!

DEN NORSKE KIRKE

BKF Økonomiavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Mette Rogstad Heimli	000	19/04686-41	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	54/20	28.10.2020

Godkjenning av økonomireglement for menighetene i Bergen

Vedlegg:

Økonomireglement 2020 - oppsummering til FR

Saksframlegg

Fellesråd og menighetsråd har sin egen økonomiforskrift (Forskrift om økonomiforvaltningen for kirkelige fellesråd og menighetsråd i Den norske kirke).

I henhold til forskriftens §8 skal både fellesråd og menighetsråd vedta eget økonomireglement. Menighetsrådenes reglement skal godkjennes av fellesrådet.

I BKF-sak 30/18 – Hvordan sikre og styrke kirkens nærvær i Bergen ble det blant annet vedtatt følgende:

«Fellesrådet ber kirkevergen utvikle og implementere felles systemer og rutiner for menighetene innen økonomi og administrasjon...»

Som en del av dette arbeidet, og på oppfordring fra flere administrasjonsledere, ble det i 2019 utarbeidet forslag til mal for nytt økonomireglement for menighetsrådene. Malen ble oppdatert i april i år etter at ny oppdragsavtale for regnskapsførsel var inngått med Tet Regnskap og Økonomi AS (Tet skiftet i september navn til Aider, men det er uten praktisk betydning. Det er derfor ikke nødvendig å oppdatere reglementene på grunn av dette).

Malen ble utarbeidet med utgangspunkt i økonomiforskriften, BKF sitt økonomireglement, eksisterende reglement for menighetene i Bergen og andre fellesråd / menighetsråd sine reglement. Spesialrådgiver Trygve Nedland i KA har bidratt med gode innspill og kvalitetssikret malen.

I tillegg til å fylle økonomiforskriftens bestemmelser er målet med reglementet tredelt:

- Bevisstgjøre menighetsrådet på deres ansvar for økonomiarbeidet i menigheten
- Sikre tilstrekkelig internkontroll
- Sikre enhetlige rutiner i menighetene, med mulighet for lokale tilpasninger.

AU behandlet denne saken 1. gang i møte 02.06.20 (AU-sak 29/20, og fattet følgende vedtak:

«BKF Arbeidsutvalg drøftet saken og ber administrasjonen arbeide videre med den. Saken utsettes og tas opp igjen for ny behandling.»

På denne bakgrunn ble det sendt ny melding til alle menighetsrådene v/administrasjonsleder, med innspill til hver enkelt menighet om hva som burde korrigeres /

tydeliggjøres. Det ble også gjort oppmerksom på at «AU har gitt tydelige signaler om at alle menighetsrådene skal benytte malen som er utarbeidet, og tilpasse denne til lokale behov.»

Vedlagte oversikt viser status for de ulike menighetene. 24 av 25 menighetsråd har nå vedtatt reglement som er utarbeidet med utgangspunkt i felles mal. 6 reglement anbefales fortsatt ikke godkjent. For flere av disse er det kun mindre justeringer som gjenstår. For å unngå at menighetene som har vedtatt et tilfredsstillende reglement må vente enda lenger på fellesrådets godkjenning vil vi anbefale at disse 19 reglementene godkjennes nå, og at kirkevergen få fullmakt til å godkjenne de resterende når disse er klare for det.

Vedlagt følger en oppsummering av de ulike menighetenes reglement og rutiner, samt om reglementene anbefales godkjent eller ikke.

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd godkjenner reglementene for 19 menigheter slik det fremgår av saken. For de resterende 6 menighetene gis kirkevergen fullmakt til å godkjenne reglementene etter hvert som de ferdigstilles fra menighetsrådene.

							Godkjenning av bilag	Antall bankkonti	Kontant-kasse	Offer	Signatur
Menighet	Anbefales godkjent?	Ny behandling	Vedtatt reglement	Økonomi-utvalg (i tillegg til adm.leder)	Økonomi-rapport, frekvens	Beløpsgrense innkjøp	Attestant Anviser	DNB Andre	Kontant-kasse	Hvor ofte til bank/natt safe?	Spesifisert i økonomi-reglementet? Signatur Prokura
Arna	Ja	Nei	28.05.2020	Ja - AU	Tertial	100 000	Ansatt (frivillighetsk oordinator) Adm.leder	1 (SPV), 2 (Nordea)	Nei	Månedlig/ bank	Leder Adm.leder (navngitt) sokneråd Ja
Bergen Domkirke	Ja	Nei	20.11.2019	Ja - 3 fra MR	Tertial	100 000	3 ansatte innenfor eget ansvarsområde (Daglig leder, domkantor, leder åpen barnehage) Adm.leder økonomi	2 3 (SPV)	3, Domkor, Maria kantoriet, Santa Sunniva kor	Ikke angitt/bank/nattsaf e	Styrets leder og nestleder hver for seg, daglig leder alene, Marit Jørstad Nei
Birkeland inkl Sædalen	Ja	Ja	22.09.2020	Ja - MR-medlemmer eller frivillige	Tertial	50 000 - økonomi-utvalg, 100 000 MR	Ansatt (frivillighetsk oordinator/ konsulent) Adm.leder	1 (Fana Sparebank)	3, Nabokafe, Nattkafe, MR	Ukentlig	Daglig leder og styrets leder i fellesskap Ja
Biskopshavn	Ja	Ja	09.09.2020	Ja - AU	Tertial	100 000	Ansatt (frivillighetsk oordinator/ kirketjener)	4 14 (SPV)	Nei	Minimum hver 14. dag	Nei
Bønes	Nei	Nei	08.03.2016	Ja - 2 hvorav minst 1 fra MR	Tertial	100 000	En fra økonomiutvalget Adm.leder		Normalt ikke		Daglig leder og styrets leder i fellesskap Nei
Eidsvåg	Ja	Ja	08.09.2020	Ja	Tertial	10 000	Adm.leder trosopplærer)	2 2 (SPV)	2, GlåSang og Tgi Eidsvåg	Ukentlig	Nei
Fana	Nei	Nei	31.03.2020	Ja - 2 fra MR og en annen ressursperson	Ikke tatt stilling	100 000	Ikke angitt i reglementet, men pr en fra MR Adm.leder	2 (Fana Sparebank)	Nei	Ukentlig	Daglig leder og styrets leder i fellesskap Adm.leder Nei
Fridalen	Ja	Ja	18.08.2020	Ja - 2 ressurspersoner	Annenhver måned	100 000	En fra økonomi-utvalget evt. MR Adm.leder	2 6 (SPV)	Nei	2 ganger pr måned	Nei
Fyllingsdalen	Ja	Nei	28.11.2019	Ja - AU	Tertial	100 000	Adm.leder Leder MR	3 1 (SPV)	Nei	Ukentlig	Nei

							Godkjenning av bilag		Antall bankkonti		Kontant-kasse	Offer	Signatur		
	Anbefales godkjent?	Ny behandling	Vedtatt reglement	Økonomi-utvalg (i tillegg til adm.leder)	Økonomi-rapport, frekvens	Beløps-grense innkjøp					Kontant-kasse	Hvor ofte til bank/natt safe?	Spesifisert i økonomi-reglementet?		
Menighet							Attestant	Anviser	DNB	Andre			Signatur	Prokura	
Laksevåg	Ja	Ja	08.09.2020	JA - AU	Tertial	100 000	Adm.leder	Medlem MR	4	2 (SPV)	1, Kasse til trengende	Ukentlig	Daglig leder		
Landås	Nei	Nei	16.04.2020	Ja - er dette valgt aktivt?	Ikke tatt stilling	100 000	Adm.leder	Leder MR	3		Nei	Ikke tatt stilling	Daglig leder		
				Ja - 3 fra MR og sokneprest						3 (SPV), 3 (Handels-banken)					
Loddefjord	Nei	Nei	23.01.2020		Tertial	100 000	Adm.leder	Ansatt (organist)	3		Nei	Ukentlig	Daglig leder	Daglig leder	
				Ja - 1 fra MR og en annen ressurs-person							2, Vegetar-middag, Solheim barnekor				
Løvestakkssiden	Ja	Nei	22.04.2020		Tertial	100 000	Adm.leder	En fra økonomiutva lget?	3	6 (SPV)		Månedlig			
										4 (SPV), 2 (Fana Sparebank)	1, Mandags-treffet				
Nygård	Nei	Ja	28.10.2020	Ja - er dette valgt aktivt?	Ikke tatt stilling	100 000	Adm.leder	Leder MR	1			Ukentlig?	Daglig leder og styrets leder i fellesskap	Daglig leder	
													Daglig leder og styrets leder i fellesskap	Daglig leder	
Olsvik	Ja	Ja	02.09.2020	Ja - AU	Tertial	100 000	Adm.leder	Leder MR	4	2 (Handels-banken)	Nei	Ukentlig	Daglig leder og styrets leder i fellesskap	Daglig leder	
				Ja - 2 fra MR + evt. ressurs person ved behov											
Salhus	Ja	Ja	27.08.2020		Tertial	30 000	Adm.leder	Sokneprest	4	3 (SPV)	Ja	Ukentlig			
Sandviken	Ja	Nei	05.05.2020	Nei	Tertial	50 000	Adm.leder	Sokneprest	4		Nei	Ukentlig			
				Ja - 2 fra MR og en annen ressurs-person											
Skjold	Ja	Nei	07.05.2020		Tertial	50 000	Adm.leder	Ansatt (frivillighetsk oordinator/ menighetspe dagog)	4	8 (Fana Sparebank), 1 (Handels-banken)	Nei	Månedlig	Daglig leder og styrets leder i fellesskap	Marita Børve	Ja for signatur, nei for prokura. Enhetsreg. ikke oppdatert
Slettebakken	Ja	Nei	29.03.2020	Nei	Tertial	10 000	Adm.leder	En fra MR	5	11 (SPV)	Nei	Ikke angitt			

							Godkjenning av bilag		Antall bankkonti		Kontant-kasse	Offer	Signatur		
	Anbefales godkjent?	Ny behandling	Vedtatt reglement	Økonomi-utvalg (i tillegg til adm.leder)	Økonomi-rapport, frekvens	Beløps-grense innkjøp	Attestant	Anviser	DNB	Andre	Kontant-kasse	Hvor ofte til bank/natt safe?	Spesifisert i økonomi-reglementet?		
Menighet															
Storetveit	Ja	Nei	23.04.2020	Ja - 1 fra MR	Tertial	30 000	Adm.leder	En fra MR	3	1 (Fana Sparebank)	Nei	Ukentlig	Inger Kilen, John Kristian Gramstad Rølsnes, Jan Helge Gram Eggestøl, Roar Moen fellesskap (hver for seg)	Nei	
Sælen	Nei	Nei	12.05.2020	Ja - 3 personer hvorav minst en fra MR	Tertial	10 000	Adm.leder	Sokneprest	2	6 (SPV), 1 (Fana Sparebank)	Nei	Månedlig	Daglig leder	Nei	
Søreide	Ja	Ja	31.08.2020	Ja - 2 fra MR og en annen ressurs-person	Tertial	100 000	Adm.leder	Leder MR	4	8 (Fana Sparebank)	Ja, Middag i kirken	Helst ukentlig eller så raskt det lar seg gjøre	Daglig leder og styrets leder hver for seg	Daglig leder og styrets leder hver for seg	Ja, ikke oppdatert i Enhetsregisteret
Ytre Arna	Ja	Nei	31.03.2020	Ja - 1 fra MR og en annen ressurs-person	Kvartal	100 000	Adm.leder	En fra økonomiutvalget?	2	1 (SPV)	1, Noa Open barnehage	Siste onsdagen i måneden		Nei	
Årstad	Ja, når mottatt	Dialog	20.11.2019	Ja - 2 fra MR og en annen ressurs-person	Annenhver måned	100 000	Adm.leder	Ansatt (diakonimedarbeider)	5	1 (Fana Sparebank)	Nei	Månedlig		Nei	
Åsane	Ja	Ja	02.09.2020	Ja - 2 fra MR og en annen ressurs-person	Tertial	100 000	Konsulent	Adm.leder	6	3 (SPV)	Nei	Ukentlig		Nei	

DEN NORSKE KIRKE

BKF Kirkebygg

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Arne Tveit	710	20/06424-2	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	55/20	28.10.2020

Høring - forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg

Høring - forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg(929954).pdf

Høringsinstanser liste(929859).pdf

Høringsnotat og utkast til forskrift(929860).pdf

Saksframlegg

Når kirkeloven 01.01.2021 erstattes av en trossamfunnslov, vil det være en del ting rundt forvaltning av kirkebygg som endres.

Bygg	Vernestati
Bergen domkirke	Fredet
Fana kirke	Fredet
Korskirken	Fredet
Mariakirken	Fredet
Arna kirke	Listeført
Fyllingsdalen kirke	Listeført
Johanneskirken	Listeført
Laksevåg kirke	Listeført
Landås kirke	Listeført
Loddefjord kirke	Listeført
Nykirken	Listeført
Salhus kirke	Listeført
Sandvikskirken	Listeført
Slettebakken kirke	Listeført
St. Jakob kirke	Listeført
St. Markus kirke	Listeført
Storetveit kirke	Listeført
Ytre Arna kirke	Listeført
Årstad kirke	Listeført
Åsane gamle kirke	Listeført

Denne saken handler om det som har vært ansett som kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalt «listeførte kirker». I Bergen har vi, i tillegg til de 4 fredede kirkene, 16 som er listeført.

Vi har mottatt et høringsbrev fra departementet om forslaget til en ny forskrift for hvordan denne listeføringen skal forvaltes i årene som kommer. Det kan blant annet bli aktuelt å listeføre flere kirker.

Det at en kirke er listeført eller fredet gir både fordeler og ulemper. Ulempene er at det er strenge regelverk for alle endringer som menigheten måtte ønske.

En av fordelene med listeføring eller fredning er at det klargjør for alle at dette er et bygg som samfunnet må legge vinn på å ta vare på.

Når staten fra 2022 planlegger å gi store tilskudd til rehabilitering av kirkebygg, så er dette forbeholdt fredede og listeførte kirker.

Kirkerådet jobber også med en sak om hvordan de skal forvalte det ansvaret de som følge av den nye loven har overtatt fra departementet. Kirkerådet hadde dette til behandling på sitt møte i september, [sak 59/20](#) Den saken skal behandles på kirkemøtet i 2021.

Kirkevergen mener at denne forskriften vil gi viktige føringer for vår fremtidige forvaltning, og at vi derfor må svare på høringen.

Siden vi akkurat har mottatt denne, har det ikke vært mulig å lage forslag til høringssvar til fellesrådsmøtet. Forslaget derfor er at fellesrådet gir kirkevergen fullmakt til å utarbeide og sende inn et høringssvar, men at kirkebyggutvalget får mulighet til å gi innspill før høringen sendes.

Kirkevergens forslag til vedtak

- 1) Bergen kirkelige fellesråd ønsker at det skal sendes inn et høringssvar angående forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg
- 2) Fellesrådet gir kirkevergen fullmakt til å utarbeide og sende inn høringssvar.
- 3) Kirkebyggutvalget skal gis mulighet for å gi kommentarer til høringen før den sendes inn.

Kulturdepartementet
Pb. 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/4014-2

15. oktober 2020

Høringsbrev – forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kirkebygg

Barne- og familiedepartementet sender med dette forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg i medhold av ny trossamfunnslov, jf. lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 annet ledd, på høring til aktuelle høringsinstanser, se adresseliste vedlagt.

Bakgrunn

Ny trossamfunnslov skal etter planen tre i kraft 1. januar 2021. Bestemmelsene om Den norske kirke i trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. I tillegg er Kongen gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalte listeførte kirker.

Høringsnotatet redegjør for forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Forskriften tar i hovedsak sikte på å videreføre dagens forvaltningspraksis for de kulturhistorisk verdifulle kirkene, slik denne framgår av gjeldende rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. Gjeldende rundskriv T-3/2000 vil erstattes av nytt rundskriv i samsvar med nytt regelverk.

Departementet foreslår i høringsnotatet at det for listeførte kirker fastsettes saksbehandlingsregler for avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold. Saksbehandlingsreglene skal primært gi Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet rett til å

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo
postmottak@bfd.dep.no

Kontoradresse
Akersgt. 59
www.bfd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 793

Avdeling
Forbruker-, tros- og
livssynsavdelingen

Saksbehandler
Iselin Huuse
22 24 78 28

uttale seg før det igangsettes tiltak på de listeførte kirkene. Den norske kirkes Kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, gis kompetanse til å opprette ett eller flere organ som blir ansvarlig for å saksbehandle og godkjenne tiltak. Det eller de organ(er) som kirken utpeker, skal ivareta kirkens interesser i saker som gjelder kirkebyggene og sørge for god dialog med kulturminnemyndighetene.

Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 20.5.6.2 gjør rede for Klima- og miljødepartementets arbeid med desentralisering av kulturmiljøforvaltningen og beslutningen om å holde oppgaver knyttet til forvaltningen av fredete og verneverdige (listeførte) kirker utenom denne. Riksantikvaren beholder derfor inntil videre myndigheten for forvaltningen av de fredete kirkene og en rådgiverrolle i forvaltningen av de listeførte kirkene.

Høringsfrist og innsending

Vi ber om at høringsuttalelser skal avgis digitalt på www.regjeringen.no. Dette gjøres under "Send inn høringssvar" (grønn knapp). Her kan man registrere seg, mellomlagre en uttalelse og laste opp vedlegg. Alle høringsuttalelser er offentlige etter offentlighetsloven og blir publisert sammen med øvrige høringsuttalelser.

Høringsfristen er **torsdag 26. november 2020**.

Med hilsen

Ellen Ur (e.f.)
avdelingsdirektør

Iselin Huuse
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Høringsinstanser – forskrift til trossamfunnsloven om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

Offentlige instanser

Departementene KUD, KLD, KMD

Fylkesmennene

Kommunene

Sametinget

Riksantikvaren

Tros- og livssynssamfunn

Den norske kirke – Kirkerådet

Den norske kirke – gravplassrådgiveren

Biskopene/bispedømmerådene

Fellesrådene

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Norges kristne råd

Arbeidslivs- og interesseorganisasjoner

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

KS

Presteforeningen

Det norske Diakonforbund

Fagforbundet teologene

Kateketforeningen

Kirkeansatte

Norsk forening for gravplasskultur

Forsknings- og undervisningsinstitusjoner

Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

Det teologiske Menighetsfakultet

KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning

Forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker

Høringsnotat 15. oktober. Høringsfrist 25. november 2020.

Innhold

1 Innledning.....	2
2 Bakgrunn.....	3
2.1 Forvaltning av kirkebyggene	3
2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019)	4
3 Forskriftsforslaget.....	5
3.1 Innledning	5
3.2 Forskriften § 1 Virkeområde	6
3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker	7
3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningorgan.....	8
3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling	8
3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse	9
4 Økonomiske og administrative konsekvenser	9
Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)	11
§ 1. Virkeområde	11
§ 2. Listeføring av kirker	11
§ 3. Kirkelig godkjenningorgan.....	11
§ 4. Saksbehandling.....	11
§ 5. Ikrafttredelse.....	12

1 Innledning

I dette høringsnotatet foreslår Barne- og familiedepartementet ny forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker. Forskriften er hjemlet i lov 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven).

Høringsnotatet må leses på bakgrunn av gjeldende rundskriv T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* sammenholdt med omtalen i Prop. 130 L (2018–2019) *Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)* og Innst. 208 L (2019–2020) *Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)*.

Høringsnotatet redegjør for forslag til forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker, foreslått i medhold av ny trossamfunnslov § 15 siste ledd. Forskriften tar i hovedsak sikte på å videreføre dagens forvaltningspraksis for de kulturhistorisk verdifulle kirkene, slik denne framgår av gjeldende rundskriv T-3/2000 utgitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. Gjeldende rundskriv T-3/2000 vil erstattes av nytt rundskriv i samsvar med nytt regelverk.

Ny trossamfunnslov (Lov 24. april 2020 nr. 31) trer i kraft 1. januar 2021 og erstatter kirkeloven og tidligere lovverk om tros- og livssynssamfunn. Kirkeloven hadde blant annet bestemmelser om forvaltning av kirkene, begrensninger i byggetillatelse nærmere kirke enn 60-meter i spredtbygde områder og regler for oppføring, ombygging og utvidelse m.m. av kirker. Bestemmelsene om Den norske kirke i den nye trossamfunnsloven er begrenset til å gi nødvendige rammer slik at Den norske kirke som trossamfunn kan beslutte egen forvaltning og organisering. Som følge av dette er det i § 15 gitt bestemmelser som slår fast at kirkebygget er i soknets eie og at Kirkemøtet kan gi regler om bl.a. forvaltningen av kirkebygg og om inventar og utstyr. I tillegg er Kongen gitt myndighet til å gi særskilte regler om forvaltningen av kulturhistorisk verdifulle kirker, såkalte listeførte kirker. Forvaltningen av fredete kirker reguleres av kulturminneloven og forskrift av 15. februar 2019 nr. 127 om fastsetting av myndighet mv etter kulturminneloven, i tillegg til at det gis utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet at det for listeførte kirker fastsettes saksbehandlingsregler for avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold. Saksbehandlingsreglene skal primært gi Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet rett til å uttale seg før det igangsettes tiltak på de listeførte kirkene. Departementet foreslår at forskriften gir Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, kompetanse til å opprette et eller flere organ som blir ansvarlig for å saksbehandle og godkjenne tiltak.

Det eller de organ(er) som kirken utpeker skal ivareta kirkens interesser i saker som gjelder kirkebyggene, og sørge for god dialog med kulturminnemyndighetene.

2 Bakgrunn

2.1 Forvaltning av kirkebyggene

Kirkebygget og dets utsmykning er av stor betydning som ramme for det kristne tros livet og de kirkelige handlingene. Kirkene er også en viktig møteplass, som forsamlingssted og kulturhus, og som et sted å søke trøst eller felleskap etter store ulykker og andre kriser som berører mange. Samtidig er kirkene, med inventar og omgivelser, kulturminner som synliggjør viktige sider ved norsk historie gjennom nærmere tusen år. I forvaltningen av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene er det viktig å sikre en god balanse mellom bruk og vern av byggene.

Det fremgår av trossamfunnsloven § 15 at kirkebyggene er soknets eiendom med mindre noe annet følger av særskilt rettsgrunnlag. Slik særskilt rettsgrunnlag foreligger for enkelte av stavkirkene, som eies av Fortidsminneforeningen. I tillegg finnes det enkelte kirkebygg som er i statlig eller privat eie.

Vedlikehold av kirkene er eiers ansvar, men det er kommunene som har det økonomiske ansvaret for vedlikeholdet, jf. trossamfunnsloven § 14 annet ledd. Vedlikeholdsetterslepet på mange kirkebygg er imidlertid stort. Staten har derfor de siste årene tatt en større del av ansvaret for å sikre de kirkene som har størst kulturhistorisk verdi gjennom å opprette tilskuddsordninger for istandsetting, brannsikring og klimasikring av kirkene.

Tilskuddsordningene finansieres av Barne- og familiedepartementet og forvaltes av Riksantikvaren. Som følge av at Stortinget i april 2020 sluttet seg til regjeringens forslag om at verdiene i Opplysningsvesenets fond skal deles mellom staten og Den norske kirke, vil det også komme et program for istandsetting og sikring av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene.

Av de 1630 kirkebyggene som tilhører Den norske kirke, er nærmere 1000 fredet eller utpekt som kulturhistorisk verdifulle. Forvaltningen av disse kirkene følger av ulike lover og saksbehandlingsregler, og er delt inn i tre kategorier:

1. Fredete kirker som forvaltes etter kulturminneloven, med utfyllende regler og veiledning i rundskriv T-3/2000.
2. Kirker som er ført på Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi og som i dag forvaltes etter rundskriv T-3/2000.
3. Kirker som verken er fredete eller listeførte og som har fulgt egne saksbehandlingsregler etter kirkeloven.

De fredete kirkene utgjør 220 kirker til sammen. Alle kirker bygget før 1650, og alle samiske kirker fra år 1917 eller eldre, er automatisk fredet. I tillegg kan Riksantikvaren frede yngre kirker ved enkeltvedtak, jf. kulturminneloven § 15.

I saker som berører fredete kirker, er det Riksantikvaren som er forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven (ansvarsforskriften) § 2 (7). Dersom det for eksempel er planer om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold på slik kirke, gjelder saksbehandlingsregler i kulturminneloven

med tilhørende ansvarsforskrift. Riksantikvaren må godkjenne tiltaket i form av å gi dispensasjon etter kulturminneloven § 8 eller § 15a.

På Riksantikvarens liste over kirker med nasjonal kulturminneverdi, finnes det i dag 299 kirker som er bygget i perioden 1650 – 1850, og 451 kirker av nyere dato. Felles for disse er at de har en særlig verneverdi på grunn av spesielle arkitektoniske eller kulturhistoriske forhold knyttet til sin tidsperiode eller til bygningen og omgivelsene. Det kan i noen tilfeller også være som følge av at inventaret har en særlig antikvarisk interesse. Disse kirkene betegnes som *listeførte*, og har blitt forvaltet etter føringene gitt i rundskriv T-3/2000.

For kirker som verken er fredet eller listeført, er det kirkelige myndigheter som sammen med eierne må ivareta eventuelle antikvariske hensyn. For disse gir Kirkemøtet regler om forvaltning, jf. trossamfunnsloven § 15 første ledd.

I tillegg vil flere av tiltakene på de ulike kategoriene av kirker kunne være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven som gir kommunene anledning til å bevare og sikre kulturminner, og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering.

2.2 Rundskriv T-3/2000 og Prop. 130 L (2018-2019) (trossamfunnsloven)

T-3/2000 *Forvaltning av kirke, kirkegård og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* ble utgitt med bakgrunn i kirkeloven, gravferdsloven og kulturminneloven av det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Miljøverndepartementet. I rundskrivet, som oppheves med virkning fra 1. januar 2021, er det gitt regler og veiledning for hvordan kirkens kulturminner skal forvaltes.

Rundskrivet omfatter kirker tilknyttet Den norske kirke, kirkegårder og gravminner, kirkens omgivelser og forholdet til plan- og bygningsloven. For øvrige kirker har det blitt anbefalt at rundskrivet følges som en veileder.

Rundskrivet har gitt regler både om listeførte og fredete kirker. For tiltak på fredete kirker gjelder egne saksbehandlingsregler i tråd med kulturminneloven og forskrift til denne. Saker som berører fredete kirker, kirkeruiner mv., har blitt behandlet både etter kulturminneloven og kirkeloven. Regelen har vært at disse tidligst mulig skal fremmes overfor vedkommende kulturmiljømyndighet og for vedkommende kirkelige organ som treffer avgjørelse i medhold av kirkeloven. Formålet har vært å legge til rette for god kommunikasjon mellom kirkelige myndigheter og kulturmiljømyndighetene om de ulike hensyn som skulle ivaretas, og å tilstrebe enighet mellom sektorene. Tiltak har først kunnet bli satt i verk når både kulturminnemyndighetene og kirkelige myndigheter har gitt sin tillatelse.

Når det gjelder listeførte kirker, har formålet med rundskrivet vært at disse også skulle behandles etter samme system som for de fredete kirkene når det gjelder kulturminnehensyn. Søknad om tiltak på de listeførte kirkene har blitt behandlet av biskopen, som har videresendt saken til Riksantikvaren til uttalelse. Klager på vedtak fattet av biskopen har blitt behandlet av departementet med ansvar for kirkeloven.

Med ny trossamfunnslov erstattes reglene om kirkebyggene i kirkeloven med internkirkelige regler (ny kirkeordning). Det er opp til Den norske kirke v/Kirkemøtet hvordan

saksbehandlingsreglene for kirkebygg som ikke er listeført eller fredet skal være. For de fredete kirkene gjelder kulturminneloven.

For å kunne fastsette ordninger og saksbehandlingsregler som fortsatt sikrer en kulturminnefaglig behandling av kirkebyggsaker også etter at kirkeloven oppheves, ble det foreslått en hjemmel i ny trossamfunnslov § 15 andre ledd som gir Kongen myndighet til å fastsette særskilte saksbehandlingsregler for kulturhistorisk verdifulle kirker, dvs. listeførte kirker. Bestemmelsen skal legge til rette for at staten fortsatt kan gi bindende saksbehandlingsregler ved tiltak som gjelder ombygging, utvidelse, riving, og ved avhending av kulturhistorisk verdifulle kirker.

Hjemmelen i trossamfunnsloven lyder «*Kongen kan gi forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker*» og er i Prop. 130 L (2018-2019) omtalt slik: «*Barne- og familiedepartementet vil i samarbeid med Klima- og miljøverndepartementet, Riksantikvaren og kirkelige instanser gjennomgå dagens regelverk på området, slik at et ajourført regelverk kan tre i kraft samtidig med den nye trossamfunnsloven. Et slikt regelverk må blant annet samordnes med regler om forvaltning av kirkebygg som Kirkemøtet vedtar, jf. lovforslaget § 15.*»

Prop. 130 L (2018-2019) kapittel 20.5.6.2 gjør rede for Klima- og miljødepartementets arbeid med desentralisering av kulturmiljøforvaltningen og beslutningen om å holde oppgaver knyttet til forvaltningen av fredete og verneverdige (listeførte) kirker utenom denne. Riksantikvaren beholder derfor inntil videre myndigheten for forvaltningen av de fredete kirkene og en rådgiverrolle i forvaltningen av de listeførte kirkene.

Fredete kirker er av nasjonal verdi, men forskriftsforslaget her omfatter ikke disse. De fredete kirkene forvaltes som nevnt av Riksantikvaren som kulturmiljømyndighet i medhold av forskrift til kulturminneloven av 15. februar 2019 nr. 127 § 2 (7). Det vil imidlertid bli gitt utfyllende regler og veiledning i nytt rundskriv som skal erstatte T-3/2000.

Reglene og veiledningen i rundskrivet vil så langt det er nødvendig og praktisk mulig videreføre gjeldende forvaltningspraksis. Dette omfatter blant annet kirkelige myndigheters rett til å uttale seg før Riksantikvaren fatter vedtak knyttet til fredete kirker, og at kirkelige og kulturmiljømyndigheter bestreber seg på å komme til enighet før et tiltak settes i verk. Kirkelige interesser anses på denne måten tilstrekkelig ivaretatt i forvaltningen av de fredete kirkene.

Når det gjelder bestemmelsen i den tidligere kirkeloven om at: "I spredtbygd område er bebyggelse ikke tillatt nærmere kirke enn 60 meter uten tillatelse av departementet", konkluderte departementet i Prop. 130 L (2018-2019) med at det ikke var aktuelt å videreføre et tilsvarende forbud i trossamfunnsloven. Hensynet som regelen skal ivareta, bør i stedet vurderes innenfor plan- og bygningslovgivningen og det ordinære, lokale planarbeidet.

3 Forskriftsforslaget

3.1 Innledning

Formålet med forskriften er i hovedsak å videreføre gjeldende saksbehandlingsregler for de kirkene som har vernestatus "listeført" av Riksantikvaren. Disse kirkene er ikke fredet etter kulturminneloven, men får et særlig vern gjennom denne forskriften.

Nedenfor følger en gjennomgang av departementets forslag til forskriftsbestemmelser, med merknader til de enkelte bestemmelsene.

3.2 Forskriften § 1 Virkeområde

Forskriften § 1 angir forskriftens virkeområde, både hvilke kirker som er omfattet av saksbehandlingsreglene, og hvilke tiltak som er undergitt disse særlige saksbehandlingsreglene.

Første ledd angir at kirkene må være *tilknyttet* Den norske kirke for at reglene om forvaltning av kirkene skal komme til anvendelse. Kirker tilknyttet Den norske kirke omfatter alle bygg som i dag har status som kirke etter trossamfunnslovens § 15, dvs. soknekirke eller kapell som tidligere er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av. I tillegg kommer kirker som blir godkjent av kompetent kirkelig myndighet i medhold av ny trossamfunnslov.

For kirker som *ikke* er tilknyttet Den norske kirke, fordi de er i privat eller statlig eie, anbefales det at forvaltningsreglene her følges som en veileder.

Annet ledd presiserer hva som menes med forvaltning. Aktuelle tiltak er avhending (salg/eierskifte), riving eller endringer på kirkebygget. Det avgrenses imidlertid mot det som må anses som ordinært vedlikehold. Her gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd.

Det er fellesorganet for soknet som forvalter kirkebyggene og har ansvar både for det ordinære vedlikeholdet og større tiltak/endringer. Hva som menes med ordinært vedlikehold må vurderes konkret og Riksantikvaren bør kontaktes dersom det er tvil om tiltaket vil berøre antikvariske interesser, se forskriften § 4 annet ledd. Mindre reparasjoner og alminnelig vedlikehold av kirkebygget som ikke griper inn i elementer av antikvarisk verdi, kan utføres uten at Riksantikvaren konsulteres. Kirkebygggrunnskrivet vil gi mer detaljert veiledning om grensedragningene.

I *tredje ledd* avgrenses begrepet "kulturhistorisk verdifulle kirker" i trossamfunnsloven § 15 til å gjelde såkalte listeførte kirker.

Videre angis hvilke kirker som er listeført. Dette gjelder alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker. Per oktober 2020 er det 750 listeførte kirker og 220 fredete kirker. Fredete kirker behandles i medhold av forskrift til kulturminneloven og omfattes følgelig ikke av forskriften og saksbehandlingsreglene her.

Fjerde ledd er inntatt av pedagogiske hensyn og presiserer det som gjelder i medhold av trossamfunnsloven § 15 første ledd om at Kirkemøtet i utgangspunktet fastsetter regler for forvaltningen av kirkebyggene. Kirkemøtets forvaltningskompetanse er begrenset til ordinært vedlikehold når det gjelder kirker som er fredet i medhold av kulturminneloven eller listeført i medhold av trossamfunnsloven § 15 annet ledd. Kirker som verken er fredet eller listeført, forvaltes kun etter reglene fastsatt av Kirkemøtet.

Per oktober 2020 er det 676 kirker (ifølge databasen kirkesok.no) som ikke har noe formelt vern. Slike kirker kan likevel være viktige kulturminner, både lokalt og regionalt, og det er kirkelige myndigheter sammen med eierne som må se til at eventuelle antikvariske hensyn ivaretas. Plan- og bygningsloven gir kommunene anledning til å bevare/sikre disse gjennom regulering til *hensynssone bevaring* og sette rammer for bygge- og anleggstiltak og for arealdisponering. Dette er mer detaljert omtalt i kirkebygggrundskrivet.

3.3 Forskriften § 2 Listeføring av kirker

Første ledd slår fast at kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen. Bestemmelsen forskriftsfester en etablert praksis. Riksantikvaren har utarbeidet en liste over kirker fra tiden etter 1649 som er kulturhistorisk verdifulle. Listen omfatter alle kirker fra perioden 1650 til 1850 (299) samt et utvalg nyere kirker (451). Disse kirkene har i henhold til rundskriv T-3/2000 blitt forvaltet slik at Riksantikvaren alltid skal få saken forelagt før vedtak om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold fattes, og at det skal tilstrebes enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter. Denne praksisen videreføres.

Annet ledd fastslår at både Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Til nå har det vært Riksantikvaren som har vurdert hvilke kirker som skal føres på listen. Nytt i dette forskriftsforslaget er at også kirkelige organer kan fremme forslag basert på sin lokalkunnskap om kirkene. Forslagene sendes til Riksantikvaren. Det er ikke presisert hvilke kirkelige organer som kan fremme forslag, og det må være opp til internkirkelige regler om det er ønskelig å legge denne kompetansen til ett organ, for eksempel til kirkelige godkjenningsorgan, jf. forskriften § 3.

Riksantikvaren holder listen over kirkene oppdatert på sin nettside. Bestemmelsen viser også til at listen skal holdes oppdatert i kulturminnedatabasen Askeladden som er Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Databasen brukes av saksbehandlere i forvaltningen i behandling av tiltak på den fredete bebyggelsen, samt øvrig plan- og byggesaksbehandling. Det er derfor viktig at listen over kulturhistorisk verdifulle kirker også legges inn og holdes oppdatert i denne kulturminnedatabasen i tillegg til at listen er tilgjengelig for allmennheten på Riksantikvarens nettside. Ved å legge inn kirkene i denne databasen, vil kirkene også bli lokalisert på kart. Data som er registrert i Askeladden er også tilgjengelig for andre systemer (dataflyt).

Tredje ledd skal sikre at aktuelle instanser blir informert før Riksantikvaren treffer sin beslutning. Det er en rett til informasjon om beslutningen og ikke en innsigelsesrett. Aktuelle instanser er berørte eiere, kommuner og kirkelige organer.

Fjerde ledd slår fast at det er Riksantikvaren som beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Det betyr at et avslag på forslag fra kirkelige organer vil være endelig.

3.4 Forskriften § 3 Kirkelig godkjenningsorgan

Bestemmelsen slår fast at det fastsettes ett eller flere organ som skal behandle søknader om avhending eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av de listeførte kirkene, i forskriften omtalt som godkjenningsorganet. Det vil være Den norske kirkes kirkemøte, jf. trossamfunnsloven § 12, som formelt oppnevner ett eller flere slike organ. Bestemmelsen er utformet slik at den kan romme endringer dersom kirken i ny kirkeordning vil samle og samordne kulturminnefaglig kompetanse i ett organ.

Godkjenningsorganet blir dermed forvaltningsmyndighet for avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold på de listeførte kirkene, men spørsmål om slike tiltak skal alltid forelegges Riksantikvaren før godkjenningsorganet fattet sitt vedtak, se forskriften § 4.

3.5 Forskriften § 4 Saksbehandling

Saksbehandlingsreglene skal sørge for at Riksantikvaren som kulturminnemyndighet får anledning til å uttale seg om tiltak på de listeførte kirkene. Formålet er å sikre en fortsatt kulturminnefaglig behandling av saker som gjelder avhending eller tiltak utover ordinært vedlikehold av de disse kirkene. I tillegg er det et mål med reglene å sikre god dialog mellom kirkelige instanser og kulturminnemyndigheten for å ivareta både kirkelige hensyn og antikvariske hensyn. Hensynet til vern og hensynet til bruk vil ikke alltid være sammenfallende. Som for de fredete kirkene, bør det tilstrebes enighet mellom antikvariske og kirkelige myndigheter. Målet er å sikre bevaring av de listeførte kirkene som verdifulle kulturminner i landet, samtidig som de skal være tilfredsstillende bygg for kirkelig bruk.

For ordens skyld presiseres det at departementet legger til grunn at forvaltningslovens regler ikke kommer til anvendelse når kirkens godkjenningsorgan saksbehandler søknader om tiltak etter forskriften her.

Det presiseres også at forskriften her ikke er til hinder for at kulturminneforvaltningen i medhold av kulturminneloven kan fatte vedtak om midlertidig fredning dersom godkjenningsorganets avgjørelse vurderes å ikke i tilstrekkelig grad ivareta de kulturhistoriske hensynene i en enkeltsak.

Første ledd fastslår at søknad om avhending eller endringer eller om å sette i gang tiltak som går ut over vanlig vedlikehold i en listeført kirke, skal sendes til det organ kirken fastsetter, jf. forskriften § 3. Se omtale av neste ledd for vurdering av hva som er "ordinært vedlikehold".

Søknad skal også gjelde tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv. Dette er elementer i kirken som hører til dens funksjon som kirke. Når det gjelder mindre gjenstander som kirkesølv, messehagler, alterduker og andre kirketekstiler, blir disse flyttet på gjennom kirkeåret og defineres som løst inventar. Disse er ikke gjenstand for søknadsplikt slik fast inventar er. Disse gjenstandenes egenskaper som løst inventar, gjør at de ikke naturlig hører inn under Riksantikvarens ansvarsområde i dag.

Annet ledd skal sørge for at grensene mellom ordinært vedlikehold og søknadspliktige tiltak ikke baseres på soknets eller fellesorganet for soknets skjønn alene. Er det tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Normalt vil male-, kalkings- og murpussarbeider anses som ordinært vedlikehold som kan utføres uten å konsultere Riksantikvaren, men det vil kunne være avgjørende at det benyttes tradisjonelle materialer og teknikker for å forhindre alvorlig skade på kirken. Ved usikkerhet bør derfor Riksantikvaren konsulteres. Nærmere veiledning fremgår dessuten av nytt kirkerundskriv.

Det samme gjelder en begynnende skade på en kirke, et inventar eller på kirkekunst. Dialog med Riksantikvaren gir grunnlag for å kunne ta stilling til hvilke tiltak som bør settes i verk.

Tredje ledd er bestemmelsen som gir Riksantikvaren anledning til å påvirke tiltak som kirkens godkjenningsorgan fatter vedtak om vedrørende de listeførte kirkene. Saken skal forelegges for Riksantikvaren før godkjenningsorganet treffer sin beslutning. Det bør tilstrebes god dialog og enighet mellom kirkelige og antikvariske myndigheter.

Godkjenningsorganet velger selv når saken sendes til Riksantikvaren, men for å sikre en god prosess og dialog, anbefales det at saken oversendes Riksantikvaren så tidlig som mulig.

Foreleggelse for Riksantikvaren skal lede til en uttalelse basert på kulturminnehensyn. Uttalelsen vil være rådgivende og ikke rettslig bindende for godkjenningsorganet, men det bør være gode grunner for å fravike anbefalinger som har til hensikt å ivareta en listeført kirke som kulturminne.

Fjerde ledd gir den som har søkt om tiltak etter § 4 rett til fornyet vurdering ved avslag fra godkjenningsorganet. Det foreslås at avgjørelser fra godkjenningsorganet kan sendes til det organ Kirkemøtet utpeker.

3.6 Forskriften § 5 Ikrafttredelse

Forskriften bør tre i kraft når ny trossamfunnslov trer i kraft og det ikke lenger er hjemmel for gjeldende rundskriv T-3/2000 som regulerer forvaltningen av de listeførte kirkene i dag.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslagene forskriftsfester gjeldende rett. De vil derfor ikke, verken hver for seg eller samlet, medføre vesentlige administrative eller økonomiske konsekvenser. Departementet vil likevel påpeke noen sider knyttet til økonomiske og administrative konsekvenser:

Det er lagt til Kirkemøtet å beslutte om internkirkelige regler for forvaltningen av kirker tilknyttet Den norske kirke. Forskriften slår fast at Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for

godkjenning eller avhending av tiltak ut over ordinært vedlikehold. Det vil være opp til Kirkemøtet å beslutte om dette skal være biskopen og/eller Kirkerådet, eller om det skal opprettes et eget faglig organ for slike saker. Eventuelle kostnader knyttet til opprettelsen av et eget faglig organ tas innenfor gjeldende budsjetttrammer.

Vedlegg: Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker (kirkebyggforskriften)

Fastsatt av Barne- og familiedepartementet xx.xx 2020 med hjemmel i lov av 24. april 2020 nr. 31 om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) § 15 siste ledd.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gir regler om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker tilknyttet Den norske kirke, som ikke er fredet etter kulturminneloven.

Med forvaltning menes her avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold.

Med kulturhistorisk verdifulle kirker menes her kirker som er listeført av Riksantikvaren. Listeført er alle kirker bygget i perioden 1650 til 1850, samt et utvalg yngre kirker.

For forvaltning av kirker som ikke er fredet eller listeført, og for ordinært vedlikehold av alle kirkebygg, gjelder regler fastsatt av Kirkemøtet i medhold av trossamfunnsloven § 15.

§ 2. Listeføring av kirker

Kulturhistoriske verdifulle kirker som ikke er fredet kan føres på listen.

Riksantikvaren og kirkelige organer kan foreslå endringer i listen. Kirkelige organer sender sine forslag til Riksantikvaren.

Forslag om endringer i listen legges fram for berørte eiere, kommuner og kirkelige organer før Riksantikvaren treffer sin beslutning.

Riksantikvaren beslutter om en kirke skal legges til eller tas ut av listen. Listen holdes oppdatert på Riksantikvarens nettside og i kulturminnedatabasen Askeladden.

§ 3. Kirkelig godkjenningsorgan

Kirkemøtet fastsetter ett eller flere organ for godkjenning av avhending eller tiltak som nevnt i § 1 annet ledd.

§ 4. Saksbehandling

Søknad om avhending, riving eller tiltak ut over ordinært vedlikehold av listeførte kirker sendes til godkjenningsorganet kirken fastsetter, jf. § 3. Søknadspliktige er også tiltak som berører fast inventar som inngår i en kulturhistorisk sammenheng med kirkebygget, som altertavle, prekestol, døpefont, kirkebenker, orgel, kirkeklokker, kunstnerisk utsmykning mv.

Dersom organ for soknet er i tvil om tiltaket omfattes av første ledd, skal Riksantikvaren konsulteres.

Før godkjenningsorganet treffer sin beslutning, skal saken forelegges Riksantikvaren til uttalelse.

Godkjenningsorganets avgjørelse kan legges frem til ny vurdering og avgjørelse av det organ Kirkemøtet utpeker.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. januar 2021.

DEN NORSKE KIRKE

BKF Personalavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Knut Arne Aasen		20/06198-2	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	56/20	28.10.2020

HMS-rapport oktober 2020

Vedlegg:

HMS-rapport oktober 2020

Saksframlegg

Sykefravær 01.07.20 - 30.09.20

Egenmeldt fravær		Syk legemeldt				Totalt	
1-8 dg	%	1-40 dg.	%	>40 dg.	%	Dg.	%
64,00	0,65	126,35	1,29	189,8	1,94	380,15	3,89

Totalt sykefravær hittil i år er 2,97 %.

Sykefraværet holder seg fortsatt meget lavt.

Det ble holdt drøftingsmøte med de tillitsvalgte angående retningslinjer for lokal lønnspolitikk 01.10.2020

Det er berammet pensjonskurs for ansatte over 60 år 04.11.20.

Det har kommet én ny avviksmelding, vedrørende for liten tid mellom gravferdsseremonier i Olsvik kirke. Da særlig med fokus på forsvarlig smittevern. Nytt skjema for melding av avvik er under utarbeidelse.

Det er ikke foretatt noen nye tilsetninger siden forrige rapport

Kirkevergens forslag til vedtak

Bergen kirkelige fellesråd tar rapporten til orientering

DEN NORSKE KIRKE

BKF Administrasjonsavdelingen

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler	Klasse	Saksmappe	Gradering
Siri Hoff Austgulen	414	19/04444-62	Ugradert

Råd/utvalg	Saksnummer	Møtedato
BKF - Bergen kirkelige fellesråd	57/20	28.10.2020

Referat- og orienteringssaker

Vedlegg:

Protokoll BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020

Høringssvar fra BKF - Frivillighet i Den norske kirke

Høringsnotat - Frivillighet i den norske kirke.pdf

Møteprotokoll etter møte i kontrollutvalget i BKF 05.10.2020.pdf

Protokoll Kirkebyggutvalg - møte 2-2020 - 29.09.2020

Mulig bybanestopp ved Sandvikskirken - informasjon til fellesrådet

Protokoll BKF - Gravplassutvalg 01.10.2020.docx

Saksframlegg

1. Protokoll fra møte i AU 13.10.20 - møte nr 05/20
2. Protokoll fra møte i Kontrollutvalget 05.10.20
3. Protokoll fra møte i Kirkebyggutvalget 28.09.20 - møte nr 02/20
4. Mulig bybanestopp ved Sandvikskirken
5. Protokoll fra møte i Gravplassutvalget 01.10.20
6. Høringssvar fra BKF - Frivillighet i Den norske kirke
7. Muntlige orienteringer ved kirkevergen
8. Muntlige orienteringer ved leder

Kirkevergens forslag til vedtak

Sakene tas til orientering som de foreligger

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd

Møteprotokoll AU nr 05/20

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd

Møtedato: 13.10.2020 kl. 13:15
 Møtested: Kirkens hus, Marken 34
 Arkivsak: 20/00035

Til stede: Asbjørn Valen, Gudmund Waaler, Sølvi Mostrum Krabbedal,
 Bjørg Sveinall Øgaard, Bjørn Norstrand,

Asbjørn Vilkenen (kirkeverge), Arne Tveit (kirkebyggsjef), Mette Rogstad Heimli (økonomisjef), Knut Arne Aasen (HR-sjef), Mona Gangsøy Eide (administrasjonssjef), Lars Kristian Stendahl Gjervik (sjef kirkeliv, kultur og diakoni) (Delvis møtt)

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
<u>48/20</u> Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
<u>49/20</u> Godkjenning av protokoll fra AU møte 04/20 - 01.09.20	2
Saker til behandling	
<u>50/20</u> BKF - Økonomirapport pr 31.08.2020	3
<u>51/20</u> Revidert budsjett 2020 (oktober)	3
<u>52/20</u> Godkjenning av økonomireglement for alle menighetene i Bergen - 2. gangs behandling	4
<u>53/20</u> Fyllingsdalen gravplass - Navnet minnelund - "Strå - Tue 2" FYLG2001	4
<u>54/20</u> Korskirkegården - Plan for rehabilitering	5
<u>55/20</u> BKF høringer ny kirkeordning	5
Orienteringssaker	
<u>56/20</u> HMS-rapport oktober 2020	6
<u>57/20</u> Referat- og orienteringssaker	6

Bergen, 20.10.2020

Bjørg Sveinall Øgaard
 Leder

Asbjørn Vilkenen
 Kirkeverge

Godkjenning av innkalling og saksliste**48/20 Godkjenning av innkalling og saksliste**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	48/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes slik den foreligger

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

Lars Kristian Stendahl Gjervik (Sjef kirkeliv, kultur og diakoni) kom til sak 54/20

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Innkalling godkjennes

Saksliste godkjennes slik den foreligger

Godkjenning av protokoll**49/20 Godkjenning av protokoll fra AU møte 04/20 - 01.09.20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	49/20

Kirkevergens forslag til vedtak

Protokoll fra AU møte nr 04/20 - 01.09.20 godkjennes

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

Protokoll fra AU møte nr 04/20 - 01.09.20 godkjennes

Saker til behandling**50/20 BKF - Økonomirapport pr 31.08.2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	50/20

Kirkevergens forslag til vedtak

AU har drøftet saken og tatt den til orientering.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

AU har drøftet saken og tatt den til orientering.

51/20 Revidert budsjett 2020 (oktober)

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	51/20

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar forslag til revidert budsjett 2020 (oktober) til orientering.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKF Arbeidsutvalg tar forslag til revidert budsjett 2020 (oktober) til orientering.

52/20 Godkjenning av økonomireglement for alle menighetene i Bergen - 2. gangs behandling

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	52/20

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar saken til orientering.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar saken til orientering.

53/20 Fyllingsdalen gravplass - Navnet minnelund - "Strå - Tue 2" FYLG2001

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	53/20

Kirkevergens forslag til vedtak

1. Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg godkjenner planene for minnesmerket «Strå – Tue 2» til ny navnet minnelund ved Fyllingsdalen gravplass.
2. Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg godkjenner to nye gravkart tilhørende gravfeltene FY.U20 og FY.U50 tilhørende minnesmerket «Strå -Tue 2» i navnet minnelund.
3. Arbeidsutvalgets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

1. Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg godkjenner planene for minnesmerket «Strå – Tue 2» til ny navnet minnelund ved Fyllingsdalen gravplass.

2. Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg godkjenner to nye gravkart tilhørende gravfeltene FY.U20 og FY.U50 tilhørende minnesmerket «Strå -Tue 2» i navnet minnelund.
3. Arbeidsutvalgets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd

54/20 Korskirkegården - Plan for rehabilitering

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	54/20

Kirkevergens forslag til vedtak

1. Bergen kirkelige fellesråd vedtar planen for rehabilitering av Korskirkegården som den foreligger, inkludert endringer for tre gravminner i gjeldende verneplan for Korskirkegården.
2. Planen sendes Bjørgvin bispedømmeråd for godkjenning.

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar informasjon om planen for rehabilitering av Korskirkegården som den foreligger til orientering

55/20 BKF høringer ny kirkeordning

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	55/20

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF arbeidsutvalg ber om at det forberedes høringsuttalelser for fellesrådet på flg. tema.....

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg ber om at det forberedes høringsuttalelser fellesrådet på flg tema:

1. Kirkevalg – overordnede problemstillinger
2. Langtidsutleie av kirker
3. Kvalifikasjonskravutvalgets rapport

Arbeidsutvalget vedtar høringsuttalelse om «Frivillighet i Den norske kirke» og sender den inn innen fristen 15.10.20

Orienteringssaker**56/20 HMS-rapport oktober 2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	56/20

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar rapporten til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:**BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak**

BKF Arbeidsutvalg tar rapporten til orientering

57/20 Referat- og orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd	13.10.2020	57/20

1. Protokoll fra møte i BKF nr 04/20 - 23.09.20
2. Protokoll fra møte i Kirkebyggutvalget nr 02/20 - 28.09.20
3. Muntlige orienteringer fra kirkevergen

Muntlige orienteringer:

- Prosess knyttet til nedbemanning
- Informasjon om Gravplass-seminar med Bergen kommune

Kirkevergens forslag til vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar sakene til orientering

Møtebehandling i BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråd 13.10.2020:

BKF - Arbeidsutvalg Bergen kirkelige fellesråds vedtak

BKF Arbeidsutvalg tar sakene til orientering og ber kirkevergen ta med innspill som kom frem i møtet

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Kontrollutvalget

Møteprotokoll

Utvalg:	Kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd
Møtested:	Festplassen i 1. etasje, Kirkens hus, Marken 34
Dato:	05.10.2020
Tid:	16:00 - 16.50

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon	Representerer
Nils Gunnar Toppe	Leiar	
Tord Byrkjeland Berntsen	Nestleiar	
Randi Wollan Neuber	Medlem	
Per Kristian Erdal	Medlem	
Bjarte Flaten	Medlem	

Følgende medlemmer hadde meldt forfall:

Navn	Funksjon	Representerer
------	----------	---------------

Følgende varamedlemmer møtte:

Navn	Møtte for	Representerer
------	-----------	---------------

Merknader

Andre som møtte:

Navn	Stilling
Kjersti Gjuvsland	Forvaltningsrevisor i Deloitte
Roald Breistein	Seniorrådgjevar i Vestland fylkeskommune

Nils Gunnar Toppe
utvalgsleder

Roald Breistein
utvalgssekretær

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevet underskrift

Sakliste

Utvals- saknr	Innhald	Arkiv- saknr	U.Off
	Godkjenningssaker		
GK 7/20	Godkjenning av innkalling og saksliste		
GK 8/20	Godkjenning av møteprotokoll etter møte i kontrollutvalget i BKF 08.09.2020	2020/28	
	Politiske saker		
PS 30/20	Budsjett for kontrollarbeidet i BKF i 2021	2020/21	
PS 31/20	Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 - Innstilling til fellesrådet	2019/51	
PS 32/20	Eventuelt	2020/26	

Godkjenningssaker

GK 7/20 Godkjenning av innkalling og saksliste

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

Behandling i møte

Det kom ikke frem noe under dette punktet.

Vedtak

Sakliste og innkalling ble enstemmig vedtatt.

GK 8/20 Godkjenning av møteprotokoll etter møte i kontrollutvalget i BKF 08.09.2020

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

Behandling i møte

Det kom ikke frem noe under dette punktet.

Vedtak

Møteprotokoll fra møte i kontrollutvalget 08.09.2020 ble enstemmig vedtatt.

Politiske saker

PS 30/20 Budsjett for kontrollarbeidet i BKF i 2021

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget vedtar forslag til budsjett for kontrollarbeidet i BKF for 2021 inkludert endringer som blir gjort i møtet.
2. Budsjettforslaget skal følge kirkevergens innstilling til budsjett til Fellesrådet. Det er fellesrådet som gjør endelig vedtak om budsjett for kontrollarbeidet for 2021.

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

Behandling i møte

Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Kontrollutvalget vedtar forslag til budsjett for kontrollarbeidet i BKF for 2021 inkludert endringer som blir gjort i møtet.
2. Budsjettforslaget skal følge kirkevergens innstilling til budsjett til Fellesrådet. Det er fellesrådet som gjør endelig vedtak om budsjett for kontrollarbeidet for 2021.

PS 31/20 Plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 - Innstilling til fellesrådet

Forslag til innstilling

1. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.
2. Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.
3. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.
4. Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

Behandling i møte

Forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

Innstilling

1. Forslag til plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 - 2024 for BKF blir vedtatt slik den foreligger.
2. Planen gjelder for resten av valgperioden og frem til ny plan etter intensjonen blir vedtatt i 2024.
3. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å foreta endringer og omprioriteringer i planen.
4. Planen skal evalueres minst en gong i valgperioden. Fellesrådet delegerer myndighet til kontrollutvalget til å gjøre denne evalueringen.

PS 32/20 Eventuelt

Forslag til vedtak

Saken blir lagt frem uten forslag til vedtak.

Saksprotokoll 05.10.2020 - kontrollutvalget i Bergen kirkelige fellesråd

Behandling i møte

Det kom ikke frem noe i denne saken.

Vedtak

Det ble ikke gjort vedtak i saken.

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Protokoll - Bergen kirkelige fellesråds kirkebyggutvalg

Møte: 02/20

Møtedato: Mandag 28.09.2020

Kl: 16.30-18.30

Møtested:

Kirkens Hus, samt Digitalt møterom

Tilstede:

Bergen Domkirke prosti:	Torstein Sætre
Bergensdalen prosti:	Per Kristian Erdal (deltok via teams)
Fana prosti:	Asbjørn Valen
Åsane prosti:	Tor David Hanson

Administrasjonen: Arne Tveit

Møteleder:

Asbjørn Valen

Referent:

Arne Tveit

Saksliste:

Sak nr.	Sakstittel
08/20	Godkjenning av innkalling, saksliste og referat
09/20	Domkirken – eventuelt utbygg i forbindelse med rehabiliteringen.
10/20	Korskirken – utfordringer i bakgården
11/20	Nykirken – fremtiden for denne, på kort og mellomlang sikt
12/20	St.Jakob kirke – ansvar
13/20	Fyllingsdalen kirke – en orientering om status
14/20	Søreide kirke – det gamle barnehagehuset
15/20	Åsane kirke - heis
16/20	Arbeid med investeringsbudsjett
17/20	Andre orienteringer og eventuelt

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Sak 08/20 Godkjenning av innkalling og saksliste.

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Innkalling godkjennes slik den foreligger

Saksliste godkjennes slik den foreligger

Referatet godkjennes slik det foreligger

Sak 09/20 Domkirken – eventuelt utbygg i forbindelse med rehabiliteringen.

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Riksantikvaren har gitt et klart signal om at et utvendig tilbygg til Domkirken ikke vil bli akseptert, ei heller et nytt selvstendig bygg på kirkegården.

Kirkebyggutvalget ber derfor fellesrådet, sammen med menighetsrådet, om å utarbeide forslag til innvendige løsninger som dekker menighetens behov.

Sak 10/20 Korskirken – utfordringer i bakgården

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning.

Sak 11/20 Nykirken – fremtiden for denne, på kort og mellomlang sikt

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget er positiv til at Kirkens Bymisjon flytter til Nykirken i perioden

Korskirken skal være stengt grunnet innvendig rehabilitering.

Kirkebyggutvalget ber om å bli orientert om erfaringer og videre planer for kirken i god tid før Kirkens Bymisjon flytter tilbake til Korskirken.

Sak 12/20 St.Jakob kirke – ansvar

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning. Dersom kirkevergen foreslår at fellesrådet skal støtte opp om det felles studentarbeidet i St.Jakob, så ber kirkebyggutvalget om at eventuelle merkostnader fellesrådet skal dekke i driften av St. Jakob synliggjøres i utredningen.

Sak 13/20 Fyllingsdalen kirke – en orientering om status

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning

Sak 14/20 Søreide kirke – det gamle barnehagehuset

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning

DEN NORSKE KIRKE

Bergen kirkelige fellesråd

Sak 15/20 Åsane kirke – heis

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning

Sak 16/20 Arbeid med investeringsbudsjett

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning

Når kirkevergens forslag til budsjett for kirkebygg er laget, sendes det til kirkebyggutvalget på epost. Eventuelle spørsmål som måtte dukke opp underveis, sendes ut per epost.

På våren 2021 ønsker kirkebyggutvalget en sak til behandling om overordnede føringer for fremtidige budsjetter.

Sak 17/20 Andre orienteringer og eventuelt

Kirkebyggsjefen gav en kort muntlig orientering om arbeidet med tilbygg i Birkeland og nybygg i Sædalen.

Kirkebyggutvalgets vedtak:

Kirkebyggutvalget tar orienteringen til etterretning

Bergen kirkelige fellesråd, 29.09.2020

Arne Tveit

Kirkebyggsjef/sekretær

Mulig bybanestopp ved Sandvikskirken, og menighetssenter i forbindelse med dette.

Når bybanen til Åsane skal bygges, er det svært sannsynlig at det blir et stopp med utgang ved Sandvikskirken. Dette er sannsynlig uavhengig av om bybanen i sentrum går i tunnel eller i dagløsning over Bryggen. I starten av 2021 blir det etter planen gjort vedtak på valg av stopp og utganger.

Det har vært 2 møter med bybaneplanleggerne, der representanter fra BKF og menigheten har deltatt.

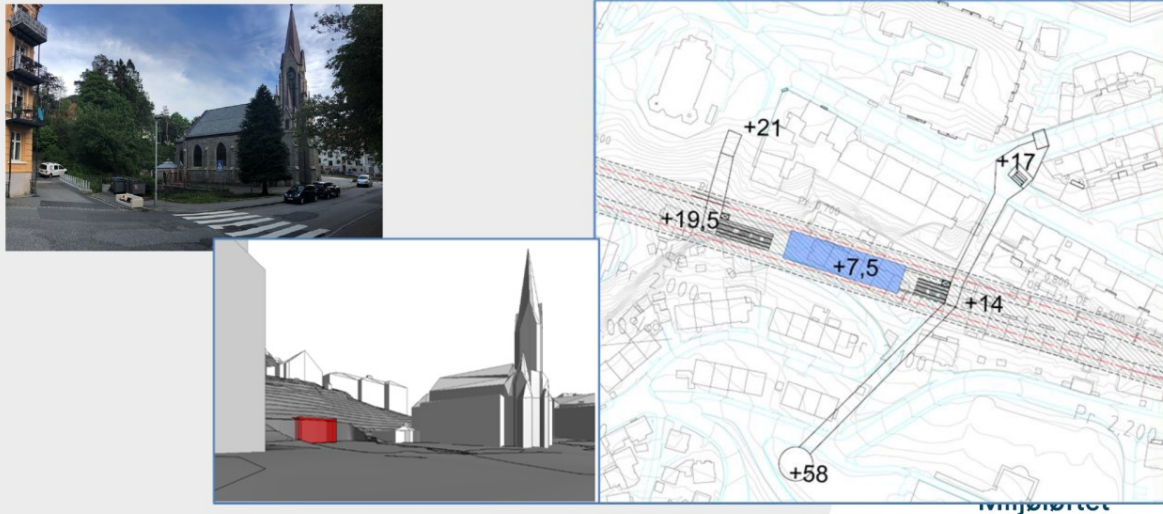
I begge møtene har vi alle vært positive til en bybaneutgang ved Sandvikskirken, på soknets eiendom.

- 1) Dette gir de som skal til kirken en god kollektivløsning.
- 2) Menigheten får muligheten til å kombinere utgangen med et menighetssenter, noe de har ønsket lenge.
- 3) Som kirke ønsker vi å være støttespillere til en positiv utvikling av samfunnet, der det utvikles bærekraftige miljøløsninger – vi ser på bybanen som et gode tiltak.

Alternativ 1 – inngang Sandvikskirken

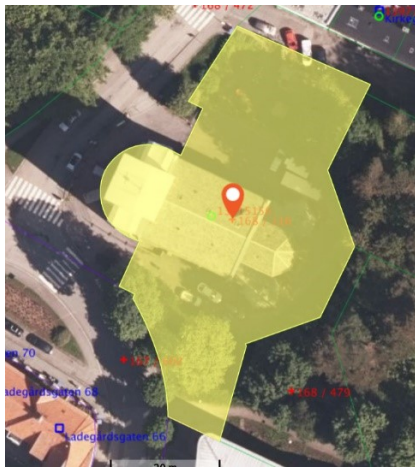
Side 14

14.10.2020

Bildet over viser bybaneplanleggerens presentasjon av hvor inngangen er tenkt.

Bildene under viser grensene for soknets eiendom, og lekeplassen som vil bli berørt.

Sandviken menighet har i lang tid hatt et ønske om et menighetssenter ved kirken. Nå er det viktig å komme i gang med å få startet planleggingen av dette.

Kirkevergen har anbefalt menighetsrådet om å skaffe en god arkitekt som kan tenke frem gode og kreative ideer.

DEN NORSKE KIRKE

BKF - Gravplassutvalg

Møteprotokoll

BKF - Gravplassutvalg

Møtedato: 01.10.2020 kl. 16:00
 Møtested: Stortveit, Assistentkirkegården, St. Jacob kirkegård og Kirkens hus
 Arkivsak: 20/03631

Til stede: Harald Berge Breistein, Nils Gunnar Toppe, Tanveer Ahmed, Thor Kalland, Birgit Elise Astrid Van Der Lans, Ewa Maria Siarkiewicz-Bivand, Anne Bjordal Jønsson, Inghild Hareide Hansen

Møtende varamedlemmer: Randi Wollan Neuber, Janeke Vatne

Forfall: Therese Cecilie Lykkebø

Andre:

Protokollfører: Inghild Hareide Hansen

SAKSLISTE

Side

Godkjenning av innkalling og saksliste

[8/20](#) Godkjenning av innkalling og saksliste til møtet 01.10.2020 2

Godkjenning av protokoll

[9/20](#) BKF - Protokoll - Gravplassutvalg - 04.06.20 2

Saker til behandling

[10/20](#) FYLG2001 – FYLLINGSDALEN GRAVPLASS - NAVNET MINNELUND – «Tue 2». 3

[11/20](#) Orienteringssaker 4

Orienteringssaker

Eventuelt

Sted, dato

Harald Berge Breistein
leder

Inghild Hareide Hansen
gravplassjef

Godkjenning av innkalling og saksliste**8/20 Godkjenning av innkalling og saksliste til møtet 01.10.2020**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Gravplassutvalg	01.10.2020	8/20

Forslag til vedtak

Innkalling godkjennes slik den foreligger.
Saksliste godkjennes slik den foreligger.

Det skal være tydelig melding i innkallingen om varamedlemmer skal møte.

Møtebehandling i BKF - Gravplassutvalg 01.10.2020:**Møtebehandling****BKF - Gravplassutvalgs vedtak**

Innkalling godkjennes slik den foreligger.
Saksliste godkjennes slik den foreligger.

Det skal være tydelig melding i innkallingen om varamedlemmer skal møte.

Godkjenning av protokoll**9/20 BKF - Protokoll - Gravplassutvalg - 04.06.20**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Gravplassutvalg	01.10.2020	9/20

Forslag til vedtak

Protokoll fra Gravplassutvalgets møte 04.06.20 godkjennes slik den foreligger.

Møtebehandling i BKF - Gravplassutvalg 01.10.2020:**Møtebehandling**

BKF - Gravplassutvalgs vedtak

Protokoll fra Gravplassutvalgets møte 04.06.20 godkjennes slik den foreligger.

Saker til behandling**10/20 FYLG2001 – FYLLINGSDALEN GRAVPLASS - NAVNET MINNELUND – «Tue 2».**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Gravplassutvalg	01.10.2020	10/20

Administrasjonens forslag til vedtak

1. Gravplassutvalget anbefaler Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg å godkjenne planene for minnesmerket 'Strå – Tue 2' til ny navnet minnelund ved Fyllingsdalen gravplass.
2. Gravplassutvalget anbefaler Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg å godkjenne to nye gravkart tilhørende gravfeltene FY.U20 og FY.U50 tilhørende minnesmerket Strå -Tue 2 i navnet minnelund.
3. Arbeidsutvalgets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd

Møtebehandling i BKF - Gravplassutvalg 01.10.2020:**Møtebehandling****BKF - Gravplassutvalgs vedtak**

1. Gravplassutvalget anbefaler Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg å godkjenne planene for minnesmerket 'Strå – Tue 2' til ny navnet minnelund ved Fyllingsdalen gravplass.
2. Gravplassutvalget anbefaler Bergen kirkelige fellesråds Arbeidsutvalg å godkjenne to nye gravkart tilhørende gravfeltene FY.U20 og FY.U50 tilhørende minnesmerket Strå -Tue 2 i navnet minnelund.
3. Arbeidsutvalgets vedtak legges ved søknad til Bjørgvin bispedømmeråd

11/20 Orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 BKF - Gravplassutvalg	01.10.2020	11/20

Administrasjonens forslag til vedtak

Sakene tas til orientering

Møtebehandling i BKF - Gravplassutvalg 01.10.2020:

Møtebehandling

Orienteringer:

1. Befaring på Storetveit kirkegård, Assistent kirkegården og St. Jacob kirkegård.
2. Landskapsarkitekt Anta Sharif Chowdhury fra Akasia orienterte om planene for rehabilitering av korskirkegården.
3. Planlagt nytt Gravplassutvalgs møte 10.11.2020 kl 16 i Marken 34.
4. Medlemmet fra STLB Sivagnanasundaram Sathalingam er ikke lenger medlem av STLB og da heller ikke av Gravplassutvalget. Varamedlem Birgit van der Lans vil tre inn som fast medlem fra og med dette møtet.
5. Vi minner om invitasjon til seminaret mandag 19.november.

BKF - Gravplassutvalgs vedtak

Sakene tas til orientering

Orienteringssaker

Eventuelt

Til
Kirkerådet

Fra
Bergen kirkelige fellesråd
v/kirkeverge Asbjørn Vilkenen

Bergen 7.10.2020

Svar på høring – Frivillighet i Den norske kirke

Takk for muligheten til å svare på høringen. Vi er svært fornøyd med at kirkemøtet setter frivillighet på dagsorden, og er begeistret for kirkerådets tilnærming i saken. For oss er det tydelig at det er en oppdatert faglig forankret tilnærming til feltet, og vi heier på denne tilnærmingen.

Bergen kirkelige fellesråd har ca. 10 årsverk frivillighetskoordinator stillinger, og har de siste ti årene gjort oss en del erfaringer knyttet til dette. Vi er nå inne i en prosess med kunnskapsoppdatering, og omorganisering av arbeide med det mål å oppnå mye bedre resultat enn i dag. Vi ser fram til fase to i arbeidet der kirkerådet skal utarbeide en handlingsplan for hvordan de ulike delene av saken skal følges opp, og kan godt tenke oss å være en ressurs/lyttepost i dette arbeidet.

I høringen er vi er bedt om å respondere på tre moment:

1. Hva er de viktigste perspektivene i saken:
 - a. Å være frivillig handler ikke så mye om å gi av sin tid, som å gi mennesker en mulighet til å fylle livet med noe meningsfullt. Dette perspektivet må også innebære at man ikke bare ser på frivillighet med en instrumentell tilnærming. Altså at noen definerer mål og oppgaver og at frivillige blir rekruttert for å løse disse. En må komme forbi forståelsen av at vi rekrutterer frivillige fordi den ansatte trenger hjelp. Dette er et viktig perspektiv i det videre arbeidet.
 - b. Perspektivene knyttet til kirken som samfunnsaktør må vektlegges. Sammen med kommunen og lokalsamfunnet for øvrig, bidrar kirken til trygge og gode oppvekst- og levekår. Kirken har betydning for folks helse og livskvalitet. Dette anerkjennes av KS og i kommunene. I denne sammenhengen bør vi peke på områder der kirke og samfunn har overlappende mål og hvor kirken kan bidra for å utvikle samfunnet. F.eks. knyttet til FNs bærekraftmål.

- c. Pkt. 7; *innhente og formidle kunnskap* – er et nøkkelperspektiv. Ser vi på samfunnet for øvrig, er det åpenbart at kirken har sakket akterut hva gjelder arbeid med frivillige. Frivilligheten i Norge blomstrer, og kunnskap må hentes inn utenifra og omsettes til vår kirkelige kontekst. Dette er et nøkkelperspektiv.
2. Hva som bør prioriteres i det videre arbeidet med saken
- a. Pkt. 2. kompetanse. Det er særlig viktig å styrke fagstillingene diakon, kateket/undervisning, kantor og prest. Alle disse må få nødvendig forståelse, kompetanse og mandat til å være frivillighetsledere.
 - b. Pkt. 3. god etisk praksis. Som kirke har vi et særlig ansvar for å sikre at både frivillighetsledere men også frivillige har en høy etisk standard og ikke gjør overtramp. Det er også viktig å tydeliggjøre det juridiske ansvaret kirken har i forhold til den frivillige og den frivilliges praksis.
 - c. Pkt. 7. innhente og formidle kunnskap. Som nevnt over er dette et nøkkelperspektiv. Ut fra høringsnotatet ser vi at blikket til kompetansemiljø utenfor kirken er godt tilstede og vi oppfordrer kirkerådet til å utvikle dette. For eksempel kan vi nevne: Verdighetssenteret, VID, senter for forskning på frivillig sektor, NORCE, institutt for samfunnsforskning og IngerFair i Danmark.
3. Andre kommentarer til saken og videre arbeid med den
- I et diakonalt perspektiv er frivillighet eller involvering og tilhørighet om du vil, kirkens oppdrag. Å gi mennesker mulighet til sosial kontakt og aktivitet, mestring og verdighet, vil for mange bidra til økt livskvalitet. Det gir mening i livet å være til nytte for andre, bidra i lokalsamfunnet og være en del av et fellesskap. Folkekirken, som er tilstede på hvert et nes, har en unik mulighet til å bidra til inkludering, tilhørighet og fellesskap. Det vil bidra til å motvirke utenforskap, ensomhet og polarisering.

Lykke til med videre arbeid.

Høringsnotat, "Frivillighet i Den Norske kirke"

Referanser:

KR 07/20: Frivillighet i Den norske kirke

KR 55/19: Skisse til sak om frivillighet til Kirkemøtet 2020

UKM 06/19: Ung diakoni – å være og å gjøre

KR 2.4/18: Kirkens unge – en strategisk plattform for forpliktende samhandling om Den norske kirkes barne- og ungdomsarbeid

Sammendrag

Temaet frivillighet har blitt tatt opp og etterlyst på Kirkemøtet ved flere anledninger. Kirkemøtet 2019 vedtok: «Kirkens møte med mennesker i alle livssituasjoner er avhengig av ansatte og frivillige. Kirkemøtet ber Kirkerådet vurdere hvordan frivilligheten kan styrkes» (KM 12/19, punkt 3). Begrepet frivillighet er relativt nytt, men kirken har alltid bestått av mennesker som mer eller mindre organisert har bidratt i det kirkelige arbeidet uten kompensasjon. I dag rapporteres det om 100.000 frivillige i Den norske kirke, og kirken er dermed en av de store frivillighetsaktørene i samfunnet. Frivillighet bidrar til fellesskap og tilhørighet, og har betydning for enkeltmennesket, for kirka som helhet og for samfunnet. Det er dermed mange gode grunner for å legge til rette for at flere skal få ta del i dette. For å bevare en levende folkekirke med stor oppslutning og aktivitet også i fremtiden, er det avgjørende å opprettholde og styrke det sterke frivillige engasjementet som kjennetegner Den norske kirke. Denne saken beskriver hvordan frivillighet i Den norske kirke kan forstås og foreslår hvilke områder som skal prioriteres for å styrke frivilligheten i hele Den norske kirke. I forlengelse av et overordnet Kirkemøtevedtak vil Kirkerådet få til behandling en handlingsplan for hvordan de ulike delene av saken følges opp på nasjonalt nivå.

Forslag til vedtak

Kirken er Kristi kropp. Vi som sammen bærer kirkens oppdrag, er lemmer på det samme legemet og grener på det samme treet. I dette fellesskapet vil vi at alle skal ha mulighet til å delta og bidra. Vår kirkes kultur, ledelse, kommunikasjon og organisering skal gi frivillighet gode kår. Frivillighet i kirken skal kjennetegnes av god samhandling og trygge rammer.

I lys av dette vil Den norske kirke

1. tilrettelegge for at ressurser og engasjement tas i bruk hos alle som vil bidra
2. øke fokus og kompetanse på frivillighet og frivillighetsledelse
3. sikre rammer og rutiner som bidrar til trygghet og god etisk praksis
4. kommunisere om kirken slik at det skaper motivasjon til å bidra
5. samhandle aktivt med organisasjoner, kommuner og næringsliv
6. motivere og legge til rette for økt deltakelse gjennom givertjeneste og innsamling
7. innhente og formidle kunnskap om hva som bidrar til å fremme frivilligheten i kirken.

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

Saksorientering

Bakgrunn

Verdier og forankring

Kirken er Kristi kropp. I *“Tilværelsens gave – kalt til å være kirke av alle og for alle”*¹, sies det: *«Gjennom Paulus beskrivelse av kirkens medlemmer (1 Kor 12) har vi lært om Kristi kropps sakramentale enhet, der ingen kan si «Jeg har ikke bruk for deg»: Det finnes ingen medlemmer av kroppen uten gaver, og det finnes derfor heller ingen som ikke har behov for andre»*. I Kristi kropp er hvert lem en avgjørende del av helheten. Lemmene har sin plassering og funksjon på kroppen, og de trenger hverandre. Dette bildet utfordrer kirkens med-lemmer til å reflektere rundt hvordan vi ser på hverandres roller og bidrag.

Før teksten om Kristi kropp skriver Paulus: “Det er forskjellige nådegaver, men Ånden er den samme. Det er forskjellige tjenester, men Herren er den samme. Det er forskjellige kraftige virkninger, men Gud er den samme, han som er virksom og gjør alt i alle. Hos hver enkelt gir Ånden seg til kjenne slik at det tjener til det gode.” (1 Kor 12,4-7). Også begrepet “nådegaver” løfter fram det positive i mangfoldet i kirken, hvor ulike mennesker har hvert sitt bidrag til helheten. I dette begrepet ligger det også at hver og en har mottatt som gave noe som kan bli til glede for fellesskapet.

«Det allmenne prestedømmet» er viktig i luthersk tradisjon. Alle troende er et hellig presteskap, som ikke er avhengig av prester som mellommenn i møte med Gud. Alle døpte er del av kirkens store virke, uavhengig av om man er ansatt eller ei, aktiv eller ikke. Den lutherske kallstanken sier at mennesket skal bidra til Guds ære og sin nestes beste gjennom arbeid i verden, ut fra hva som trengs og hva som tjener til det gode. Noen kalles til vigslede stillinger i kirken, men alle er kalt til å tjene sin neste. Kirkelovens paragraf 1 fremhever i tråd med dette betydningen av “å legge forholdene til rette for et aktivt engasjement og en stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge”.

For Den norske kirke er det avgjørende å uttrykke at alle er viktige bidragsytere, både til det kirkelige fellesskapet og til tjenesten i samfunnet. Diskusjoner om tjeneste har i kirkelig sammenheng ofte skjedd i lys av diskusjoner om embete og ulike kirkelige tjenester, og om forholdet mellom lekfolk og vigslede stillinger. Denne saken går ikke inn i disse diskusjonene, men handler om noe annet: frivillighet. Frivillig arbeid kan defineres som “aktiviteter som utføres av egen fri vilje og uten lønn, annet enn begrenset kompensasjon eller mindre gaver, for å gagne mennesker utenfor egen familie eller hushold”². Frivillighet er et begrep som brukes bredt og er godt kjent, både i offentlig sektor, andre sivilsamfunnsorganisasjoner og offentligheten for øvrig.

I en kirkelig sammenheng kan noen oppfatte begrepet som for smalt. For alle er lemmer, alle er likeverdige. Alle mottar ordet og sakramentene, og alle er avhengig av å ta imot for å kunne bidra. Alle er likeverdige deltakere i gudstjenestefeiringen, uavhengig av om noen er definert

¹ EDAN (Ecumenical Disability Advocates Network): *The Gift of Being*. Geneve: Kirkenes Verdensråd, 2017, s.11

² D. Wollebæk, S. Sætrang, A. Fladmoe: *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2015, s.18

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

som “frivillige”. Alle er kalt til tjeneste for sin neste, uavhengig av om det skjer i et organisert kirkelig arbeid eller ganske enkelt i møte med et medmenneske. Like fullt gir begrepet “frivillighet” verktøy for å reflektere rundt hvordan Den norske kirke møter, inviterer inn og legger til rette for de som ønsker å ta del i en organisert ubetalt tjeneste. Denne saken handler om hvordan Den norske kirke arbeider strategisk for dette, uten at dette reduserer de bidrag som medlemmene gir uavhengig av og utenfor det som er organisert.

Frivillighet gir muligheter til å gjøre godt, engasjere seg og bidra til sammenheng. Å delta i frivillig arbeid kan innebære konkrete måter å praktisere sitt engasjement på, enten det er i diakonalt arbeid, kulturaktiviteter, åpen kirke eller annet³. For mange representerer dette en form for trospraksis. Når frivillige investerer sin tid, kunnskap og engasjement i ulike former for arbeid, kan dette dessuten være med på å styrke kirkens troverdighet⁴.

St.mld. 10 (2018–2019)

«Frivilligheita er ikkje eit supplement til offentleg verksemd. Ho er ein grunnleggjande del av livet og verket til menneska og eit fundament i eit godt samfunn. Frivilligheit skaper engasjement, fellesskap, inkludering og kulturell og demokratisk innsikt.»

Et godt og systematisk arbeid med frivillighet er en viktig del av det å være samfunnsaktør. Frivillighet er i Norge ansett som en grunnleggende pilar i et velfungerende, demokratisk og stabilt velferdssamfunn⁵. De siste årene har temaet blitt satt stadig sterkere på samfunnets dagsorden, både i stat, kommune og i sivilsamfunnet. Dette økte fokuset kan dels være økonomisk eller ideologisk motivert. Det er like fullt også økt oppmerksomhet om hvilken betydning frivillig arbeid kan

ha for både livskvalitet og folkehelse. Å være frivillig kan blant annet gi kompetanse, erfaring, sosial tilhørighet, mestring og fellesskap. Særlig for mennesker som står utenfor arbeidslivet, kan deltakelse i frivillighet ha stor betydning gjennom å skape og vedlikeholde sosiale relasjoner. Dette kan igjen forebygge ensomhet, utenforskap og depresjon⁶. Den norske kirke har derfor en samfunnsoppgave i å legge til rette for en inkluderende rekruttering innenfor sine sammenhenger – også for mennesker som kan ha glede av å ta del i kirkens aktiviteter uten å være medlemmer.

1. «... tilrettelegge for at ressurser og engasjement tas i bruk hos alle som vil bidra»

Den norske kirke har 3,7 millioner medlemmer. Blant medlemmene finnes praktisk talt all kompetanse som man generelt finner i det norske samfunnet. Om kirken kunne oppnå at en noe større andel av medlemmene brukte marginalt mer tid i en organisert tjeneste, ville det gi store muligheter for utvikling av kirkelig arbeid. Det ligger et stort potensiale i å legge til rette for at flere finner en plass i en del av den store bredden som finnes av oppgaver knyttet til kirken.

³ E. Ekre, K. Fretheim, M.B. Steensnæs, G.L. Øierud: *Fokus: Frivillighet. En hjelp til arbeid med frivillige i menigheter og organisasjoner*. Oslo: IKO. 2019

⁴ D. Kappelgaard, T.B. Carlander, S. Eskildsen: *Ledelse og involvering af frivillige i folkekirken*. København: Forlaget Ingerfair. 2016, s. 33

⁵ *Frivillighetserklæringen – erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor*. Kulturdepartementet. 2015

⁶ A. Fladmoe og B. Folkestad: *Frivillighet og folkehelse – en kunnskaps gjennomgang*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2016

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

Generell frivillighetsforskning peker samtidig på at bred involvering og inkluderende frivillighet ikke skjer av seg selv. Frivillighet Norge har identifisert barrierer for deltakelse i frivilligheten og nevner: kunnskap om organisasjonen, organisasjonens interne kultur, språkbarriere og internt stammespråk, uklare tidsforventninger, økonomi, mangel på tilgjengelighet og mangelfull oppfølging. Det er verdt å reflektere rundt hvordan dette også gjelder i Den norske kirke. Forskning viser også at rekruttering primært skjer gjennom nettverk og bekjentskaper. Når noen blir spurt ofte mens andre aldri blir spurt, blir gruppen av frivillige mer ensartet. Dessuten øker de sosiale skillene knyttet til hvem som deltar. Slik kan frivillighet sementere forskjeller⁷. Den kan for eksempel bli en arena for de såkalt ressurssterke, mens de med lav utdanning og inntekt faller utenfor, eller den kan bli en arena for en gruppe med lik alder, livsstil og interesser. Det er rimelig å anta at kirken i likhet med andre aktører ikke klarer å rekruttere frivillige på en måte som speiler mangfoldet lokalt og i samfunnet.

For å involvere bredere, må kirken reflektere rundt egne forestillinger og strategier knyttet til frivillige. Forestillinger handler om hvem man ser for seg kan være åpne for å ha en organisert tjeneste i menigheten. Kan mennesker være interessert i å bidra med sin kompetanse i en kirkelig sammenheng selv om de sjelden er å se på menighetens aktiviteter? Kan en med en annen tro eller et annet livssyn involveres? En del av dette handler også om å la egne forestillinger om hvem som kan være giver og mottaker, bli utfordret. Hvordan kan mennesker som man tenker på som trengende, få anledning til å være bidragsyttere? Strategier handler om hvordan man går fram for å rekruttere bredere. Det handler om å la flere få oppleve det gode som det gjerne gir å være frivillig: fellesskap og tilhørighet, mestring og mening. Den norske kirke vil derfor ha økt fokus på inkluderende frivillighet i arbeidet med rekruttering og ivaretagelse av frivillige, for å være «... eit fellesskap prega av likeverd, deltaking og respekt for mangfald»⁸.

I dette er det også viktig å anerkjenne barn og ungdom som fullverdige medlemmer av menigheten med mulighet til innflytelse og medvirkning. Barn og unge deltar som ledere i søndagsskolen og konfirmantundervisning, som medliturger, på kirkegårdsdugnad, i åpen kirke og mye mer. Å få bidra er en naturlig del av å høre til og vokse som kristen i fellesskapet og en naturlig del av å leve i tro. Det styrker tilhørigheten til menigheten og kan motivere til videre tjeneste i kirken.

På Madagaskar for vel et tiår siden, opplevde man at profesjonalisering og prosjektorganisering av kirkens arbeid bidro til mindre eierskap og initiativ i menighetene. I denne situasjonen vokste metoden **Use Your Talents** fram. Metoden tar utgangspunkt i menneskers ressurser, enten det handler om materielle eiendeler, evner, erfaring, nettverk eller økonomiske ressurser. Metoden har skapt økt bærekraft, eierskap og frivillig initiativ. Den har vist seg å ha en frigjørende kraft, og kan være relevant og inspirerende å benytte i arbeidet med frivillighet også i norsk sammenheng.

Organisk frivillighet

Den norske kirke har utviklet en arbeidsform med mål og planer på alle nivåer. Når vedtakene er gjort, trengs gjerne frivillige for å realisere det som er vedtatt. Intensjonene bak denne arbeidsmåten er god. Den gir et strukturert og strategisk gjennomtenkt arbeid som er godt forankret hos ansatte og i råd. Mange frivillige har

⁷ D. Wollebæk, S. Sætrang, A. Fladmoe: *Betingelser for frivillig innsats. Motivasjon og kontekst*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. 2015, s. 18

⁸ Visjonsdokument for Den norske kirke 2019-21

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

også glede av å kunne gå inn i en klart definert oppgave med tydelige og begrensende rammer. Samtidig kan denne arbeidsmåten gi en stor mengde forhåndsdefinerte oppgaver som man i neste omgang må rekruttere frivillige til. Dette kalles *instrumentell frivillighet*; de frivillige blir et instrument for å oppnå et mål som andre har definert. Denne måten å jobbe med frivillige kan innebære at den reelle bredden av ressurser og engasjement ikke får rom. I verste fall kan bidragsyttere gjøre en liten oppgave av plikt i stedet for å få eierskap og engasjement for et arbeid de selv er med på å utvikle.

De senere års økning av antall ansatte og planer i kirken har vært et gode. Samtidig kommer organisk vekst primært ved at mennesker med et ønske om å bidra får slippe til med sine ressurser. En del av oppdraget som kirke er å gi rom for deltakelse, medvirkning og fellesskap. I et slikt perspektiv kan man i stedet for å starte med oppgavene, ta utgangspunkt i menneskers ønsker, motivasjon, evner og ressurser. Dette kan bli starten på å utvikle nytt kirkelig arbeid. Dette kalles en *organisk tilnærming til frivillighet*⁹; det frivillige arbeidet kan sees som en organisme som ansatte og råd kan gi næring og vekstforhold til, men som samtidig lever, vokser og utvikler seg innenfra.

Sporsheim og Sirris har forsket på frivillighetsledelse i kirken og finner at “De ansatte ønsket å ta utgangspunkt i hva de frivillige selv ville engasjere seg i, og hvordan de ville utforme sin tjeneste og aktiviteten. (...) I stedet ble det en prosjektbasert frivillighet med mer fokus på rekruttering enn på oppfølging, noe ansatte paradoksalt nok fant utfordrende.”¹⁰ Dette utfordrer kirken på om det er strukturelle forhold som hindrer ansatte i å jobbe organisk med frivillige, og om disse strukturelle forholdene kan endres. Det utfordrer kirkelige organer og ledere på alle nivåer til å reflektere rundt om man fremmer instrumentell eller organisk frivillighet.

De siste årene har en del menigheter opplevd grasrotinitiativer knyttet til arbeid med flyktninger eller lokale tiltak på miljøfeltet, konsertserier eller åpne kirker. Aktiviteter har blomstret og nye grupper av frivillige har blitt engasjert. Om de frivillige selv er med på å definere og utforme arbeidet, skaper det større eierskap til oppgavene. Denne arbeidsformen styrker relasjoner og fellesskap med andre frivillige og ansatte. Det bidrar gjerne også til mer langvarig tilknytning til menigheten. Mange eldre frivillige har hatt et engasjement over lang tid. Om man ønsker å rekruttere nye og yngre mennesker, er det avgjørende å involvere ut fra disses interesser og behov¹¹. Det blir viktig både med åpenhet for initiativer, strukturer som gir rom for mangfold i aktiviteter, og en synliggjøring av ulike muligheter for deltakelse. Dette forutsetter en forståelse av at frivillige er mer enn de ansattes medhjelpere eller redskaper for å nå allerede vedtatte visjoner og mål. For å fremme mer organisk frivillighet, må Den norske kirke på alle nivåer ha et bevisst forhold til sammenhengen mellom mål og planer og hvilken type frivillighet disse legger til rette for.

⁹ K. Fretheim, H. Lorentzen, S.D. Mogstad. *Felleskap og organisering. Frivillig innsats i kirkens trosopplæring*. Oslo: IKO. 2016

¹⁰ A. Sporsheim og S. Sirris. Frie og villige? Ansatte som frivillighetsledere i Den norske kirke. TPT 1/2018, s.70

¹¹ D. Kappelgaard, T.B. Carlander, S. Eskildsen: *Ledelse og involvering af frivillige i folkekirken*. København: Forlaget Ingerfair. 2016

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

2. «... øke fokus og kompetanse på frivillighet og frivillighetsledelse»

Frivillighetslandskapet har vært i stor endring de siste tiårene. Funnene er ikke entydige, men forskning peker blant annet på at frivillige i dag er mer selektive. Mens flere tidligere var tettere knyttet til organisasjonene, ser man at tilknytningene nå er løsere. Om de frivillige er misfornøyde, er det større sannsynlighet for at de forlater organisasjonen enn for at de engasjerer seg for endring. Lojaliteten til organisasjonene er svakere, og frivillige er i dag generelt mer opptatt av egennytte. De har også høyere krav til kvalitet og profesjonalitet. Videre preges frivilligheten i mindre grad av langvarig, kontinuerlig og regelmessig engasjement. I stedet er den i større grad situasjonsbestemt. Disse forholdene, sammen med det faktum at Den norske kirke er en mangfoldig organisasjon med en komplisert struktur, stiller store krav til god frivillighetsledelse.

I noen menigheter, prostier, fellesråd og bispedømmer har det vært jobbet mye med tenkning og strategier knyttet til frivillighet. Andre steder har dette av ulike grunner ikke blitt prioritert. Generelt er det et behov for å øke kompetansen på frivillighet i Den norske kirke. Det er avgjørende for arbeidet med rekruttering, oppfølging og organisering.

Rekruttering, motivasjon og oppfølging

God frivillighetsledelse og bygging av en god frivillighetskultur er avgjørende for å ivareta frivillige, utløse engasjement, involvere flere, sikre gode samarbeidsrelasjoner og skape kvalitet i arbeidet. De frivillige må oppleve seg ønsket, ivaretatt, motivert og likeverdige. Et godt frivillighetsmiljø og kvalitet i måten frivillige ledes på, skaper dessuten et godt frivillighetsomdømme¹². Det har betydning for rekrutteringsarbeidet.

Kjennskap til den enkeltes motivasjon er viktig for god rekruttering og oppfølging av frivillige. Begrunnelsene for å involvere seg kan være ulike. Behovet for oppfølging og opplevelsen av å få noe tilbake, varierer tilsvarende. Det å bli anerkjent eller takket kan bety mye for noen, mens muligheten for å få gå på et kurs kan være viktigere for andre. Forståelse for ulike motiver og ulike behov for fellesskap er viktig både i oppfølging og rekruttering av frivillige. Holdninger innenfor frivillig arbeid speiler ofte utviklingen man ser i arbeidslivet. Frivillige ønsker å bli sett, finne mening i arbeidet og bli motivert. Det kan imidlertid synes som det i en del sammenhenger legges for lite vekt på oppfølging og veiledning, sammenlignet med rekruttering¹³.

Det er viktig med bevissthet omkring måten man kommuniserer på i møte med eksisterende og potensielle frivillige. Noen opplever det konkret og positivt å få informasjon om oppgaver som må løses. I tråd med hva man vet om motivasjoner for å engasjere seg, er det viktig å formidle hvorfor oppgaven er viktig og hva man kan få tilbake av det å engasjere seg, enten det handler om å bety noe for andre eller om å få bli del av et fellesskap.

¹² S. Sirris. Hvordan lede frivillige i kirken? En verdibasert og praksisorientert modell for kirkelig frivillighetsledelse. Scandinavian Journal of Leadership and Theology, 2, 2015. 1-21.

¹³ M. B. Steensnæs. Frihet, fellesskap og mestring. En kvalitativ studie av hva som motiverer til frivillig arbeid i to norske statskirkemenigheter, og hvilke konsekvenser dette har for ledelse. Oslo: Diakonhjemmet høyskole. 2015

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

Ansvar, roller og organisering

Den nevnte utviklingen til et organisasjonsliv preget av økt individualisme og en mindre forpliktende holdning til frivillig arbeid, gjør det mer krevende å arbeide med frivillighet. Frivillige trenger i dag en større grad av skreddersøm. Dette peker i retning av en frivillighetsledelse som er åpen, lyttende og fleksibel. Dersom man skal kunne ta hensyn til ulike menneskers motivasjon og behov for oppfølging, forutsetter det dialog, relasjon og et visst kjennskap. Dette kan i sin tur være et argument for at de som er tettest på de frivillige har et tydelig ansvar, og at alle ansatte relaterer til frivillige på sine fagfelt, heller enn at ansvaret er samlet hos en frivillighetskoordinator. Samtidig kan det være behov for at én ansatt har et overordnet og strategisk ansvar for frivillighetsarbeidet¹⁴.

Menighetsrådet har et viktig ansvar for organiseringen av frivillige medarbeidere, og Fellesrådet kan som arbeidsgiver legge til rette for at de ansatte fokuserer på rekruttering og oppfølging av frivillige¹⁵. I tjenesteordningene til diakoner, kantorer og kateketer er det også eksplisitt uttrykt at de har et «medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere». Det samme er ikke konkretisert i prestenes tjenesteordning, men vil ofte være en viktig del av deres arbeidsfelt. Det er viktig at dette følges opp i praktisk arbeid og i prioriteringer, og at de ansatte har tilstrekkelig kompetanse på frivillighet og frivillighetsledelse.

Frivillige som ledes av ansatte, viser seg å være de mest tilfredse, ifølge rapporten «Betingelser for frivillig innsats». Et slikt funn viser at frivillighetsarbeid krever at man avsetter ressurser. Om ansatte tar ansvar for byråkrati, tilrettelegging og ledelse av frivillige, øker sjansen for at de frivillige får brukt tiden på aktiviteter de brenner for. Dette kan igjen øke motivasjonen¹⁶.

Ofte kan det være raskere for ansatte å gjøre ting selv enn å arbeide med frivillige. Dersom tjenesteordningen skal følges opp, er det viktig at de kirkeansatte får tid og rom til å arbeide med frivillighet, og forståelse fra arbeidsgiver om at frivillighet ikke bare er en instrumentell ressurs. Hyppige skifter av ansvarspersoner er en annen faktor som gjør frivillighetsarbeidet sårbart. Uavhengig av måten frivillighetsledelsen organiseres på, er det viktig at erfaringer og læring settes i system.

Som bærere av kirkens oppdrag, er alle likeverdige. Utforming av roller og grad av forpliktelse kan derimot være forskjellig. På samme måte som motivene for å engasjere seg som frivillig kan variere, kan evner, egenskaper og ønsker om medvirkning, være ulike. Noen frivillige har spesialisert kompetanse eller lederegenskaper, andre ønsker primært å gjøre avgrensede praktiske oppgaver. Andre igjen er opptatt av å være med der beslutninger tas. God frivillighetsledelse tilrettelegger for at mangfoldet, ressurser og egenskaper kan komme til sin rett, og at samspillet mellom de frivillige og mellom frivillige og ansatte blir godt. I praksisfeltet peker mange på at det er behov for å arbeide mer systematisk med hvordan man håndterer utfordrende situasjoner, interessen motsetninger, vanskelige samarbeidsrelasjoner, konflikt og andre utfordringer i arbeidet med frivillige. Ledelse av verdibaserte ideelle organisasjoner regnes dessuten som mer komplekst enn ledelse av en profitbasert virksomhet.

¹⁴ A. Sporsheim og S. Sirris. Frie og villige? Ansatte som frivillighetsledere i Den norske kirke. TPT 1/2018

¹⁵ Håndbok for menighetsråd og kirkelig fellesråd 2019-2023. Kirkerådet og KA. 2019, s. 61

¹⁶ Frivillighet Norge. <https://www.frivillighetnorge.no/nyheter/betingelser-for-frivillig-innsats>

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

3. «... sikre rammer og rutiner som bidrar til trygghet og god etisk praksis»

Rammer og rutiner er avgjørende for god praksis både i møte med frivillige og med deltakere på aktiviteter der frivillige bidrar. På samme måte som når det gjelder generell kompetanse på frivillighet, er det store variasjoner i Den norske kirke med hensyn til hvilke rammer og rutiner menigheten har for frivilligheten. Menighetene kan ha nytte av at frivillige organisasjoner som driver arbeid i menigheten har gode rammer og rutiner. Som helhet kan Den norske kirke likevel ikke gjøre seg avhengig av at organisasjoner ivaretar dette. Det må på ulike nivåer i kirken tas initiativer som fremmer god oppfølging og forhindrer uønskede hendelser.

Retningslinjer for frivillighet i kirken kan være en god støtte for å jobbe med rammer og rutiner lokalt. Det er utviklet mye nyttig materiell i bispedømmer og organisasjoner som kan systematiseres og gjøres tilgjengelig for flere.

Den norske kirke skal til enhver tid ha oppdaterte maler, retningslinjer eller rutiner knyttet til

- Politiattest
- Taushetsplikt
- Varslingsrutiner og bekymringsmeldinger
- Forsikring
- Etiske retningslinjer for møtet med mennesker, spesielt barn og unge
- Personvern/GDPR
- Oppfølging (oppstarts- og avslutningssamtaler, veiledning, frivillighetskontrakter osv)
- Konflikthåndtering

4. «... kommunisere om kirken slik at det skaper motivasjon til å bidra»

Hvordan Den norske kirke generelt profilerer seg lokalt og nasjonalt, virker inn på hvem som ser kirken som et aktuelt sted å engasjere seg. Får man kjennskap til mangfoldet i menighetens arbeid, eller forbindes kirken primært med kirkelige handlinger? Kommer mangfoldet av meninger og engasjement fram, slik at en bredde av medlemmene identifiserer seg med den? Blir det tydelig at kirken er engasjert i saker folk er opptatt av, og profileres kirken som et sted hvor det er rom for frivilliges initiativ?

Med omkring 100.000 frivillige er Den norske kirke en av de store frivillighetsaktørene i Norge. En tydeligere kommunikasjon av dette kan ha positive konsekvenser både for Den norske kirkes omdømme og samarbeidsmuligheter. På alle nivåer må det formidles at frivillige er viktige bidragsyttere og at dette verdsettes.

Synliggjøring av kirkens aktiviteter og engasjement lokalt er viktig for å nå nye grupper frivillige. Hvis folk kjenner til hva som skjer i kirken, kan de lettere se den som et relevant sted å bidra med frivillig arbeid. Slik kan god kommunikasjon av aktiviteter og tiltak ha en rekrutterende effekt. Videre kan synliggjøring av samarbeid med andre aktører bidra til at kirken fremstår som relevant for flere.

Mange menigheter har tatt i bruk plattformen [frivillig.no](https://www.frivillig.no), der frivillig-oppdrag registreres og blir søkbare for et stort publikum. Tilstedeværelse i slike fora gjør kirkens engasjement synlig

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

utenfor egne rekker. Det er imidlertid potensiale for å synliggjøre mulighetene for å være frivillig bedre enn det som gjøres i dag, både via eksterne og interne kommunikasjonsplattformer. Mer kunnskap om kommunikasjonsmuligheter og bedre ferdigheter i å bruke dem, vil kunne styrke arbeidet med rekruttering av frivillige.

5. «... samhandle aktivt med organisasjoner, kommuner og næringsliv»

I Den norske kirke er det mange steder utstrakt samarbeid med kristne organisasjoner, kommuner og næringsliv. For kirken er det avgjørende å ivareta og utvikle dette samarbeidet.

Kristne barne- og ungdomsorganisasjoner har erfaring med barn og unge som frivillige. De har utviklet programmer for ledertrening, og de har ulike former for demokratiske strukturer. En stor del av dette arbeidet skjer i rammen av, eller i samarbeid med menigheter i Den norske kirke. Dette gir kommende generasjoner viktig organisasjons- og demokratikompetanse. Misjonsorganisasjoner og andre kristne aktører er også viktige samarbeidspartnere for menighetene. Mange engasjerer seg både i disse organisasjonene og i Den norske kirke. Den norske kirke ønsker å anerkjenne og styrke den konstruktive samhandlingen med kristne organisasjoner.

Det er generelt et økende fokus på frivillighet i samfunnet, og i kommunene spesielt. Med frivillighetsåret 2022 som mål, vil mange kommuner arbeide aktivt med å utvikle planer for frivillighetspolitikk. For kommunene er frivillig sektor viktig, og arbeidet med frivillighet bygger på innbyggermedvirkning, innovasjon, involvering og nettverksbygging. Sammen med andre ideelle aktører bidrar menigheter til en mangfoldig frivillighet. «En aktiv og levende frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et aktivt og levende lokalsamfunn»¹⁷, ifølge KS.

Agenda 2030 med bærekraftsmålene ble vedtatt av FNs medlemsland i 2015, og er verdens felles mål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stanse klimaendringene innen 2030. Bærekraftsmålene representerer en felles agenda som kirkene deler med kommuner, næringsliv og ulike aktører i sivilsamfunnet, og kan være et godt rammeverk for å øke samhandlingen mellom kirken og andre aktører i lokalsamfunnet. Mange kommuner legger bærekraftsmålene til grunn for kommuneplanene, og også næringslivet legger i økende grad målene til grunn for sin virksomhet. Mange av målene uttrykker sentrale anliggender for kirken, som for eksempel visjonen om at ingen skal utelates, eller målene om å bekjempe fattigdom, verne om livet på jorda og skape fredelige samfunn.

Samarbeid med kommunen og andre aktører i lokalmiljøet gir menigheter muligheter til å vise betydningen og relevansen av kirkelig frivillighetsarbeid og er med på å styrke relasjonene. Kjennskap til hverandres interesser, arbeid og felles forståelse av utfordringer kan være med på å forløse nytt engasjement og nye samarbeidsformer. Det er ikke gitt at andre aktører er kjent med bredden i Den norske kirkes engasjement, knyttet til for eksempel diakoni, kultur, kirkelig kulturarv, barn og unge, miljøspørsmål eller internasjonalt engasjement. Samhandling kan bidra til viktige nettverk for både de frivillige og kirken som

¹⁷ Kommunenes sentralforbund (KS). <https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/frivillighet/>

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

organisasjon, opplevelse av anerkjennelse og gjøre kirken mer synlig og relevant som samarbeidspartner.

I møte med både kommune, næringsliv og andre samarbeidspartnere er det nødvendig å bygge arbeidet på gjensidig respekt og bevissthet omkring verdier, mål og ansvar. Det er også viktig å reflektere over hvordan kirken primært er et supplement til det offentliges ansvar, ikke en erstatning for det. Hvordan kirken er synlig og hvilken rolle man har, vil variere ut fra sammenhengen. I arbeidet med retten til tros- og livssynsutøvelse har kirken kompetanse på å samarbeide med institusjoner for å tilrettelegge for og bidra med religiøst innhold. I andre sammenhenger, som besøkstjeneste, er det avgjørende å kommunisere at kirkens diakonale oppdrag handler om å bygge inkluderende fellesskap for alle, uavhengig av livssyn.

6. "... motivere og legge til rette for økt deltakelse gjennom givertjeneste og innsamling"

Frivillighet kan gi seg uttrykk på en rekke ulike måter. Ofte forbindes det med å gi tid og kompetanse. Å gi av ens økonomiske ressurser kan imidlertid også defineres som en frivillig tjeneste. Andelen som tilhører en husstand som gir pengegaver til frivillige organisasjoner har økt kraftig de siste årene, blant annet fordi innsamlingsorganisasjoner har vokst og innsamlingsarbeidet er profesjonalisert¹⁸. Interessant nok anses givne til tros- og livssynsorganisasjoner som få, men gir i gjennomsnitt de største beløpene¹⁹.

Kirken har foreløpig ikke fått sin andel av denne veksten av antall husstander som gir pengegaver. Det er mange som ser at deltakelse i en givertjeneste kan være en del av deres måte å være frivillig på. Man kan være i en fase av livet der det er vanskelig å være aktiv frivillig på annen måte. Samtidig er det mange som både er aktive frivillige og kan være med i en givertjeneste for menigheten. Det er viktig at kirken anerkjenner og motiverer til å være frivillig også gjennom å delta i en givertjeneste.

Resultatet av en styrket frivillig givertjeneste og innsamling er at menigheten får økte ressurser. Slik kan man nå lenger ut enn hva offentlig finansiering kan bidra til. En givertjeneste gir også en god opplevelse av medeierskap og det positive å bygge og skape noe sammen.

Skal kirken få del i veksten av innsamlede midler må kirken på samme måte som organisasjonene profesjonalisere arbeidet med givertjeneste og innsamling, og bidra til infrastruktur som legger til rette for dette.

¹⁸ Nye givertrender. Fundraisingsrapporten 2016. <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/public-sector/articles/fundraisingsrapporten.html>

¹⁹ A. Fladmoe, K.H. Sivesind, D. Arnesen. *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Vår dato
09.06.2020

Vår referanse
19/03405-11

7. «... innhente og formidle kunnskap om hva som bidrar til å fremme frivilligheten i kirken»

Kunnskap om hva som bidrar til et bredt frivillig engasjement i kirken og hva som kan hemme det, er viktig for fremtidige strategier, bedre frivillighetsledelse og utvikling av ressurser og verktøy. Bedre statistikk kan gi mer presis kunnskap og grunnlag for bedre kommunikasjon. På statistikkfeltet er det samtidig viktig å balansere behovet for flere detaljerte opplysninger og den administrative byrden som ligger i å innhente informasjonen.

Hver dag gjør menigheter erfaringer av hva som fremmer og hemmer frivilligheten. Mange steder jobbes det strukturert og grundig med å utvikle det frivillige arbeidet og rammene for det. Den norske kirke vil i større grad innhente og formidle disse erfaringene.

Videre finnes det mye aktuell forskning på frivillighet som kan styrke feltet i kirken. Samtidig er det en utfordring at trosbaserte aktører i mindre grad er synlig eller tematisert i denne forskingen. I forbindelse med trosopplæringsreformen har det vært noe forskning på frivillighet og trosopplæring, men i mindre grad på frivillighet i kirken som helhet. Den norske kirke vil innhente og gjøre relevant forskning knyttet til frivillighet, og ta initiativ for at mer forskning skal gjøres på trosbasert frivillighet.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Kirkerådet har vedtatt at frivillighet er ett av fem fokusområder for 2021. Et Kirkerådsvedtak om frivillighet må gjenspeiles i ressurser og økonomi også i fortsettelsen. Vedtakspunktene må på ulike nivåer følges opp av handlingsplaner med tiltak, og med ressurser til å gjennomføre disse. Konkretisering i tiltak på nasjonalt nivå vil skje ved at det i forlengelse av vedtaket legges fram en sak for Kirkerådet om dette.